

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושבעים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, י"ב בשבט התשנ"ד (24 בינואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת על ההצבעות בסיכום הדיון בנושא: עתיד רמת-הגולן	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
פיתוח התיירות בבאר-שבע	
הצעת סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל יחסה להשכלה הגבוהה	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד-1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעות לסדר-היום	
פיגועים חבלניים בגבולות "הקו הירוק"	
הצעות לסדר-היום	
שמירה משטרתית על נשים מאוימות	
הצעה לסדר-היום	
התבטאויות בערוץ-2 כלפי תושבי יש"ע	
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ירושלים רבתי), התשנ"ד-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994	
(קריאה ראשונה)	
שאלות ותשובות	
מענקים למוסדות דת ברחובות	
בטיחות מבני בתי-ספר בתל-אביב	
דוח כספי של עיריית קריית-ביאליק	
מתן רשיונות נשק לתושבי פתח-תקווה וסביבתה	
מספרי זהות זהים לתינוקות	
הדלפות משיבות הממשלה	
תוארו של ערפאת במכתביו לראש הממשלה	
בית-העלמין בראש-פינה	
ידיעה על העברת כספי עירייה למינהל הקהילתי רמות	
חיוב תושבי חורה ולגיה בתשלום ארנונה	
מועצה ממונה באבו-גוש	
ארנונת עסקים לאולמות אירועים	
הנחת קו מים בכפר אל-חוסיניה	

בעיית היישובים הלא-מוכרים בנגב
מימון מגורים במלון לאזרח על-ידי עיריית תל-אביב
אגרת שירותי כבאות לתעשייה
המועצה האזורית שוקת
הפעלת דיסקוטק בשכונות מגורים בחיפה
הגדלת מספר מקבלי הרשיונות לנשיאת נשק
מועצה ממונה בכפר סג'ור
איחוד הערים רמלה ולוד
בית-הקברות המוסלמי בבאר-שבע
עידוד אזרחים להקמת מרחב מוגן דירתי
מעמד מוניציפלי לקיסריה
העברת כספים למועצת בית-ג'ן
בעיית היישובים הלא-מוכרים בנגב
בחירות בכפר עארה
לשכת מרשם האוכלוסין בחיפה
מתן רשיונות נשק לתושבי פתח-תקווה וסביבתה
בחירות למועצה המקומית בכפר סג'ור
הריסת בתים בנגב
הוועדה למינוי קאדים
הקמת ארגון שישמש עירייה ערבית במזרח-ירושלים
מעמד ירושלים בהסדר הקבע
פגישת יועץ ראש הממשלה עם ערפאת בשבת

הודעת יושב-ראש הכנסת על ההצבעות בסיכום הדיון בנושא: עתיד רמת-הגולן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, י"ב בשבט התשנ"ד, 24 בינואר 1994, ואני מבקש למסור הודעה.

חברי הכנסת, ביום רביעי שעבר, תוך כדי סדרת שש ההצבעות על הצעות ההחלטה לסיכום הדיון על רמת-הגולן, היתה אי-הבנה – כך אני מעדיף לקרוא לזה – סביב ההצבעה על הצעה מס' 5, שהיא הצבעה על הצעת החלטה של סיעות הליכוד, צומת והמפד"ל. בעקבות האי-הבנה הזאת, כפי שהבטחתי כאן מייד במליאה, תוך כדי התגובה על האי-הבנה, התרחשות שהיתה מלווה בלא מעט רעש, ועל כן לא יכולתי במקום להגיע לשום הכרעה, בנסיבות כל כך קולניות – הודעתי שמייד אקיים בירור בלשכתי.

בלשכתי התקיימו שני בירורים: האחד – בהשתתפות חופשית של כל המעוניינים, מה שאני עושה מדי פעם בפעם, הייתי אומר מין HEARING; והשני – דיון של נשיאות הכנסת. נשיאות הכנסת ביקשה ממני שאני אקח ואטול על עצמי את ההחלטה, דבר שממילא הייתי מחויב לעשות, במקרה זה לא כל כך כיושב-ראש הכנסת אלא כיושב-ראש הישיבה. אני מציין זאת. בעניין זה אני פועל כיושב-ראש אותה ישיבה, שהוא במקרה גם יושב-ראש הכנסת.

החלטתי, בגלל מורכבות הסוגיה והטיעונים וטיעוני הטיעונים, ומתוך כך שהיה לי ברור לחלוטין שכל מעשה שאני אעשה יעורר שרשרת של תגובות, מוצדקות בחלקן, כי הנושא הוא בעייתי מאוד; שוחחתי לפנות ערב ביום רביעי, אחרי שבע-שמונה שעות של דיון רצוף, עם חברי הכנסת משה קצב ומיכאל איתן, יושב-ראש סיעת הליכוד במקרה זה וממלא-מקומו. הודעתי להם שאני מעביר את כל הנושא לחוות דעתו של היועץ המשפטי של הכנסת, מר צבי ענבר. זה הוסכם על הצדדים.

מר צבי ענבר, היועץ המשפטי של הכנסת – וזאת הזדמנות לאחל לו החלמה ובריאות טובה – קיים את הבירור בביתו, העברנו לו את כל החומר, ובתוך יום-יום וחצי, עד יום שישי בבוקר, הוא סיים את הבירור, שהיה מסובך ומורכב, גם לצדדיו העקרוניים וגם לגבי השאלות העובדתיות שהיו צריכות להיות מובאות בחשבון.

אני מודיע שאני מאמץ את הצעתו של צבי ענבר. אני מודע מאוד לכך שהנושא מעורר בעיה. אין לי שום עניין בסמכות של הוספת שמות ובסמכויות, חלילה, דספוטיות כיושב-ראש. העוצמה הזאת היא כל כולה חולשה, כי ככל שיש ליושב-ראש הכנסת כאן יותר סמכויות, יש יותר מרחב מחיה להפעלת לחצים עליו. מוותר על שניהם.

אשר על כן, בשיחה שקיימתי עם יושב-ראש ועדת הכנסת ביקשתיו – וגם הוא יזם את זה, וחברי כנסת נוספים – שבעקבות האירוע הזה לפרטיו יתקיים דיון יסודי בוועדת הכנסת, ושלגבי העתיד תגבש ועדת הכנסת הוראות תקנוניות ברורות יותר, ורצוי שתירשמה בתקנון, כדי שמרחב המחיה של יושב-ראש הישיבות יהיה מצומצם יותר ויהיו פחות מניפולציות.

אני שמח שהוועדה התחילה בדיון יסודי מאוד היום. כנראה היא תמשיך עוד שעות אחדות, אינני יודע. זה בידיו של יושב-ראש ועדת הכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

באיזה נושא?

היו"ר ש' וייס:

בשאלות שנובעות מהחלטתי ומן הבעיות שהתעוררו ביום רביעי. בינתיים אני מודיע בזאת, שאני מאמץ את הצעת ההחלטה של עורך-הדין צבי ענבר, היועץ המשפטי של הכנסת, עם הסבר ותוספת. אני מקבל אותה כיושב-ראש הישיבה ולא כיושב-ראש הכנסת. במקרה זה נכון גם לזה וגם לזה.

אני מפנה אתכם לסיכום שהנחתי על שולחנכם, סיכום 6: "נראה לי כי אף-על-פי שחבר הכנסת מנע עצמו לא ביקש לצרף את קולו לרשימת המצביעים בעד, יש לעשות כן, שכן הטענה כי הצבעתו לא נקלטה ויש לצרפה הועלתה במפורש במליאת הכנסת על-ידי חברת הכנסת לימור לבנת, ואיש לא חלק על נכונותה". ופה הקטע החשוב, חבר הכנסת המר: "הוא הדין בבקשות דומות, אך הן הועלו במפורש בתום ההצבעה ואין חולק על נכונותן".

אני מודיע בזאת, שבתום ההצבעה, דקות אחדות אחרי שהסתיימה, אחרי שחברי הכנסת הלכו לאמת את תחושתם בדף המחשב, כמה חברי כנסת טענו שהצבעתם לא נקלטה. אני, אחרי בדיקה עובדתית לא פשוטה, הגעתי למסקנה שהם היו כאן באולם, ולא מצאתי סיבה שלא להאמין להם. ועם כל הידיעה הברורה שתוצאות החלטתי אינן פשוטות, ובתקווה שוועדת הכנסת תעצב מסגרת ברורה יותר, אני לוקח על עצמי את האחריות האישית ואת האחריות המוסרית להחלטה הזאת, ואני מצרף ארבעה חברי כנסת לתמיכה בהצעת הליכוד, צומת ומפד"ל, והם: דוד מנע, רון נחמן, סילבן שלום ויגאל ביבי. שניים אני מצרף לאותה הצבעה, אבל נגד: השר עוזי ברעם וחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

יהיו תוצאות ההחלטה שלי אשר יהיו, כבר קרו מקרים שהכנסת קיבלה שתי הצעות ושלוש הצעות, אף שאני שומע ביומיים האחרונים, מאז פרסמתי את חוות הדעת של היועץ המשפטי, התנגדות מצד חברי כנסת רבים, כמו דן תיכון, עובדיה עלי ואחרים, התנגדות נחרצת. חגי מירום יש לו התנגדות אבל יש לו גם הצעות תיקון, ואני מכבד את כל ההתנגדויות.

אני חשבת, שאי-קבלת ההחלטה הזאת על-ידי תגרום לעוול גרוע יותר, חמור יותר מאשר המעשה הזה, שיוצר בעיות. זאת החלטתי. אם מישהו לא מסכים להחלטתי, יש ועדת פירושים וכן הלאה. אני מודה לכם על ההקשבה הדרוכה, ואנחנו עוברים עכשיו להמשך הדיון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת:

הצעת חוק הרשויות המקומיות (גזבר הרשות), התשנ"ד-1994; והצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשנ"ד-1994 – שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 24), התשנ"ד-1994; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 96) (קופת גמל – עסקאות בניירות ערך זרים), התשנ"ד-1994.

לדיון מוקדם – הצעת חוק לתיקון פקודת השותפויות (סייג למספר), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אפרים סנה; הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון לעדות קטין), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לאחריות בעל רכב), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק איסור השמדת תוצרת חקלאית, התשנ"ד-1994, מאת קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון – יציאה לקצבה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – אחריות רפואית על חיילים חולים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק דמי ביטוח שווים בביטוחי רכב, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון.

היו"ר ש' וייס:

אדוני המזכיר, יש לי שאלה אליך. אם אני אחליט, כמובן ברשותך, שאת היתר אתה מעביר לפרוטוקול, זה יהיה בסדר או שזה נוגד את התקנון?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

לא נאמר דבר בתקנון בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, האם יש כאן הסכמה שאת ההודעות האלה, אחרי שהמזכיר יקרא חלק מהן, נעביר בעתיד דרך קבע לפרוטוקול? יש מישהו שמתנגד?

מאיר שטרית (הליכוד):

אין התנגדות.

היו"ר ש' וייס:

הפעם המזכיר יסיים לקרוא, ובעתיד נעביר את הדברים לפרוטוקול.

אדוני המזכיר, תמשיך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד; הצעת חוק המים (תיקון – פער מקסימלי בתעריפי מים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק מסירת כרטיסי תלמיד סמויים עם סיום הלימודים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – יתומים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק מועצת מפעל הפיס, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק שירותי תיירות (תיקון – חידוש רשיון), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק פקודת החברות (תיקון – תשלום דיבידנד), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – עובד שפוטר מחמת נכות), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אלי דיין; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – קיצור שבוע העבודה), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (חישוב נפרד לבני זוג שמקור הכנסתם אחד), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון) (פטור ממס על תגמול מילואים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אפרים סנה; הצעת חוק המפלגות (תיקון – העברת כספים ממפלגה למפלגה), התשנ"ד–1994, מאת קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתשלום פיצויים לעוזבים מרצון, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד.

עוד הונחו על שולחן הכנסת החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקונים מס' 60 ו-61), התשנ"ד–1994. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד למזכיר הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש שאלתא רגילה אחת שמופנית לשר התיירות, ואחר כך ניגשים להצעות אי-אמון.

שר התיירות, כבודו. חבר הכנסת בדש איננו, אדוני יעביר את התשובה לפרוטוקול.

פיתוח התיירות בבאר-שבע

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התיירות ביום ז' בטבת התשנ"ד (21 בדצמבר 1993):

מינהלת התיירות בנגב הקציבה לפיתוח התיירות בבאר-שבע 100,000 שקל בלבד, מתוך תקציב של 37 מיליון ש"ח.

ירידת מוקדי המשיכה ואתרי התיירות בבאר-שבע נמשכת למעשה כבר שנים רבות, והמינהלה לפיתוח הנגב, המחזיקה בתקציב לפיתוח הנגב, לא רואה בבאר-שבע יעד תיירותי, אלא מקום למשרדיה בלבד. התיירים המגיעים לנגב לא עוזרים בבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. האם למשרד התיירות ידוע על כך?

2. האם ניתן לשנות את ההחלטה של מינהלת הנגב?

3. מי מבקר את פעילות המינהלה ואת הקריטריונים לחלוקת התקציב?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אתחיל בעובדות: התקציב הכולל שמשקיעה המינהלה לפיתוח הנגב בבאר-שבע אינו עומד על 100,000 ש"ח, אלא על כ-700,000 ש"ח; מהם 600,000 ש"ח בתל באר-שבע ו-100,000 ש"ח בשוק הבדואי.

בנוסף משקיעה המינהלה 200,000 ש"ח בפארק חצרים, המספק תעסוקה ישירה לתושבי באר-שבע ושייך לסביבה התיירותית של העיר.

2. ההחלטה להקצות את הסכום האמור נתקבלה במשרד התיירות ובמינהלה לפיתוח הנגב לאחר בחינת תמונת התיירות הכוללת באזור ובהתחשב ביכולת וברצון של הרשות המקומית להשתתף בפיתוח התיירות בעיר.

תקציב המינהלה לפיתוח הנגב אושר על-ידי הנהלת משרדי, ואני לא רואה סיבה מיידיית לשנותו.

3. המינהלה לפיתוח הנגב הינה גוף המופעל והמתוקצב על-ידי משרד התיירות, קל וחומר מבוקר על-ידו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר התיירות על המאמץ.

הצעת סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל יחסה להשכלה הגבוהה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא בסדר-היום שלנו: הצעת סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל יחסה להשכלה הגבוהה. ינמק את ההצעה חבר הכנסת זבולון המר. ישיב שר האוצר. סליחה, לא היה עוד נושא להצעת האי-אמון?

זבולון המר (מפד"ל):

הוסר.

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת שנשאר רק הנושא הזה, נכון, חבר הכנסת המר?

זבולון המר (מפד"ל):

כן.

היו"ר ש' וייס:

כבודו.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר האוצר מסרב להעלות ב-1,000-2,000 שקל את שכרם העלוב של המרצים באוניברסיטאות. תמוהה ומצערת גם השלמתו של שר החינוך, שתיקתו, מפני שמחיר הסירוב הזה הוא פגיעה אנושה בהשכלה של הדורות הבאים.

נכון, גם שכרם של הרופאים והאחיות, המורים והעובדים הסוציאליים ומועסקים חיוניים אחרים בשירות המדינה הוא שכר ירוד. אבל עכשיו העלו אנשי ההשכלה הגבוהה את בעייתם, שהיא בעייתנו, ואת תביעתם הצודקת לתיקון משמעותי במעמדם ובשכרם, שכן רמת השכר שהמדינה מאשרת לבכירים שבמדעניה היא לעג לרש והיא מעידה על האי-חשיבות שהמדינה מייחסת להם ולהשכלה הגבוהה.

דוד לוי (הליכוד):

במקרה זה תרתי משמע, גם לעג לראש.

זבולון המר (מפד"ל):

יפה.

השוו את שכרם עם זה של מיוחסים אחרים בחברה החומרנית שלנו, ותבינו איך מדינת ישראל מוותרת על מצוינות מדעית ואקדמית עתידית ומעדיפה עליה תכליתנות פוליטית או כלכלית מידית.

צריך כנראה להזכיר, שלמערכת ההשכלה הגבוהה שלנו תפקיד מכריע בקביעת הרמה התרבותית, הרוחנית, הטכנולוגית והמדעית שלנו. עקבו אחר בוגרי המוסדות להשכלה גבוהה, תמצאו אותם

ממלאים תפקידי מפתח במדע, בכלכלה, בטכנולוגיה, בתרבות, במשפט, ברפואה, בחינוך, במינהל הציבורי. מההשכלה הגבוהה יוצאים אלה שממלאים תפקידי מפתח בחברה ובמשק. ולהשכלה הגבוהה, כולם יודעים, יש חשיבות עליונה גם בתחום הביטחוני. כושרה של המדינה לעמוד בפני האתגרים הביטחוניים, הכלכליים והחברתיים הוא פועל יוצא של רמת ההכשרה והמחקר שמתקיימים במוסדות להשכלה הגבוהה.

חברי הכנסת, גם הידע שנצבר על-ידי החוקרים בארץ וקשרי הגומלין שלהם עם עמיתיהם בחוץ-לארץ הם אחד המשאבים החשובים ביותר שלנו, ועל-כן איוולת היא למנוע מהחוקרים שלנו את המגע עם העולם החיצון במסגרת השבתון שלהם. אבל, לא פחות מזה יש לרמת השכר השפעה ישירה ומכרעת על הסיכויים של מערכת ההשכלה הגבוהה לעמוד במשימות האלה.

מובן שאנחנו מביאים בחשבון את שיקולי העלות למשק. אבל, ברור מעל לכל ספק, שרמת השכר הבסיסי לאיש סגל צעיר, וגם השכר לכל דרגות המרצים, אינם משקפים את הכשרתם ואת תרומתם לחברה ולמדינה, וחובה היתה על הממשלה למצוא פשרה הוגנת, שתיתן תקווה למרצים ולהשכלה הגבוהה.

הכנסת חייבת לשאול את עצמה, מה מביא קבוצה אחראית ומכובדת כמו המרצים באוניברסיטאות לעמידה עקשנית שכזאת, כאילו עד סוף הקרב. והתשובה היא, שהם מובילים קרב מאסף, קרב ייאוש על המעמד שלהם, ובעיקר על מעמד ההשכלה הגבוהה.

מה הביא את האוצר להיות קשוח ואת משרד החינוך להיות אדיש? הרי זאת ממשלה שטענה שהיא מציבה את החינוך ואת ההשכלה בראש סולם העדיפויות שלה.

אדוני היושב-ראש, ועדת-צור, ועדה ציבורית, רצינית, שישבה על המדוכה למעלה משנה, למדה את הנושא לעומקו מתוך אחריות למשק ולהשכלה הגבוהה, הצעותיה נראות בכיוון הסביר. אילו שמו אותן מלכתחילה כבסיס לדיון, לא היינו מגיעים לתוצאות קשות כאלה של אובדן סמסטר, ואולי שנת לימודים. אם לא נגיע לאיזה הסדר, לא יותר טוב מזה שאפשר היה להגיע אליו בתחילת הדרך, אינני יודע בכלל לאן נגיע, אולי לסוף ההשכלה הגבוהה; נזק לרבבות סטודנטים, רבבות סטודנטים שעובדים קשה כדי לרכוש את השכלתם.

יש בדיון הזה, בצורת הדיון הזה, מין ניכור כזה, התנשאות כזאת, חוסר רגישות, שדוחפים להקשחה של עמדות ולעוגמת נפש.

אני אומר את הדברים באופן מאוד כוללני, והפרטים הרי ידועים לאוצר, למשרד החינוך, לכולם. האוצר בעצם מציע תוספת שחיקה של 10% ריאלית, המרצים תובעים 100% תוספת ריאלית. ועדת-צור, אם נשקלל את הצעותיה, מציעה בערך כ-50% ריאלי.

נעמי חזן (מרצ):

30%.

זבולון המר (מפד"ל):

עם 20% דיפרנציאלי זה 50%. זה בסיס, פרופסור חזן, חברת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

שהיא לא צד לעניין, כמובן.

זבולון המר (מפד"ל):

אני אמרתי שהיא צד לעניין? היא צד להערה שלה.

היו"ר ש' וייס:

ברוח טובה. פה היא חברת כנסת.

זבולון המר (מפד"ל):

אמרתי. אבל זה לכבודה שהיא פרופסור.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד כמה.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מוכן למנות את כל הפרופסורים, אם היושב-ראש יטיל עלי, והוא בראשם.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו כאן חברי כנסת.

זבולון המר (מפד"ל):

סביב ההצעה הזאת היה הגיוני להתדיין מן ההתחלה. עכשיו קשה יותר, לאחר הפגיעה בכבודם, באמינותם, בחשיבותם, לאחר הזלזול במדענים שלנו. ובכל זאת, יש באומץ ובפתיחות לגשת לכך ברוח הזאת.

הכנסת ראוי שתלך לקראת המרצים ולקראת הסטודנטים, שלא נפסיד אנחנו את ההשכלה הגבוהה ושהם לא יפסידו את לימודיהם.

היה דיון קודם בכנסת, הנושא הועלה על-ידי כמה חברי כנסת, אני זוכר ביניהם את חבר הכנסת דוד לוי, אבל היו חמישה חברים שהעלו את הנושא בשבוע שעבר או לפני שבועיים, והכנסת כולה התאחדה בקריאה לממשלה לסיים ברוח כזאת, שאני מציין היום, לסיים את הסכסוך הבלתי מועיל הזה, הבלתי נחוץ הזה. אבל מאז נמשכת ההתעללות במרצים ובסטודנטים.

אני רוצה להזכיר שבממשלת בגין, כדי לעשות מעשה מיוחד, הלכו על ועדת-עציוני. שר האוצר, זיכרונו לברכה, שניבדל כולנו לחיים, התפטר בשל כך, אבל אמרו: לחינוך ראוי, כדי שלא יתמוטט, להעלות אותו על דרך המלך. הוא הדין במה שצריך להיעשות היום על-ידי הממשלה באשר לסטודנטים. אסור שהכנסת תסכים שיזלזלו בה ובדיון הקודם שלה, ברצון שלה גם בוועדות הכנסת. ובוועדת החינוך והתרבות של הכנסת אני יודע שהתקיימו כמה דיונים. אסור לזלזל בנושא הזה, להמשיך הלאה ולהפטיר כדאשתקד.

בגלל הקשיחות הזאת, בגלל ההתנכרות, הנזק להשכלה הגבוהה, הנזק לסטודנטים, הפגיעה במרצים – אני מציע אי-אמון בממשלה, וגם אם הרוב הטכני ידחה את ההצעה פה במליאה, אני מצאתי שחשוב מאוד שזעקת האקדמיה הנוכחית והעתידית שלנו תישמע במלוא כאבה בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת זבולון המר. חבר הכנסת המר, אתה פרלמנטר ותיק מאוד. בקשר למונח: רוב טכני, כל רוב הוא רוב, ואני עוד לא יודע איזה רוב יהיה.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מסכים למחוק את המלה: טכני. ייתכן שיש פה רוב קואליציוני, שיחליט להוריד, אבל אני בכל זאת מציע שהממשלה תחשוב על כך ותסכים לאי-אמון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו גם מבינים שרוב קואליציוני הוא חידוש של הממשלה הזאת. זה אף פעם לא היה.

חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה הנואם, ואחריך – חבר הכנסת אברהם בורג.

ועדת הכנסת, בישיבתה היום, קבעה הודעות סיעות בשיעור של חמש דקות לסיעה. לסיעות העבודה והליכוד – עשר דקות. חמש דקות לכל דובר. חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוצא לנכון, בתחילת דברי, להבהיר את מהות הסכסוך, כדי שחברי הכנסת שלא מצויים בעניין – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת מאיר שטרית, הייתי צריך לתת את זכות התשובה לשר האוצר. אתה מסכים חמש דקות אחריו?

מאיר שטרית (הליכוד):

התפלאתי.

שר האוצר א' שוחט:

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. אתם רואים? כל הטיפול בהצבעה של יום רביעי הוציא אותי מהמסלול. אני מתנצל. הוא יוכל להשיב לשניים. דבר.

שר האוצר א' שוחט:

בתור קולגה לשעבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

תודה. אני מוצא לנכון, אדוני היושב-ראש, להבהיר לחלק מחברי הכנסת, שאולי לא מצויים בעניין, פרטים אחדים בדבר המשבר שיש היום עם הסגל האקדמי בנושא ההשכלה הגבוהה.

מצוקתו של הסגל האקדמי לנוכח שכרו אינה דבר חדש, מהיום. במשך שנים התריע הסגל האקדמי, וניסה לתבוע תמיד העלאה ברמת שכרו, כשההנחה הבסיסית היא שמרצה מתחיל, מרצה צעיר, שרק נכנס לאוניברסיטה ונהיה חבר סגל, היום חברים צריכים לדעת ששכרו, נטו, עומד על 3,200 שקלים בחודש. יסכימו אתי חברים, שאדם שגמר תואר ראשון ותואר שני, וגמר דוקטורט, ועשה פוסט-דוקטורט, רק אז הוא רשאי לקבל דרגה של מרצה, והוא מתחיל אז לעבוד, וזה שכרו ההתחלתי – במצב כזה יהיה קשה מאוד למשוך אנשים טובים לסגל האקדמי. לסגל האקדמי יש סטטוס חברתי גבוה, אבל אם הם אינם יכולים לפרנס את משפחותיהם בכבוד בגין עבודתם, חזקה על רבים מהם שלא יישארו בתחום ההוראה. יחפשו דרכים אחרות, חלופיות, להתפרנס, ורבים מהם גם עושים חלטורות כדי להמשיך לקיים את עצמם.

התביעה של הסגל האקדמי, שעלתה מדי כמה שנים, היתה די ישנה, מכיוון שהיה אתם הסכם שנחתם עד שנת 2010 – –

אברהם בורג (העבודה):

2011.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – – עד שנת 2011, שאמר שהסגל האקדמי ייהנה מתוספת שחיקה קבועה. האש פרצה, למעשה, בתחילת שנת הלימודים הזאת, כאשר הסגל האקדמי, אתם זוכרים, תבע תוספת. היה סכסוך והיתה שביתה של הסגל האקדמי, ונמצא פתרון בתיווכה של ועדת החינוך והתרבות בראשותו של חבר הכנסת אברהם בורג; נמצא אז פתרון לסכסוך הזה. אבל היה ברור כבר אז, שהסכסוך הזה איננו סוף הדרך. היה ברור שזאת רק תרופה כמו "אופטלגין", לשעה קלה, זה טיפול סימפטומטי בלבד למחלה שהיא הרבה יותר קשה, של מבנה הסגל האקדמי. במקביל, ועדת ראשי האוניברסיטאות, בזמנה – –

היו"ר ש' וייס:

עוד שתי דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

כבר?

היו"ר ש' וייס:

עוד שתיים, לא כבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

הקימו ועדה ציבורית, שהיתה אמורה לבחון את מרכיבי השכר של הסגל האקדמי ולהגיש המלצות לתיקון המצב. נכון מראש, שהוועדה הזאת לא קמה על דעתו של האוצר, אלא רק על דעת ראשי האוניברסיטאות, והוועדה, רבותי, המליצה לשנות את מבנה הסגל האקדמי בשלוש נקודות מרכזיות.

הנקודה הראשונה – לשנות את מבנה השכר, דהיינו את הבסיס של השכר, ולהעמיד אותו על מינימום של 5,200 שקל לחודש למרצה מתחיל, כשהסכום עולה בהדרגה לפי דרגתו של המרצה.

הנקודה השנייה, והיא פריצת דרך בתחום ההמלצות בסקטור הציבורי, היא ליצור דיפרנציאציה בשכר, זאת אומרת שמרצה מצטיין יוכל לקבל שכר גבוה יותר ממרצה אחר באותה דרגה, כיוון שהוא מצטיין בתרומתו לאוניברסיטה, להוראה ולמחקר. ניתן יהיה לתת שכר שונה בין מרצה למרצה, למרות היותם באותה דרגה.

הנקודה השלישית – שהשכר יהיה צמוד לשכר הממוצע במשק, תוך מגמה למנוע את ההתדיינות משנה לשנה בין הסגל האקדמי לבין האוצר. ליצור איזו תשתית, שהסכום הזה יתפוס עוד להרבה מאוד שנים.

אני רוצה לומר, רבותי, כיושב-ראש ועדת המשנה של ועדת החינוך והתרבות להשכלה גבוהה, כשהדוח הזה הוגש, דוח-צור, ידעתי מלכתחילה – קראתי לכל המעורבים בעניין, אחד לאחד, יחד עם יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, שמענו אותם, והסכסוך, בעצם, התמקד בנקודה אחת, מרכזית – גובה השכר הבסיסי. את נושא הדיפרנציאציה המרצים מקבלים, ראשי האוניברסיטאות מקבלים והאוצר מקבל. בקשר לשיטת ההצמדה של השכר – המרצים מקבלים את דוח-צור, האוצר לא מקבל, אבל האוצר הגיע להצעה והציע שיטת הצמדה אחרת, שאולי ניתן היה למצוא לה פתרון.

בנושא הבסיסי של גובה השכר יש חילוקי דעות קוטביים. המרצים תובעים תוספת של 100% על שכרם, בעוד דוח-צור, גם אם הוא מקובל על האוצר, והוא לא מקובל על האוצר, מציע תוספת של 30% –

היו"ר ש' וייס:

כבודו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש. – בפריסה לשלוש שנים, שכל שנה ייתנו תוספת מסוימת, עד שיגיעו, בעצם, לתוספת של 30% נטו. העלות של זה למשק היא בערך 200 מיליון שקל בשנה ביישום הסופי.

חרף השביתה, שנמשכת הרבה מאוד זמן, חרף המשא-והמתן והפגישות שמתקיימות מפעם לפעם, לצערי הרב הצדדים עדיין עומדים במשבצת הראשונה, כאילו לפני פרוץ הסכסוך.

אדוני שר האוצר, אמרתי לך בוועדה ואני חוזר ואומר לך, שאני מציע לכם לא להתעקש, כי חבל ש-100,000 סטודנטים יאבדו שנת לימודים. אני מציע לך, אדוני השר, ללכת לקראתם בכיוון אחד. אני חושב, שאם תסכים ליישום דוח-צור בבת אחת, לא במשך שלוש שנים, זה ייתן למרצים סולם לרדת באמצעותו, וזה לא יהיה קורבן גדול כל כך מצד האוצר. זה יהיה צעד רציני להשכלה הגבוהה, בלי לשנות את המסגרת, אלא רק את זמן היישום. אני מאמין, שהצעה כזאת תזכה, ככל שאני בדקתי אותה, לאוזניים קשובות גם בצד השני, ונדמה לי שזה הסולם לרדת באמצעותו מהעץ. חבל לגרום ייסורים רבים כל כך. אני מציע להתגמש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שטרית. אדוני שר האוצר, אני מתנצל עוד הפעם – – –

חנן פורת (מפד"ל):

מדוע שר החינוך והתרבות לא משיב?

היו"ר ש' וייס:

עכשיו שר האוצר משיב. זהו.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי אפשר – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, על-פי החוק בישראל, לממשלה יש אחריות קולקטיבית.

חנן פורת (מפד"ל):

אנחנו מוכנים לאפשר – – –

היו"ר ש' וייס:

שר האוצר – – –

חנן פורת (מפד"ל):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, סליחה. שר האוצר עונה לא בשם האוצר אלא בשם כל ממשלת ישראל. זהו.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני קודם כול רוצה, בפתח דברי, להגיד לחבר הכנסת זבולון המר, שאין זלזול מצד הממשלה לא במוסדות להשכלה גבוהה, לא במרצים, לא בחשיבותה של ההשכלה הגבוהה, ואם מישהו צריך את ההוכחה לכך, הוא צריך פשוט להתבונן מה אנחנו עושים מבחינה תקציבית, מה אחוז הגידול ומה ההיקפים הניתנים להשכלה הגבוהה כדי שזו אכן תתפתח במדינת ישראל.

לשמחתי הרבה אני יכול להגיד, שלמרות הגידול הרב במספר הסטודנטים בשנים האחרונות, חלקו כתוצאה מהעלייה, גידול של כ-30%, התקציבים הריאליים, לרבות מה שמתוכנן לשנת 1995, בהסכם עם ות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב – יעלו ב-47% במשך ארבע שנים.

תוספת התקציב לקליטת סטודנטים חדשים היא 300 מיליון שקלים. תוספת התקציב לתשתית המחקר הבסיסית הינה 100 מיליון שקלים, לרבות ציוד מדעי, שיפוץ מעבדות, תוספת רכש ספרים. תקציב הפיתוח למבנים הוא כ-300 מיליון שקלים.

אנחנו מבצעים מהפך אמיתי בתחום ההשכלה הגבוהה, בעידוד המכללות, בסיוע למחקר. אני יכול להגיד בשמי ובשם הממשלה כולה, ובוודאי בשם שר החינוך, שאנחנו רואים בהשכלה הגבוהה אחד מהדברים החשובים ביותר. אנחנו מודעים לאיכותו של המדען הישראלי, אנחנו מודעים לחשיבות ההכשרה באוניברסיטאות, והביטוי האמיתי לכך ניתן מדי שנת תקציב, בהסכם ארוך-טווח עם הוועדה לתקצוב של ההשכלה הגבוהה, מתוך מגמה להרחיב את התשתית, לתת יותר מקום גם למחקר, גם לסטודנטים, וגם להעמיק את מערכת ההשכלה הגבוהה במכללות ובאוניברסיטאות.

עם זאת, אני לא מתעלם מכך שנקלענו למשבר, שהוא משבר שכר קשה ועמוק. אני חולק על הדעה, שההשכלה הגבוהה במצב רע. אני מסכים לדעה, שיש לנו בעיה לא קלה, שמתייחסת לשאלת שכר הסגל האקדמי. אני מסכים לזה.

זבולון המר (מפד"ל):

על זה מדובר.

שר האוצר א' שוחט:

הדברים ידועים, ואני רוצה להפריך כמה דברים שמשמשים כעין הנחות יסוד, שלשמחתי הרבה אינן נכונות.

יש טענה, שבגלל רמת השכר הגבוהה בתעשייה, יש זרימה ממוסדות ההשכלה הגבוהה אל התעשייה; דרך אגב, הדבר אינו שלילי. אני קובע באופן ברור, לאור בדיקה שעשיתי עם האנשים שעוסקים בעניין, שהתנועה היא הפוכה. יש רצון מצד אנשים במערכת התעשייתית להיכנס לתחום ההשכלה הגבוהה, והמוכשרים שבהם נקלטים. זה נכון שיש יחסי גומלין, יש הדדיות, יש חלק מהסגל, כ-35%, שעוסק גם במגזר העסקי, ואני לא שולל את העניין הזה. זה יכול להיות בתחום של משפטים, זה יכול להיות בתחום של הנדסה, זה יכול להיות בתחום של ראיית חשבון, זה יכול להיות בתחום של כלכלה. אני לא שולל את המצב שמרצה באוניברסיטה יהיה פרופסור באוניברסיטה ויהיה גם מעורב במגזר העסקי. אני לא חושב שצריך לבודד את האנשים שעוסקים בהוראה ובמחקר באוניברסיטאות במגדל השן של האוניברסיטה. אני חושב שהאינטגרציה היא חיובית. אבל לתאר את המצב כאילו יש בריחה החוצה מהמערכת של ההשכלה הגבוהה אל המגזר העסקי, תוך התנתקות – זה איננו נכון.

אני רוצה להגיד, שעלות סטודנט במדינת ישראל, העלות הכוללת, הממוצעת – מובן שהכשרתו של סטודנט לרפואה עולה הרבה יותר מהכשרת סטודנט במדעי הרוח – קרובה ל-11,000 דולר. אם נעשה את החשבון, תקציב האוניברסיטאות כולן הוא כ-3 מיליארדי שקל. מזה בערך 2.2 מיליארדים הם השתתפות המדינה באמצעות ות"ת. שכר הלימוד מהווה כ-15% מההכנסה, והשאר – מקרנות ומתקבולים של תרומות ודברים מהסוג הזה. כשאני אומר: קרוב ל-100,000 סטודנטים, וכשאני אומר: 11,000 דולר לסטודנט – זה נותן בערך מיליארד דולר, שזה תקציב האוניברסיטאות. כמובן, זה כולל את המחקר.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא בדיוק רק מחקר.

שר האוצר א' שוחט:

בוודאי. אני אומר שזה כולל את כל המערכת. אני לא מבודד מזה את המערכת שמיישמת את הצד של ההדרכה והלימוד ומנתקת את המערכת המחקרית. אבל, בקנה מידה עולמי – זה פחות או יותר שיעור העלות במדינות אחרות.

אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת – ואני אומר זאת גם מפי ות"ת, גם מפי ראשי האוניברסיטאות – יש פריחה באוניברסיטאות בתחום של התפתחות המחקר, של ההצטיידות – –

לימור לבנת (הליכוד):

פריחה או בריחה?

שר האוצר א' שוחט:

אני אומר שיש פריחה, ואני מציע לך, חברת הכנסת הנכבדה, לבדוק את הדברים מעבר לוויכוח שיכול להיות לגבי נושא השכר. אבל אני אומר: באוניברסיטאות יש גידול, יש הרחבה, יש תקציב לצידוד, יש הקצאת כספים גדולה יותר, ויש גם בעיה של השכר, אני לא מתעלם ממנה.

כפי שנאמר, לסגל האקדמי היה הסכם עד שנת 2011. זה הסכם שנחתם ב-1986 ל-25 שנים. הסכם זה צריך היה לתת תשובה להתייקרויות, בהתאם למה שקורה במשק, פלוס בדיקת שחיקה לנוכח מודל מסוים, שהיה צריך לתת להם את התוספות. אכן, השכר הריאלי, עם כל העובדה המצערת שהשכר איננו גבוה, עלה במשך השנים ולא ירד. אני אומר זאת גם לגבי תקופתו של חבר הכנסת המר, כשהוא היה שר החינוך. למרות מנגנון השחיקה, שלא הביא את הסגל לידי הסכמות עם האוצר, השכר הריאלי של הסגל האקדמי לא ירד. אני חוזר ואומר: הוא נמוך, אבל העליות היו עליות ריאליות.

אבל הסגל האקדמי לא היה שבע רצון מרמת שכרו, ופנה בעניין הקמת ועדה שתבדוק את מבנה השכר. נדמה לי שהיתה התחייבות מסוימת שלך, בשלהי תקופת כהונתך כשר החינוך. כשאני נכנסתי לתפקידי הגיעו אלי עם העניין הזה, ואני אמרתי: אני לא נותן התחייבות לגבי מסקנות ועדת-צור, תהיינה אשר תהיינה. זאת מכיוון שאני לא חושב שהאוצר יכול להיות כפוף להחלטות של ועדות מהסוג הזה. הדברים נאמרו לשרת החינוך, השרה שולמית אלוני. הם נאמרו לור"ה – ועד ראשי האוניברסיטאות. למרות זאת הקים ור"ה את הוועדה, על דעת הסגל האקדמי ועל דעת אלו שהיום אינם מוכנים לקבל את מסקנות הוועדה, והם רחוקים ממנה כרחוק מזרח ממערב מבחינת התביעות שלהם. על דעתם הוקמה הוועדה. הם ידעו מי יהיה בוועדה. אני כתבתי מכתב ובו אמרתי: אני לא

מתחייב לקבל שום דבר מהמלצות הוועדה, אני לא רוצה להתייחס אליה, היא לא תקבע לי – וכוונתי לי ולממשלה – את מדיניות השכר.

מאיר שטרית (הליכוד):

גם הם הודיעו שהם לא מתחייבים לקבל את המסקנות שלך.

שר האוצר א' שוחט:

לא, הם דרשו את הוועדה הזאת. תסלח לי. עם כניסתי לתפקיד נפגשתי אתם, אולי בשבועיים-שלושה הראשונים. הם דרשו את הקמת הוועדה, הם נשענו על מחויבות מסוימת של שר החינוך דאז, זבולון המר, לפני הקמת הממשלה החדשה. הם אמרו: הבטיחו לנו ועדה ואנחנו מבקשים שהוועדה תקום. אמרתי: אנחנו לא יכולים ללכת לקראת ועדה. אבל הוועדה הוקמה על-ידי ור"ה, והיא אכן הוציאה את מסקנותיה.

אחרי פרסום החלטות הוועדה הודיע הסגל על ביטול מחויבותו להסכם השחיקה – שכן, כפי שהסברתי, ההסכם היה בתוקף עד שנת 2011 – דחה את המלצות ועדת-צור והכריז על שביתה.

הדרישות של הסגל חורגות מכל נורמה מקובלת במשק, ומדובר בתביעות שכר בעשרות אחוזים, ואף למעלה מזה.

חשבתי שהסגל יתייצב ויבין שהוא לא יכול לבוא עם תביעות שכר כאלה. סיפר לי שר החינוך, שהוא נפגש הבוקר עם ראשי הסגל האקדמי, והוא אומר: הם נמצאים במקום רחוק מאוד מכל דבר סביר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

מדוח-צור.

שר האוצר א' שוחט:

מדוח-צור. אני לא רוצה להיכנס לזה, אני לא יודע אם זה מדוח-צור. תיכף אגיד משהו על דוח-צור.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה שתדעו, שיש כאן שתי בעיות, אולי שלוש. יש בעיה, שלהעלאת שכר ברמות כאלה תהיה השפעת רוחב קטלנית על כל המשק הישראלי. אנחנו בתחילת המשא-ומתן עם הרופאים, אנחנו לא סיימנו את המשא-ומתן עם המהנדסים, לא עם ארגוני המח"ר ולא עם ההנדסאים. אני אומר לכם, שהיענות ברמה הזאת משמעותה גם פתיחתם של הסכמי השכר הקיימים. מה שיקרה – יהיו יותר שקלים, המספרים על תלושי המשכורת יהיו גדולים יותר, כוח

הקנייה יישאר אותו דבר, שכן כל המערכת תקבל תוספות. זה מה שיקרה. תהיה אינפלציה, נצטרך לעשות פיחותים, כושר התחרות שלנו ירד, ובידיו של איש הסגל הבודד יישאר סכום כסף, שבכוח הקנייה שלו הוא יהיה אקוויולנטי למה שיש לו היום.

שאל יהלום (מפד"ל):

למה לא אמרת זאת על שכר המורים?

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ומבקש מחברי הכנסת להבין, שרמת התביעות של ארגוני הסגל היא בלתי מציאותית, היא בלתי ריאלית, היא דוחה את מסקנות ועדת-צור, שאותה הם רצו ודרשו להקים, היא חורגת מזה בעשרות אחוזים; ואין אני אומר שאני מסכים לקבל את מסקנות ועדת-צור בבחינת כזה ראה וקדש.

המשא-ומתן עם הסגל האקדמי – ואני אומר את זה לשבחו של יושב-ראש ועדת החינוך, שמזמן כמעט כל יומיים ישיבה – התקיים בשבוע שעבר. וכאשר אני הופעתי בוועדת החינוך, יחד עם אנשי הסגל ויחד עם יושב-ראש ור"ה ואנשי ות"ת, אמרתי: מי שצריך לנהל את המשא-ומתן ולא להרפות ממנו זה המעסיק, קרי – ראשי האוניברסיטאות אל מול הסגל. אם אינני טועה, הישיבה התקיימה ביום שני בשבוע שעבר, לפני שבוע, ויום לאחר מכן התחילו להתקיים הפגישות. ואומרים לי ראשי האוניברסיטאות: הם לא נמצאים על אותו מגרש. הם בכלל נמצאים במקום שאי-אפשר לנהל משא-ומתן. משא-ומתן אפשר לנהל כאשר יש בסיס מסוים, כאשר יש יכולת להתווכח, כשיש יכולת לוותר פה ולקבל שם, ויש גמישות במשא-ומתן.

זבולון המר (מפד"ל):

מהו הבסיס?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד למה אני מתכוון, ויש אפשרות לעשות המרות. יש דברים שבועדת-צור מומלץ לעשות לגביהם המרות. ואמרנו שאנו בעד השכר הדיפרנציאלי.

אני חושב, שמרצה שזאת עבודתו המלאה, צריך לקבל מה שיותר. אם הוא עוסק במחקר – יקבל מה שיותר, ואם הוא עוסק בהוראה – יקבל מה שיותר. אני מאוד בעד שכר דיפרנציאלי. וכבר אמר חבר הכנסת שטרית, שלמיטב ידיעתו כל המערכת מוכנה לטיפול דיפרנציאלי במה שמגיע למרצה, ואני חושב שזה חשוב.

היו דיונים, ואנשים שלנו שעוסקים בעניין ישבו גם עם אנשי הסגל וגם עם אנשי ור"ה וגם עם אנשי ות"ת, ושר החינוך נוהג כך ואני נוהג כך. אבל כאשר הבסיס לא קיים, אי-אפשר לבנות שום דבר על חול, על מים, על דרישות שאין להן שום קשר עם המציאות. ואני יודע מה הפסיכולוגיה של העניין. אנשי הסגל חושבים, שמכיוון שעשר שנים הם לא ניהלו מאבק, או יותר מכך, והגיעו להסכם שלטענתם הוא לא טוב, הם אומרים: אם כבר נכנסנו למערכת מורכבת כל כך של מאבק והשבתה, אנחנו רוצים לגמור את זה בהישגים גדולים מאוד, בהישגים שהממשלה לא תוכל לתת.

אני אומר לכם, חברי הכנסת, גם לחברי מהקואליציה וגם לחברי הכנסת מהאופוזיציה: כולנו לא רוצים שמערכת השכר במדינת ישראל תתמוטט על רקע תביעת סקטור זה או אחר, והתביעות המוצגות הן כאלה שימוטטו את כל המערכת.

אנחנו לא קיבלנו את דוח צ'רה כמקשה אחת, אני מודה ומתוודה. ועד ראשי האוניברסיטאות הכריז, שמבחינתו זה בסיס קרוב מאוד להסכמה. יש בדוח עקרונות בסיסיים שמקובלים עלינו – ואיני רוצה לפרט אותם, כי אני חושב שלא כאן אני צריך לעשות את זה – ועל בסיס העקרונות האלה ניתן לקיים דיאלוג ולמצוא מודל לפתרון.

העקרונות הבסיסיים של דוח צ'רה הם המגרש המתאים למשא-ומתן. זה לא יהיה משא-ומתן פשוט, אבל בלי משא-ומתן אין פתרון. הבעיה היא, שהסגל ונציגיו לא קרובים לעניין, הם לא קרובים למגרש הזה, הם נמצאים רחוק רחוק מתחום המגרש. גם ראשי האוניברסיטאות וגם האוצר מקיימים הידברות וחושבים שיש להגיע לבסיס שעליו אפשר להידבר.

שמחתי לשמוע שבועדת החינוך – לא הייתי בישיבה היום – הוצע לסגל, ואמרו להם: רבותי, אתם לא יכולים לרחף בגובה כזה, שלא יוצר קשר עם המציאות. אנחנו רוצים לשמוע מכם מה הבסיס שעליו אתם מוכנים להיכנס למשא-ומתן.

אני קורא מכאן לסגל, לאור הדברים שאמרתי – ולא אמרתי שאני מסכים לדוח צ'רה, אמרתי יש עקרונות שעל בסיסם אפשר להתחיל לנהל משא-ומתן. יש עמדת ועד ראשי האוניברסיטאות, ובמשא-ומתן כל אחד יכול להגיד מה שהוא רוצה. לצערי הרב, השביתה גורמת נזק רב לסטודנטים, למרצים, לאוניברסיטאות. ואני פונה מכאן לסגל ואני אומר: אתם יודעים את הכתובת של ראשי ור"ה. אתם יודעים בדיוק איפה למצוא אותם ועל מה לדבר אתם. ואני חושב, שאתם חייבים לחזור מייד אל שולחן הדיונים, כי אם יהיו דיונים, לפי הערכתי אפשר יהיה גם להגיע להסכמה ולפתרון שיהיה הגיוני ואפשר יהיה לחיות אתו.

מאיר שטרית (הליכוד):

לזה אין סיכוי. אתה יודע את זה.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע אם אין לזה סיכוי, חבר הכנסת שטרית, ואם אין לזה סיכוי, לא בכל מחיר צריך לקבל עמדה של גוף כזה או אחר. אני לא בטוח שאין לזה סיכוי. יש סיכוי רק אם ישבו וידברו, ויודעים במה מדובר. הצעתך, למשל, איננה מקובלת עלי, להקדים את הפריסה של דוח-צור ולהגיד: נעשה אותה בשנה אחת. יש לזה משמעות, ולא רק המשמעות הכספית.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה המגרש של דוח-צור.

שר האוצר א' שוחט:

לא. לא המגרש של דוח-צור. דבר שהיה צריך להיות בפריסה של שלוש-ארבע שנים, לעשות אותו עכשיו – זה מגרש גדול, מגרש ענקי, קצת יותר גדול ממה שאני חושב.

אני מבקש להסיר את הצעת האי-אמון מסדר-היום, כי אני חושב שהממשלה, יחד עם ראשי האוניברסיטאות, נוהגים כהלכה. אני חוזר וקורא לסגל להיכנס למשא-ומתן על בסיס הדברים שאמרתי ועל בסיס מה שאמרו לי מנהלי המשא-ומתן.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אנו ממשיכים בדיון. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו – את חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה. חמש דקות לכל דובר. אני מבקש להקפיד.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מאוד מצטער על הצעת האי-אמון הזאת. חבר הכנסת המר, אני מאוד מצטער על הצעת האי-אמון הזאת. אני מבין, שהזדמנות פוליטית הבאה לידך, אל תחמיצנה.

זבולון המר (מפד"ל):

מה שאתה עושה בוועדה.

אברהם בורג (העבודה):

כמו שאתה יודע, זה לא כל כך מדויק, אבל אם אתה רוצה להגיד את זה, זה בסדר. לצערי הגדול, ההצעה הזאת פירושה לקחת משבר שיש לגביו שותפות בין חלקים נרחבים של הבית, גם לגבי הפתרון, גם לגבי המתווה לפתרון, ולהפוך אותו לשסע פוליטי בין צד לצד. זה בסדר. אתה רוצה, אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה, אלא שאם אני מבין את הצעת האי-אמון הזו – והקשבתי רוב קשב לדברך – הרי בעצם זאת הצעת אי-אמון באופוזיציה. ואני אגיד לך גם למה.

אני מסתכל על הנתונים, כפי שהם מונחים לפנינו על השולחן. אני מסתכל על הגידול שחל בעשר השנים האחרונות. ובעשר השנים האחרונות היה שם, בין השאר, שר חינוך אחר, לא כל הזמן היו שר החינוך הנוכחי ושר האוצר הנוכחי.

זבולון המר (מפד"ל):

שמענו.

אברהם בורג (העבודה):

שמענו, שמענו. אתה יכול לעשות תנועה ביד שלך כמה שאתה רוצה. זה יכול מאוד להיות. אבל בתקופה הזאת, כאשר מספר הסטודנטים באוניברסיטאות גדל ב-37%, בתקופה שלך – לא בתקופה של מישהו אחר – סך ערך המשרות השלמות, כל התקציבים באותה תקופה, ירד ב-3%. לא רק שמספר הסטודנטים עלה למעלה, שיעור השכר ירד למטה.

זבולון המר (מפד"ל):

יש כאלה שלא רוצים – – –

אברהם בורג (העבודה):

באותה תקופה, באותן עשר שנים, שבחלקן אתה היית אחראי למערכת החינוך, באותה תקופה שכר הלימוד באוניברסיטאות עלה ב-183%; ההשתתפות של הממשלה, הנטל הציבורי בשכר הלימוד בעשר השנים, שבחלקן אתה עמדת בראש, ירד בקרוב ל-200%.

זבולון המר (מפד"ל):

אתה יודע שזה נעשה על יסוד המלצות של ועדות ציבוריות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זבולון המר.

אברהם בורג (העבודה):

והדבר הגרוע ביותר שקרה בעשור הזה הוא, שהתשתית של פירמידת ההשכלה בישראל, שפירושה: הטופ זה פרופסורים ולמטה הסגל הזוטר, שכך בנויה פירמידה אקדמית – השינוי שקרה בעשר השנים האלה לגבי הסגל האקדמי הזוטר זה ירידה, מינוס 48%. ירידה ב-50% בתשתית של הפירמידה האקדמית במדינת ישראל, שאתה, בתקופתך, היית אחראי להפוך אותה לאקדמיה של פרופסורים ולא לאקדמיה בריאה.

אם כן, כאשר אתה בא ומציע הצעת אי-אמון, בראש ובראשונה היא הצעת אי-אמון נגד עצמך, לראשונה בתולדות הפרלמנט. כל הכבוד על ההישג הזה.

זבולון המר (מפד"ל):

כל הכבוד...

לימור לבנת (הליכוד):

— — — הנאום נגד חבר הכנסת המר אינו במקומו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בורג, רק רגע, הם יסיימו את קריאות הביניים ואז נמשיך. הקריאות הן לא על חשבון זמנך. תודה, עד כאן. אני מבקש לתת לו לסיים את דבריו. חברת הכנסת לבנת, אל תנאמי עכשיו.

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר לשעבר זבולון המר, אנא ממך. אפשר לקרוא קריאת ביניים אחת, שתיים, שלוש, אבל אי-אפשר כל הזמן לנאום מולו.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה חשובה ההיסטוריה?

זבולון המר (מפד"ל):

אני משיב לו כל פעם שהוא פונה אלי.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, הוא לא הפריע לך כשדיברת. לכן, תן לו בבקשה לדבר.

זבולון המר (מפד"ל):

אברהם בורג (העבודה):

לגופו של המשבר המונח לפנינו, ההרגשה שלי היא, מפני שדוח ועדת-צור נכתב – לצערי הגדול, לא היה צריך לכתוב את דוח ועדת-צור, משום שאילולא היה דוח ועדת-צור והסכסוך היה מוכרז, הפשרה היתה פחות או יותר באזור שעליו מדבר דוח ועדת-צור. מה שקרה עכשיו – הפשרה הוצעה עוד טרם הסכסוך, והגענו למצב שהיום מתווכחים אם לקבל דבר שאפשר היה לקבל אותו קודם. אני מצטער מאוד על התהליך הזה, אבל אלה כללי המשחק שבתוכם אנחנו משחקים במשבר הזה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

הוועדה הזאת נקבעה על-ידי האוניברסיטה והמרצים.

אברהם בורג (העבודה):

זה בכלל לא חשוב כרגע מי רצה ומי לא רצה. מרגע שהיא קמה היא יצרה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):

אנחנו עוסקים במשבר שהוא פוסט-פקטום, אנחנו עוסקים במשבר שהוא לאחר הקמתה. אם לא היו מקימים – אפשר היה להתפשר בדיוק על הלוח הזה. מרגע שהיא קמה, הלוח הזה הופך לנקודת התחלה ולא לנקודת סיום.

אני חושב שהדברים שצריך לשים אליהם לב בכל התהליך הזה, עם כל ההשתתפות – וזה נכון, מדבריו של חבר הכנסת שטרית ועד דבריו של שר האוצר, ששכר הסגל האקדמי איננו משקף את סדר העדיפויות ואת החשיבות שהחברה הישראלית צריכה לתת לאקדמיה. עם כל השיקולים שנעשים בתוך העסק הזה, הדבר האחד שצריך להיעשות – ואני פונה לאוצר, אני פונה לוועד ראשי האוניברסיטאות – אסור להפוך את הסגלים שנאבקים כאן על דבר מהותי לא רק בעבור עצמם, אלא בעבור נושא שהוא במרכז הווייתה של האיכות החברתית הישראלית, אסור להפוך אותם לשחקנים או לסחטנים או לכל מיני טיפוסים רעים, שכביכול נועדו להשיג הישגים שהם מעבר למה שהם רוצים, כי המאבק שלהם הוא בסופו של דבר מאבק למען כולנו. כאשר הוא יסתיים, אסור שהוא יסתיים במצב של השפלה, שבו צד אחד ניצח וצד אחד יצא מנוצח.

אני חושב, שהדבר שצריך לשים אליו לב, או שצריך לתת לו דגש, ואני מקווה שיגיעו עליו להסכמה במהלך המשא-ומתן הזה, הוא הניסיון להפוך מחדש את פירמידת ההשכלה הגבוהה בישראל כך שיהיו תיגמול, תמרוץ, משיכה לסגלים זוטרים להיכנס לתשתית האקדמית. אם יש בעשור האחרון ירידה של קרוב ל-50% בסגלים הזוטרים, פירושו של דבר שאני מחסל לי עתודות לחמש או לעשר או ל-15 השנים הבאות.

לכן, אחד הדברים שצריכים להיעשות, כאשר מדובר על דיפרנציאציה, ודיבר על הדברים חבר הכנסת שטרית, צריך להגיע לאחת הנוסחאות – לתגמול יותר מרצים שאין להם עיסוק חיצוני נוסף, על מנת שיהיה לאקדמיה כוח משיכה מבחינתם.

לימור לבנת (הליכוד):

חשבת שרק שרים לא מוגבלים בזמן.

זבולון המר (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

הוא מסיים עכשיו. אני הוספתי לו שתי דקות על קריאות הביניים, והוא יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת. אנא מכם.

אברהם בורג (העבודה):

ועדת החינוך, על דעת כל חברה, הציעה היום גם לסגלים, גם לוועד ראשי האוניברסיטאות וגם לאוצר להיכנס למשא-ומתן מרתוני רציף, שלא ייפסק עד שיצא עשן לבן, על דוח ועדת-צור, כתשתית לדיונים האלה. שמחתי לשמוע בוועדת החינוך את תגובתו של הממונה על השכר באוצר, שאמר: אני מוכן להיכנס למשא-ומתן על תשתית דוח ועדת-צור. ביקשנו מן הסגלים לתת תשובה לוועד בתוך 24 שעות. אני מאוד מקווה שכאשר ייתמו 24 השעות האלה, ישובו כל הצדדים למשא-ומתן, כי בלי דיבור, העמדות רק מתרחקות. הדיבורים יקרבו את הצדדים ויביאו את כולנו לפתרון. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה – חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת האי-אמון הזאת, במקרה הטוב, היא היתממות, במקרה הגרוע מדובר בחוצפה ובעזות-מצח.

זבולון המר (מפד"ל):

את אומרת זאת על המרצים, שהם חברים שלך – – –

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, אני אומרת זאת, כיוון ש-10 ו-15 שנים היתה הזנחה מכוונת של ההשכלה הגבוהה במדינת ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה שייך להיסטוריה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

מדברים על הזמן הזה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת המר, חשבתי שקריאות הביניים נגמרו כאשר חבר הכנסת בורג ירד מהדוכן.

זבולון המר (מפד"ל):

חד-צדדית ובאופן שלוח רסן מותר לתקוף אותי?

היו"ר ס' טריף:

היא עוד לא תקפה אותך, חכה.

נעמי חזן (מרצ):

אמרתי: חוצפה ועזות-מצח.

תרשה לי אולי לפרט, חבר הכנסת המר, כמה מנתוני היסוד על ההזנחה, הייתי אומרת הייבוש של ההשכלה הגבוהה במדינת ישראל ב-15 השנים שהליכוד היה בשלטון. ההישג הגדול בתקופה הזאת – עלייה בכ-50% במספר הסטודנטים במדינת ישראל, מ-57,000 עד קרוב ל-90,000; וירידה של 3% בתקציב ההשכלה הגבוהה במשך 15 שנים.

חבר הכנסת המר, אילו נכנסת בתחילת כהונתך כשר החינוך לשיעור מבוא למדעי המדינה באוניברסיטה, היית מוצא 100 תלמידים באולם. בסוף תקופת כהונתך היית מוצא 300 תלמידים, שזה מעשה אנטי-חינוכי ממדרגה ראשונה. אי-אפשר ללמד 300 או 500 סטודנטים בצורה מסודרת ולהתפאר בהישגים של ההשכלה הגבוהה. ניסית פעם לשבת באולם ההרצאות – – –

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זאת אומרת אנטי-חינוכי? אני לא מבין.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת המר, מה שעשית היום – אני אתן לך את הנתון המחפיר ביותר לגבי תקופת כהונתך, ואני אעשה זאת עכשיו ספציפית.

זבולון המר (מפד"ל):

אנחנו פתחנו את האוניברסיטאות – — —

נעמי חזן (מרצ):

אתם פתחתם את האוניברסיטאות, הורדתם את התקציבים, ייבשתם את ההשכלה הגבוהה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה חשוב מה הוא היה?

שאול יהלום (מפד"ל):

את רוצה לסגור את האוניברסיטה לאליטה פוליטית מצומצמת.

נעמי חזן (מרצ):

להיפך, אני מתפארת בזה שסוף סוף יש ממשלה שמקשיבה למאוויי המרצים והסטודנטים. אבל מה שאתם עשיתם – — —

מאיר שטרית (הליכוד):

דו-שיח של חירשים.

נעמי חזן (מרצ):

— — — ואתם עוד באים בחוצפתכם מעל דוכן הכנסת ומביעים אי-אמון.

שאול יהלום (מפד"ל):

את בכלל לא מבינה בעניין ועדת-צור. זה בניגוד להבטחות. הם ביקשו ועדה בהשתתפותם.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, אשיב גם לך.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום. אני מבקש, לא יותר קריאות ביניים. אדוני השר, אולי יהיה לך זמן להשיב. לא עכשיו.

מאיר שטרית (הליכוד):

חוץ מזה, מה זה חשוב מה היה בזמן חבר הכנסת המר?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שטרית, אתה מוכרח תמיד להפריע.

זבולון המר (מפד"ל):

— — — כל ישראל ערבים זה לזה.

היו"ר ס' טריף:

גברתי, את מקבלת תוספת של שתי דקות. בבקשה. חברי הכנסת, אתם צריכים להתנהג בנימוס ולשמוע אותה, גם אם אינכם מסכימים לדעתה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

מצבת כוח האדם נשארה סטטית לחלוטין ב-15 השנים שבהן הייתם בשלטון. אבל הדבר החמור ביותר, ואת זה צריך להזכיר ולהדגיש ולחזור ולהדגיש – מספר המרצים, הסגל הזוטר ללא קביעות, ירד מ-1,055 בשנת התשמ"ה ל-860 בשנת התשנ"ד, ירידה של 20%. מספר האסיסטנטים והמדריכים ירד מ-1,391 בשנת התשמ"ה ל-895 בשנת התשנ"ד, ירידה של 40%. ייבשתם את העתודה של הסגל האקדמי. וסוף סוף – – –

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

אתה יכול להגיד רטרואקטיבית כמה שאתה רוצה, חבר הכנסת המר, אתה הזנחת במכוון ובמישרין את ההשכלה הגבוהה.

וסוף סוף, אחרי 15 שנים, עכשיו יש עלייה משמעותית בהקצבה להשכלה הגבוהה.

זבולון המר (מפד"ל):

אז אין שביתה?

נעמי חזן (מרצ):

יש שביתה, והיא שביתה מוצדקת, משום שלא היה גידול ולא היה תיגמול של הסגל האקדמי בתקופה הזאת.

סוף סוף, אדוני שר האוצר, אחרי שלושה שבועות של שביתה מוצדקת, שהתאפקו לגביה למעלה מעשר שנים, אנחנו שומעים היום בפעם הראשונה מעל דוכן הכנסת, שמשרד האוצר מוכן להתכנס סביב ההמלצות הבסיסיות של דוח-צור. בפעם הראשונה אחרי שלושה שבועות. ומדובר ב-30%, לא בשלוש שנים, אני מקווה בתוך שנה, עם תוספות דיפרנציאליות, עם תגמולים נאותים לגבי שחיקה ומנגנון שחיקה, ואני מקווה – גם עם תמריצים למצינות. כי הממשלה הזאת מחויבת לפיתוח ההשכלה הגבוהה באמת, לא למה שקרה ב-15 השנים האחרונות. ואת השביתה הזאת צריך להתחיל לפתור מייד, עם היענות לתביעות הצודקות של המרצים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, הבנת חשבון קלה. חברת הכנסת חזן טוענת, שהליכוד היה בשלטון 15 שנים, והכול באשמתו ועל ראשו. הם היו שמחים להיות 15 שנים בשלטון, אבל הם היו רק שבע שנים. היתר היה בשותפות. אז הבנת החשבון מפי פרופסורים.

שר האוצר א' שוחט:

רפאל איתן (צומת):

זו שיטה של תעמולה שאין לה בסיס, והיא בנויה על לבנים של כזב. הם היו בשלטון שבע שנים, לא 15 שנים. לכן ללמוד חשבון.

נעמי חזן (מרצ):

תסתכל על השנתון הסטטיסטי של מדינת ישראל. גם זה שקר? גם זו תעמולה?

רפאל איתן (צומת):

לכן ללמוד חשבון, חשבון פשוט. ואם אין לך מחשב, תעשי את זה עם חרזים, כמו באוקראינה.

אין לי מה להרחיב את הדיבור על חיוניותה של ההשכלה בכלל וההשכלה הגבוהה בפרט לחברה בישראל וליכולתה להתמודד עם צרכי שנות המאה ה-21.

ההשכלה הגבוהה היא זכות שצריך להעניק למי שממלא את חובותיו הלאומיות, קודם כול.

בתוכנית טלוויזיה שהשתתפתי בה הופיע בחור שהכריז, שאינו רוצה לשרת את המדינה, ולא חשוב כרגע מאיזו סיבה. והוא מכריז בגאווה, שנתקבל ללימודים באוניברסיטה. מה חושבים חיילים במוצבים בלבנון, או צנחנים באיזה מקום אחר, כשהם שומעים בחור כזה, שהוא כבר התקבל לאוניברסיטה? מה חושבים חיילים משוחררים אחרי שלוש שנים של שירות קשה, על המדינה, מוסדותיה וטחנות הצדק וההיגיון שלה? מדוע בחור כזה ודומיו לא יתקבלו לאוניברסיטה רק לאחר שימלאו להם 21 שנים? מדוע שיתפסו מקום של מי ששירתו? מדוע ילכו סטודנטים לחוץ-לארץ כדי ללמוד אחרי סיימם את השירות הצבאי? זה עוול לחיילים, כשהם רואים בחור כזה, והוא מתגאה שהוא לא משרת.

נושא שני. לדעתי, המדינה צריכה לממן את כל הוצאות הלימודים והמחיה של סטודנטים במקצוע ההוראה, בתנאי שהם עונים על דרישות של רמה ויכולת גבוהה להוראה, והם מתחייבים לשרת בהוראה עשר שנים, בכל מקום שיידרשו על-ידי מערכת החינוך. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, הנושא העומד לדיון איננו בהכרח פוליטי, ורצוי שלא יהיה פוליטי. אני מעיד עלי ועל חברי זבולון המר, שר החינוך לשעבר, שלא לנגח את הממשלה באנו היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אי-אמון זה לא ניגוח? אז מה זה אי-אמון?

אברהם בורג (העבודה):

זה אינטלקטואלי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אם תהיה לך סבלנות לשמוע, חמש דקות, אולי תסכימי. כל מה שבאנו לעשות כאן הוא לנסות ולהציע דרך שתחזיר את המרצים לאוניברסיטאות ותאפשר לסטודנטים לסיים את הסמסטר הזה בהצלחה.

זוהי שביתה כאובה ומכאיבה, כאובה מבחינת המרצים, מכאיבה מאוד מבחינת הסטודנטים. ומכיוון שאף שאלה הם לכאורה שני צדדים, בסופו של דבר אין אוניברסיטה ללא מרצים וללא סטודנטים גם יחד, וצריך לחפש דרך לסיום השביתה.

אני רוצה לומר לאדוני שר האוצר: עליונותנו הרוחנית, המדעית, הטכנולוגית, על שכנינו נעוצה בעובדה, שמאז קום המדינה שקדנו על כך שרמת האוניברסיטאות שלנו ורמת המחקר, הן המחקר העיוני והן המחקר היישומי, יהיו מן הגבוהות בעולם. זה היה יתרונו על שכנינו. למרבה הצער, היתרון הזה הולך ומצטמק, ותפקידנו לעשות הכול כדי להחזיר אותו לממדיו.

אדוני שר האוצר, אני בא לומר לך, כי כאשר פרופסור באוניברסיטת תל-אביב, פרופסור אריה בראונשטיין, מודיע: אני מרגיש רע מאוד כשאני מרצה בפני סטודנטים ותוך כדי כך חושב איזו חלטורה אעשה כדי שאוכל לפרנס את משפחתי בכבוד – זה לא מוסיף כבוד לאוניברסיטאות וזה לא מוסיף כבוד למדינה.

אני יודע שיש קושיה אחת שמקשים כל הזמן בשביתה הזאת: וכי רק הם זקוקים לתוספת שכר? מה נעשה כלפי מגזרים אחרים שהם שלווים היום? אני רוצה לומר משהו שאולי היה משמש תשובה, וחבל ששר האוצר יצא. התשובה היא, שהמרצים באוניברסיטאות והחוקרים שביניהם, החוקרים הטובים שביניהם, והם רבים, יכולים ללכת לאוניברסיטאות זרות ולעשות חיל ולהכפיל ולשלש את שכרם. אבל הם אינם רוצים בכך, מפני שהם מעדיפים לעבוד בישראל. כל מה שהם דורשים זו העלאה לשכר סביר. אפילו כלפי חבריהם במשק, במכוני מחקר, הפרופסורים באוניברסיטאות מופלים לרעה. ואין לי צורך לחזור כאן על טבלאות השכר. הן מן הנמוכות ביותר במשק.

אני רוצה לומר לך, ידידי חבר הכנסת בורג, ב-15 השנים האחרונות היו כמה שרי חינוך, מר המר היה שר החינוך, יצחק נבון היה שר החינוך, ולפניו היה מר ידלין שר החינוך, ולאחרונה היתה שרת חינוך, ועכשיו שר החינוך הנוכחי.

אני באמת חושב, שאין לנגח מפלגות כמפלגות או קבוצות מפלגות ככאלה, מפני שצריך לשקול מה היא הבעיה הבווערת היום, למה היום בחרו המרצים לשבות, למה היום הם החליטו – נשבות עד הסוף, למה היום הם נשמעים נחרצים כל כך, נחושים כל כך, בלתי מתפשרים כל כך. דיברתי עם כמה מהם, והם אמרו לי: הגיע הדבר לקצה גבול היכולת, אין אנו יכולים עוד.

אני הייתי מציע, שנראה את הוויכוח בפרופורציות הנכונות שלו, והפרופורציות הן ענייניות. זה מה שמעניין אותי כחבר הכנסת: איך מעלים את כבודו ואת רמתו ואת מעמדו של המרצה באוניברסיטאות, וממילא – את האקדמיה, ממילא – את המחקר, ממילא – את הרמה המדעית, המחקרית, היישומית והעיונית והטכנולוגית. זה מה שצריך לעניין אותנו.

שאר המגזרים חשובים כל אחד לעצמו, אבל קשה לומר שבעולם הגדול עומדים בתור לחטוף אנשים ממגזרים רבים במשק. לגבי מרצים באוניברסיטאות, חוקרים, עומדים בתור. מוחות בורחים. בריחת מוחות היא תופעה ידועה. ברחו מלונדון וברחו ממנצ'סטר וברחו מפאריס לארצות-הברית, לקנדה, מפני שהציעו תנאים טובים יותר, ולא רק תנאים חומריים. מרצה זקוק למעבדות מעולות, הוא זקוק לספריות מעולות, הוא זקוק לתנאי מחקר נאותים, וזה מה שצריך לזכור.

לכן, אדוני שר האוצר, אני מציע שהאוצר יקרא היום למרצים לשבת, אולי בלא תנאים מוקדמים, זה מה שחשוב. דהיינו, לומר להם: אם אתם רוצים להכפיל את שכרכם, לא נקבל את תביעותיכם, אך צריך לשבת ולדון בהקדם. אם אנחנו יכולים לשבת עם אויבי ישראל, ויושבים אתם – לא מה שאני רציתי ולא מפלגתי, אבל מי שבחר לשבת – אז אי-אפשר – – –

זבולון המר (מפד"ל):

ושם מוכנים לוותר להם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אכן, נכון.

אני אומר: חבל על כל יום שסטודנט מפסיד. כפרופסור במשך שנים רבות באוניברסיטה אני יודע מה משמעות אובדן סמסטר בשביל סטודנט, רוב הסטודנטים בישראל עובדים, נוער שעובד קשה כדי לממן את לימודיו. המרצים חייבים לחזור, אבל האוצר חייב לקרוא להם בצורה כזאת, שזה יעורר אמון. לפי שעה, לפי דעתי, אבד האמון. אנא, בדבריי היום תאמר דברים שיעוררו את האמון הזה בקרב המרצים, ונמצאו הסטודנטים נשכרים, המרצים נשכרים, ומה שחשוב מכול, אדוני שר האוצר – המדינה ורמתה ההשכלתית, המדעית, המחקרית, הטכנולוגית, תימצא נשכרת ביותר. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת שמואל הלפרט; בבקשה, אדוני. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השביתה הממושכת במוסדות להשכלה גבוהה גורמת נזק חמור לרובבות סטודנטים במדינת ישראל. אבל אני מתפלא, מדוע סיעת המפד"ל הגישה את הצעת האי-אמון רק בגין השביתה במוסדות להשכלה גבוהה ולא התייחסה לבעיות נוספות בתחום החינוך, המסעירות לאחרונה את המדינה.

זבולון המר (מפד"ל):

כדי לתת לכם הזדמנות להימנע ולקבל כסף.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

— — —

זבולון המר (מפד"ל):

אני יודע, אני יודע שאתה עושה את זה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חבר הכנסת המר, דווקא עליך אני מתפלא, על סגנון שכזה. אני מתפלא עליך, על סגנון שכזה.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מתפלא עליך, שאתה תוקף אותנו שהגשנו הצעת אי-אמון — — —

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אתה לא שמעת בכלל מה אני אומר. אולי תשמע את כל המשפט. אני אחזור על המשפט, תשמע אותו. אם אתה תגיד אחר כך שאני לא צודק, אני מוכן להקשיב לך.

זבולון המר (מפד"ל):

אם אני אראה שאני טועה, אני אבקש סליחה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

תקשיב למה שאני אומר.

זבולון המר (מפד"ל):

אני אבקש סליחה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני סולח.

אני מתפלא, מדוע סיעת המפד"ל הגישה את הצעת האי-אמון רק בגין השביתה במוסדות להשכלה גבוהה ולא התייחסה לבעיות נוספות בתחום החינוך, המסעירות לאחרונה את המדינה, כמו הרצח המחריד על-ידי נערי בית-הספר התיכון בהרצלייה, שנעשה בדם קר – –

זבולון המר (מפד"ל):

אני מבקש סליחה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

– – לשם התרברבות, או 50,000 בני נוער-שוליים, שאינם לומדים ואינם עובדים, או הכוונה לביטול מבחני התנ"ך והיהדות. אתה בוודאי מסכים אתי.

זבולון המר (מפד"ל):

בכול אני מסכים אתך.

גדעון שגיא (העבודה):

אבל זה לא פופולרי.

זבולון המר (מפד"ל):

סליחה, אני העליתי את זה בכנסת, את מה שאומר עכשיו חבר הכנסת הלפרט, והכנסת צריכה לדון על זה. אני לא העליתי את עניין מבחני הבגרות בכנסת?

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש.

אברהם בורג (העבודה):

כל דבר – אי-אמון.

זבולון המר (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת המר, אני מבקש ממך. חבר הכנסת בורג, תשב, וגם בשקט.

זבולון המר (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת המר, חבר הכנסת המר. אני מבקש משניכם. חבר הכנסת בורג, אולי תשב?

זבולון המר (מפד"ל):

אני אגיש – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בורג, אני מבקש לשבת.

גדעון שגיא (העבודה):

הצעת אי-אמון – – –

זבולון המר (מפד"ל):

מה זה קשור?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת המר, אני קורא אותך לסדר, אני נורא מצטער.

זבולון המר (מפד"ל):

תקרא אותי שלוש פעמים, ואני הולך.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך. לא נוח לי, כמה אני יכול לקרוא לך? אתה בכלל לא נשמע. אני נורא מצטער.

זבולון המר (מפד"ל):

אתה צודק.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

והבעיה העיקרית – מיליון תלמידים במערכת החינוך במדינת ישראל המתחנכים ללא תורה, ללא יראת שמים, ללא "שמע ישראל", ללא חינוך לערכים של העם היהודי, ללא חינוך לקדושת האדם, לערך החיים.

לעומת זאת, מעודדת הממשלה, משרד התיירות וגורמים נוספים, כנס בין-דתי בהשתתפות רבנים וכמרים. הכנסייה הנוצרית, שברוב שנות קיומה היתה מורת דרך להסתה אנטישמית, הכנסייה הנוצרית, שעמדה מנגד בתקופת השואה הנוראה, ורבים ממנה היו שותפים לרצח יהודים – לעם

ישראל יש ויכוח קשה, עקוב מדם, עם הכנסייה הנוצרית, שפעלה כל השנים ופועלת עד עצם היום הזה להעברת יהודים על דתם.

דן תיכון (הליכוד):

על מה אתה מדבר – על הכנס של פריצי?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

האם הממשלה צריכה לעודד מפגשים משותפים, העומדים בסתירה מוחלטת להלכה יהודית?

שר החוץ מר שמעון פרס אומנם הבהיר, כי אין לממשלת ישראל כל קשר עם הכנס הבין-דתי, וכי היחסים עם הוויטיקן הם רק בתחום המדיני, אבל ממשלת ישראל חייבת לפעול לביטול הכנס, העלול לתת לגיטימציה להידוק הקשרים בין יהודים לנוצרים ולעידוד ההתבוללות ונישואי תערובת, המסכנים את עתידו של העם היהודי.

אדוני היושב-ראש, במסגרת הדיון על הצעת האי-אמון, אני חייב להביע מחאה נמרצת על השערורייה הגדולה שהתרחשה בעיצומו של יום השבת האחרון, כאשר ארכיאולוגים הגיעו בשבת לאתר בית-הקברות העתיק בתל-שבע, פתחו את אחד הקברים ורוקנו אותו מתוכנו.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

זה שוד, שוד לא של ארכיאולוגים אלא של תושבי הסביבה. לא היו שם ארכיאולוגים. אני אומר לך, חבר הכנסת הלפרט: אלה פשוט ידיעות לא נכונות שקיבלתם. דיברתי עם מנכ"ל רשות העתיקות, ואני אומר לך באופן המוסמך ביותר: לא היה שום ארכיאולוג. אילו היה, היה נמנע השוד.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לנו נמסר שהיו שם ארכיאולוגים.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני מוכן לבדוק את זה, ותיווכח לדעת – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לנו נמסר, שהדבר הזה נעשה לאור היום, תוך ניצול העובדה שבשבת אין משמרות מחאה במקום. אנחנו התפללנו שהדבר הזה בוצע תוך הפרת סיכומים שגובשו בשבוע שעבר בין ראש רשות העתיקות, מר אמיר דרורי, אגודת "אתרא קדישא", נציגי הרבנות הראשית, משרד הדתות, יושב-ראש ועדת הפנים וחבר הכנסת הרב מנחם פרוש.

אדוני שר החינוך, אני רוצה לומר, בלי להתייחס למקרה הספציפי שהיה בשבת, שלא יעלה על הדעת, שאנו נדרוש מכל העולם לשמור על קברי ישראל, וכאן, בארץ-ישראל, יחללו פקידי ממשלה קברי אבות בצורה שיטתית, גם אם המעשה שנעשה בשבת לא נעשה על-ידי ארכיאולוגים, ואתה יודע בדיוק למה אני מתכוון.

אדוני היושב-ראש, מן הראוי היה להצביע אי-אמון בממשלה מן הסיבות שהזכרתי, אולם הבוקר שמעתי את פרופסור תדמון, שאמר בריאיון ברדיו: למה לבחורי ישיבה נותנים 20,000 שקל לשנה ולבשר כשר יש כסף? דברי הסתה שאין להם שחר. אם אלה הם המייצגים את ההשכלה הגבוהה, אנו לא נצביע אי-אמון ונימנע בהצבעה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה, ואחריה – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדרישות הצודקות של הסגל האקדמי נתקלות שוב ושוב בסירוב האטום של האוצר לתת ביטוי הולם לתרומה של המחקר המדעי, של ההשכלה האוניברסיטאית, לחברה הישראלית.

בתנאים הקיימים, כאשר הממשלה – שמענו כאן את שר האוצר – מתעקשת שלא לדבר עם המרצים בטענה שדרישותיהם מוגזמות, בעצם הממשלה כורתת את הענף שעליו יושב עתידה של ישראל כחברה מודרנית, טכנולוגית והומנית.

המחיר של ההסכם הבא עם המרצים – הרי בסופו של דבר יהיה הסכם – המחיר הזה הוא מחיר חיוני לחברה הישראלית. אבל מי שסופר את השקלים, מי שטוען שהמחיר הוא גבוה, צריך לזכור שיש מנין לקחת את הכסף. בין היתר, אפשר להזכיר הרבה דברים, את הוויתור של הממשלה על הכנסות של מיליארדי שקלים ממיסוי הבורסה ובמתן פטורים על מס רווחי הון.

אני רוצה להדגיש: מספרם של אלה שמצליחים ליהנות מאותם פטורים ממס על רווחי הון בבורסה הוא רק כמה אלפים, רק כמה אלפי בעלי שליטה, בעלי שליטה בחברות. כמה אלפים כאלה של בעלי שליטה בחברות – אותם הממשלה מטפחת, להם היא נותנת את ההטבות, להם היא מוותרת על

הכנסות של מיליונים רבים של שקלים. אבל כאשר מדובר בכמה אלפי מרצים – ידה של הממשלה קפוצה.

רבותי חברי הכנסת, בתחום המדיני – בסופו של דבר, אנחנו מדברים בהצעת אי-אמון שהעילה שלה היא אומנם ההשכלה הגבוהה, המשבר בהשכלה הגבוהה, אבל המטרה שלה להפיל ממשלה שנמצאת בעיצומו של תהליך מדיני – אני רוצה להדגיש, שאנחנו הולכים ומתקרבים לחודש אפריל, מועד יישומו של הסכם עזה ויריחו תחילה.

התקרבות התאריך הזה מחייבת את הממשלה להסיר את כל המכשולים שמונעים את השלמת כל הפרטים של ההסכם הזה. אני רוצה לקוות, שהשיחות בין שר החוץ פרס לבין יושב-ראש אש"ף ערפאת הועילו בכיוון הזה.

אבל בייחוד אני מודאגת מנושא המשא-ומתן עם סוריה. אני רוצה להדגיש ולומר, שאם ראש הממשלה רבין ישב ויחכה לנשיא סוריה אסד כמו שמשה דיין בזמנו ישב וחיכה לנאצר, אזי יתמוטט התהליך המדיני כולו ועלול להתממש תסריט המלחמה שסרטט ראש אגף התכנון בצה"ל.

מי שרוצה למנוע התפתחות מסוכנת כזאת, מי שרוצה למנוע את המלחמה הבאה, צריך לדרוש מראש הממשלה להשליך לפח עוד לאו אחד מאותם לאווים שתמיד מנעו וחסמו את השלום – את הלאו של "לא נרד מרמת-הגולן".

מנופפים בדגל הציבור, מה הציבור חושב, מה הוא רוצה. אני חושבת, שכדי לדעת מה באמת חושב הציבור על הברירה של שלום מלא בלי הגולן או גולן בלי שלום, לא צריך לחכות לתוצאות התרגיל השייווקי היומרי הזה, שקראו לו בשם המטעה – משאל עם. הרי אפילו מתנחלים בגולן, ברובם, לא מוכנים להיות הם עצמם מכשול לשלום.

לכן, אני בטוחה, שאפשר לסמוך על החושים הבריאיים של הציבור הישראלי, על הרצון האמיתי שלו בשלום, על ההעדפה המוחלטת שהוא נותן לשלום על פני שטחים, על הראייה הבטוחה של מרבית הציבור, שלפיה שלום זה ביטחון ושטחים הם אסון.

אבל, אם רוצים להשיג את זה, צריך להתייחס בכבוד גם לצד הסורי. אוי לנו אם הגענו למצב, שראש הממשלה מנסה לזרוק לנשיא אסד את העצם המכורסמת של מה שנקרא משא-ומתן ללא תנאים מוקדמים. השליטה של ישראל בגולן, שנמשכת כבר 27 שנה, היא התנאי המוקדם העיקרי, היא התנאי המוקדם העיקרי שמונע שלום ישראלי-סורי.

לכן, ראש הממשלה ושריו צריכים לזכור, שבלי התנערות מהשליטה הזאת, בלי התנערות מהכיבוש של הרמה, כל קריאה למשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים אינה אלא פארסה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השרים, כנסת נכבדה, שמעתי את קודמתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, והתבלבלתי. נדמה לי שהדיון הוא על המשבר בהשכלה הגבוהה. היא מנצלת את זה בצורה לא יפה.

לקרוא לממשלה להוסיף ויתורים? הרי הממשלה כבר לא יודעת על מה לוותר. יורקים לה בפרצוף, והיא אומרת שזה גשם. נותנים לה מכות, והיא אומרת תודה רבה. אז לקום פה, במסגרת דיון על משבר בהשכלה הגבוהה, ולדבר פה על עוד ויתורים, לבקש מהחלוצים הנפלאים ברמת-הגולן, אני אומר: זה עובר כל גבול.

אנחנו, תנועת מולדת, נצביע אי-אמון בממשלה, לא רק בגלל חוסר הביטחון שהכניסו אותנו אליו, לא רק בגלל הויתורים הבלתי פוסקים שכבר אין להם גבול, ולא רק מפני שבגבול עם ירדן, על גשרי הירדן, יהיה מישור רואה ואינו נראה – ישראלי. אני עדיין לא מבין איזו רוח תהיה שם, אולי יהיה לה באיזה מקום מגן-דוד והיא תראה מלמעלה. אני לא תופס איך עושים רואה ובלתי נראה. בושע וחרפה לממשלה.

נצביע אי-אמון, מפני שגם בשני הדברים הבסיסיים שהממשלה הזו הבטיחה, גם בזה היא לא עומדת. היא הבטיחה לשבור את האבטלה. היא הבטיחה למתן את העוני. האבטלה גואה והעוני עולה. היא הבטיחה לתת השכלה לעם. את כל "כספי ההתנחלויות" – הם יעשו סדר עדיפויות חדש וישקיעו את זה בהשכלה. השכלה – אתם רואים לאיזה משבר הגענו. שביתה בלא סוף.

ישבנו היום בוועדת החינוך. אילו היה שר האוצר אומר: אני מקבל את מסקנות ועדת צ'רה. לפחות את זה. הוא הקים ועדה. הוועדה ישבה שבעה חודשים. אילו היו מקבלים את המסקנות האלה, והוא היה מודיע, אנחנו בוועדת החינוך היינו מאלצים את הפרופסורים להסכים. אבל היות שישב נציג שר האוצר ושתק, ומסרו ששר האוצר לא מוכן למסקנות ועדת צ'רה, ועדת-צור, לכן גם הם אומרים שהם לא מוכנים, כי הם באמת לא מוכנים. אנחנו רצינו להכריח את כולם.

לכן, מה שאני מציע לפתרון הסכסוך והשביתה, כי אתם יודעים מה דעתי, אין מבטלים תינוקות של בית-רבן – קראתי את זה בשבוע שעבר מהגמרא במסכת שבת, דף י"ט, עמוד ב' – אפילו לא לבניין בית-המקדש. לא מבטלים תורה. אומנם באוניברסיטאות זה לא כל כך תורה, אבל כל השכלה טובה יותר מדבר אחר. לא מבטלים השכלה ולא נותנים ל-100,000 סטודנטים להסתובב על ריק. לכן הצעתי שבחינוך, כמו בצבא, כמו במשטרה, חייבת להיות בוררות חובה עם שופט. אין אפשרות לשבות. יושבים עד שיוצא עשן. גומרים ולא נותנים לילדים להסתובב. דעתי היא, שחינוך חשוב יותר מצבא וממשטרה.

לכן הצעתי להקים ועדת זבל"א; זבל"א פירושו: זה בורר לו אחד. כל אחד בורר לו אחד או שניים, השניים בוררים עוד אחד מוסכם, בסך הכול חמישה אנשים – שניים מהאוצר ומהחינוך, שניים מהפרופסורים ויושב-ראש ועדת החינוך בראש – חמישה אנשים יושבים, מטילים עליהם להביא לנו תשובה, שיפתרו את העניין, ובלבד שיפתרו.

מאין אני לומד את זה? כמובן, מפרשת השבוע; פרשת השבוע שנקרא בשבת הבאה, פרשת יתרו. ולמה היא נקראת פרשת יתרו? היא נקראת כך מפני שייתר, הוסיף פרשה בתורה. מהי הפרשה? "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלוקים, אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת, ושפטו את העם בכל עת".

ובכן, יש דרך לפתור סכסוכים, לפתור בעיות. קובעים ועדה, הוועדה הזו תפתור את הבעיה. אין כל הצדקה לכך ש-100,000 סטודנטים ישבתו.

היות שהממשלה לא מתפקדת גם בעניין הזה, הגיע זמנה ללכת, ולכן נצביע אי-אמון נגדה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם הירשזון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המשבר בחינוך הגבוה גורם נזק חמור לא רק לחינוך הגבוה אלא למדע, להתקדמות, לטכנולוגיה, לתעשייה, וגם נזק חברתי חמור, כאשר כ-100,000 סטודנטים נשארים בבתים או מסתובבים ברחובות. אני אומר לכם, הנזק הוא חמור ביותר.

כהורה לשתי סטודנטיות באוניברסיטת חיפה אני יודע מה זה לקום כל בוקר ולחכות לחדשות; והן מתבשרות כל בוקר, כשאר הסטודנטים, בשורה מרה, שהשביתה נמשכת ולא חוזרים ללימודים.

אני מאמין שהמשבר הזה יכול לבוא על פתרונו רק בפשרה. המרצים לא יכולים להכניע את הממשלה, והממשלה גם היא לא יכולה להכניע את המרצים. כי דרישת המרצים, לדעתי, היא מוגזמת, כאשר הם מדברים על הכפלת שכרם, כי כל הארגונים האחרים יבואו בעקבותיהם ויתבעו אותן תביעות.

אנחנו כבר למודי ניסיון במאבקים הללו. אבל גם העמדה של הממשלה אינה הגיונית. אני חושב שצריך לבוא לקראת המרצים בהצעה נדיבה, בגלל חשיבות ההשכלה הגבוהה, המחקר, המדע, הקידום ואיכות המדען בישראל. לכן, כאשר מדובר בקבוצה חשובה בחברה הישראלית, שתורמת הרבה, הממשלה צריכה לבוא לקראתה בנדיבות יתר, לא רק 30%; אני חושב שצריכים לתת להם תוספת גבוהה יותר. כאשר מדברים על תוספת של 50%, אני חושב שזאת תוספת סבירה, מקובלת, שיכולה, לדעתי, להעלות את שכרם של המרצים בצורה משמעותית ולא תוכל לגרום נזק לכלכלת המדינה ולתקציב הממשלה.

לכן, אני חושב שההצעה, ששמעתי אותה גם מעל במה זו, להקים ועדה לבוררות חובה, היא הצעה טובה. כאשר שני הצדדים עלו היום על עצים גבוהים, הממשלה לא רוצה ולא מוכנה לקבל את דרישות המרצים והמרצים לא מוכנים לקבל את ההצעות של הממשלה, אני חושב שצריך להקים ועדה לבוררות חובה, שתחייב את שני הצדדים לקבל את מסקנותיה, ועליהם להתחייב מלכתחילה שהם יקבלו את כל מסקנות הוועדה.

תראו מה קורה במדינה, כאשר מדינות מתקדמות, דמוקרטיות, ליברליות, מפותחות בעולם כולו נותנות חינוך גבוה חינם לבניהן, ואפילו מדינות מתקדמות פחות ממדינת ישראל, לרבות כל המדינות במזרח התיכון, לרבות כל העולם הערבי, מאפשרות חינוך גבוה חינם, ללא תשלום, ואילו במדינת ישראל הלימודים באוניברסיטה עולים הון תועפות להורי הסטודנטים, ורבים רבים לא יכולים ללמוד באוניברסיטאות בגלל שכר הלימוד הגבוה וההוצאות הגבוהות. שכר הלימוד וההוצאות האחרות של סטודנט באוניברסיטה יכולים להגיע היום לסכום שנע בין 18,000 ל-20,000 שקלים. לכן, רבים רבים לא זוכים לחינוך גבוה. אני מכיר את המצב בסקטור הערבי, ששם מרבית המשפחות, וגם המשפחות בשכבות העוני היהודיות, בשכונות המצוקה, בעיירות הפיתוח, לא יכולות היום להרשות לעצמן את ה"לוקסוס" הזה של חינוך גבוה, בגלל מדיניות הממשלה.

אכן, הממשלה הוסיפה לחינוך בכללותו, אבל החינוך הגבוה, לדעתי, זכאי לתוספת גדולה יותר, וכל הילדים שלנו במדינה, יהודים וערבים, זכאים לקבל חינוך גבוה חינם. זאת השעה לומר את הדברים הללו, לפתור את המשבר הזה, ואני קורא מעל במה זו למרצים ולממשלה לקבל את העיקרון של הקמת ועדה לבוררות חובה ולהפסיק מייד את השביתה.

אני חושב שהמרצים, גם מתוך דאגה, לא רק לעניינם, לענייני הכיס שלהם וההכנסה שלהם, אלא גם מתוך דאגה לגורל המדע, לגורל ההשכלה הגבוהה וגם לגורל הסטודנטים, עליהם להפסיק מייד את השביתה ולהתיישב ולומר: אנחנו מוכנים לקבל מסקנות של ועדת בירור, שמסקנותיה יחייבו את כולם.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים את דברי ולומר, שהאבטלה בקרב האקדמאים הערבים היום היא חמורה. בהזדמנות זו אני רוצה לציין, שלמעלה מ-40% מהבוגרים הערבים שסיימו את לימודיהם הגבוהים באוניברסיטאות בישראל או בחוץ-לארץ הם מחוסרי עבודה, מובטלים, וגם בנושא זה צריך להתחשב.

ופנייה אחרונה לשר החינוך, ואני יודע שהוא משקיע הרבה מאוד כדי לקדם את מערכת החינוך במדינה כולה. אני מאוד מעריך את הפעילות שלך, את העבודה שלך, אני יודע שהמשבר הזה גורם לך לבעיות רבות, לכאב ראש לא קטן – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

כאב לב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם כאב לב. אני חושב שהממשלה צריכה להתפשר בנושא זה ולבוא לקראת המרצים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. אחריו, אחרון – חבר הכנסת אביגדור קהלני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השביתה באוניברסיטאות היא עדות ניצחת להתכחשותה של הממשלה להכרזותיה בעת כינונה, כי תפעל לקדם את מערכת החינוך הגבוהה ואת ההשכלה הגבוהה במדינת ישראל. במקרה זה אפשר לומר, שלא מדובר כאן בהכרזות לחוד ובמעשים לחוד; לפנינו תופעה חמורה מזו – התנערות גלויה ובוטה של הממשלה מחובתה לקדם את מערכת ההשכלה הגבוהה במדינת ישראל. ממשלה היוצאת בגלוי נגד מדעניה, חוקריה ומרציה אינה ראויה לאמון העם.

אינני בא לטעון, כי כל דרישות השכר של המרצים צודקות ומוצדקות; להיפך. אך אני קובע, כי העובדה שראש הממשלה עצמו בחר לתקוף בלשון חריפה, ללא מעצורים כמעט, את ראשי ההשכלה הגבוהה בארצו של עם הספר, היא עצמה ראויה לכל גינוי אפשרי.

מדינת ישראל איננה מתברכת במחצבים. גאוותה של המדינה, של החברה בישראל, היתה תמיד על כך שהתברכה במשאבים אנושיים, בהון אנושי, במרצים, בחוקרים, במחקר ובמדע מהמשובחים בעולם. היו שנים שמוסדות אוניברסיטאיים ומכוני מחקר בארץ היו אבן שואבת לחוקרים מן העולם הגדול, שבאו לכאן ומצאו אצלנו, כאן בארץ, כר נרחב לפעילותם האקדמית. במשך השנים נשחקה העלייה לרגל של מדענים לישראל, והיום אנו עדים לבריחת מוחות, לעלייה לרגל של מדענים, חוקרים ומרצים ישראלים המחפשים דרך להתקדם ולהשתלב באוניברסיטאות בחוץ-לארץ.

מעריכים – שימו לב, רבותי חברי הכנסת – שנמצאים היום בחוץ-לארץ למעלה מ-10,000 מדענים, חוקרים ומרצים ישראלים. מי מהם יגיע לארץ? מי יחזור? מי יסכים לשוב אלינו כדי לקבל 3,000 ו-4,000 שקלים לחודש?

חמור המצב עוד יותר משום שגם מדענים עולים, שהיו אמורים להגיע למדינת ישראל, להתבסס בה, להתקבל כאן לאוניברסיטאות, בורחים מהארץ כי האוניברסיטאות בחוץ-לארץ חוטפות אותם.

כבר בעת שביתת האזהרה שקיימו המרצים טענתי מעל במת הכנסת, כי הממשלה מפגינה זלזול במרצים, אינה קוראת את מצוקתם של המרצים ולא מותירה להם ברירה אלא להחריף את העיצומים ולשבות.

הממשלה לא מסתפקת בקיחות חושים זו כלפי 4,500 המרצים והחוקרים שלנו. היא משסה ומסיתה את הציבור נגדם בכך שהיא טוענת כי שכרם גבוה מכפי שהם טוענים, כיוון שיש להם שבתון והטבות

אחרות. טול מהמרצים את השבתון – כאילו נטלת מהחקלאי את אדמתו. השבתון הוא סם החיים לעולמם ולהתקדמותם של המרצים בעולם כולו. מי שמעלה טענה בגנות הסדר השבתון מוכיח כי יש לנו עוד הרבה מה ללמוד כדי להבין את המתרחש בקהילה האקדמית שלנו.

שביתת המרצים הממושכת איננה מציקה, לצערי, לציבור הרחב, אך היא מזיקה ל-100,000 סטודנטים ומסכנת את המשך לימודיהם, סטודנטים שרבים מהם בעמל כפיים, בקושי רב, הגיעו לאוניברסיטאות. אך הציבור אדיש, וזה אולי אסוננו. כי אסור לחברה כשלנו להיות אדישה לגורל מדעניה וחוקריה.

ממשלה הנותנת יד לכך אינה ראויה לאמון העם ונבחריו העם.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אביגדור קהלני, בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני רוצה להביע צער על השביתה הזו. המדינה מרגישה משותקת. 100,000 סטודנטים יושבים בבית, ועוד סגל אקדמי שיושב וממתין להחלטות, וכולנו מתלבטים ובעצם פוגעים בדבר החשוב ביותר לעם ישראל – דור ההמשך של המדינה, בעצם דור ההמשך שאותו אנחנו צריכים להכשיר כדי להתמודד עם הבעיות האמיתיות של מדינת ישראל, בעיות הכלכלה, אחרי הביטחון, כמובן. מתוך הנחה שאת בעיות הביטחון נפתור בשנים האלה, נצטרך להתמודד עם בעיות הכלכלה, ובעצם אנחנו מכינים את דור ההמשך – ומשביתים אותו היום בבית.

עברתי ביום האחרון על דוח ועדת-צור. רציתי לראות מה היא אומרת על המצב. הייתי רוצה לקרוא לפניכם קטעים מהמלצות ועדת-צור, והייתי ממליץ מאוד לאמץ את דוח הוועדה הזאת, אותו תיק שנמצא כרגע ביד, ואומר כך: "הוועדה התרשמה שאכן שכר הסגל האקדמי לוקה הן ברמת השכר, הן במבנה השכר, שלא נותן עידוד מספיק לקידום המצוינות, והן במנגנון עדכון השחיקה". ומוסיפה הוועדה ואומרת: "רמת שכר סבירה לסגל האקדמי, שתאפשר לאנשי הסגל להקדיש את מלוא זמנם ומרצם להוראה ומחקר, ועם זאת תשקף גם את הבדלי הניסיון והמעמד בין הסגל הצעיר לבין הסגל הבכיר, וכל זאת בהתחשב במגבלות התקציביות של המדינה". בנושא מבנה השכר מציעה הוועדה: "– – – דיפרנציאלי שיעודד מצוינות בהוראה ובמחקר וייתן תגמול על תרומה מיוחדת למדע ולמערכות ההשכלה הגבוהה".

מי שקורא את המסקנות של ועדת-צור מבין מהר מאוד, שעשו כאן עבודה רצינית, עבודה טובה. גם שמענו מעל הבמה הזו היום את שר האוצר, שמוכן להיכנס היום למשא-ומתן על המסקנות של הוועדה. ישבתי בוועדת החינוך, ויושב-ראש ועדת החינוך, חבר הכנסת בורג, נתן 24 שעות לכולם לשבת ביחד על המסקנות של ועדת-צור. והיה ונאמץ, כפי שממשלת ישראל ממליצה, להתיישב על המסקנות ולנסות דרך המסקנות האלה למצוא את הנוסחה לטובת הסגל האקדמי, נדמה לי שנצעד צעד גדול קדימה.

כשקראתי את המסקנות, מצאתי שבעצם יש פה התחשבות גדולה מאוד גם בקשיים הכספיים, גם בבעיות של פתיחת ההסכמים או פריצתם; גם בבעיות של פריצת ההסכמים, שישפיעו על כל המגזרים האחרים במשק. אני ממליץ מאוד, כפי ששר האוצר אמר כאן, וגם בדקתי עם שר החינוך, שאמר היום בבוקר, שגם הוא מוכן לאמץ באופן כללי את המסקנות של ועדת-צור, ועל הבסיס של המלצות הוועדה לשבת ולדון עם הסגל האקדמי.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שקט באולם. חברי הכנסת הנכנסים, אפשר להיכנס בשקט. חבר הכנסת שפי. אני מבקש מכל העומדים לשבת. רבותי השרים. חבר הכנסת יהלום, אני מבקש לא לשוחח שם. אני מבקש עוד הפעם שקט מכל חברי הכנסת. אדוני שר המשפטים. חברי הכנסת. חבר הכנסת שגב, אנא; תודה לך.

אביגדור קהלני (העבודה):

קודם כול, הייתי רוצה להביע פליאה על כך שמגישים בכלל על דבר כזה הצעת אי-אמון. כנראה באמת נגמרו הנושאים המרכזיים שמעסיקים את המדינה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, זה לא יכול להימשך כך. אני מבקש מכולם לשבת. חבר הכנסת בא-גד, נא לשבת. חבר הכנסת סגן השר מסאלחה, אני מבקש. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

כיוון שגם שרי הממשלה מחליטים או חושבים שיש על מה לשבת ויש פתרון שעומד בשער – לכן ההגשה של הצעת האי-אמון הזו נראית מגוחכת, מנותקת מהמציאות, ואני מציע שאנחנו כולנו נסיר אותה מעל סדר-היום.

אני רוצה לקרוא לסגל האקדמי שבאמת יחזור ויפתח את האוניברסיטאות כבר מחר ויחזיר את הסטודנטים, 100,000 סטודנטים שלא לומדים, שלא יגרום לכך שנחסל את הסמסטר, שלא יגרום לכך שהנזק יהיה גדול עד כדי כך שנצטרך לוותר על תקופת זמן גדולה כל כך ונפגע בכל כך הרבה אנשים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, אתה רוצה לומר כמה דברים, אני מבין. בבקשה. אני מבקש מחברי הכנסת לשבת ולשמור על השקט. אפשר לשוחח בשקט. חבר הכנסת דיין. חבר הכנסת כהן. אדוני השר שטרית. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בכל הנאומים ששמעתי היתה התייחסות של כבוד והערכה לאוניברסיטאות, לסגל האקדמי, לחשיבות הגדולה בקיומן של האוניברסיטאות ובפעילותן התקינה.

אני רוצה לחזור, אדוני היושב-ראש, ולהתייחס לדברים שמלווים את הסכסוך הזה בשבועות האחרונים. הוויכוח אינו על הצורך בקיום ההשכלה הגבוהה. הוויכוח אינו על הגברת המאמצים הכספיים בכיוון של יתר העדפה בתחום של התשתית, של המחקר, של התקציב ושל מספר הסטודנטים במערכת ההשכלה הגבוהה. אין כאן קו חוצה בין אופוזיציה לקואליציה. הקו המבדיל הוא בין אחריותה הכוללת של הממשלה ובין הרצון לסיים את הסכסוך, למרות הסכנה שבהסכמה לתביעות בלתי רציונליות, גם לגבי מערכת ההשכלה הגבוהה וגם לגבי המשק כולו.

אמרתי בשבוע שעבר בתשובה על הצעה לסדר-היום, אמרתי את זה היום כאשר עניתי על הצעת האי-אמון. יש דוח ועדת-צור, בדוח הזה יש מרכיבים חיוביים. אני חושב שהמרכיבים האלה יכולים לשמש בסיס. הם אינם הסכמה ואינם קבלת הדוח כלשוננו. הם בסיס לשולחן משותף, ועל כך אמרו ראשי האוניברסיטאות, חזרו וביקשו מן הסגל האקדמי לרדת מן התביעות הבלתי רציונליות ולהיכנס למשא-ומתן על האפשרי ועל החיוני.

רבותי חברי הכנסת, אני אומר לכם, שאם ישבו בצורה רצינית, אם ירדו מחלק גדול מהתביעות, אם לא יעמדו על תביעות בלתי רציונליות, אם ייצמדו לבסיס אפשרי, אני משוכנע שיושג הסכם.

אני חושב ששבועיים של השבתת לימודים באוניברסיטאות בתקופת סיומו של הסמסטר, בתקופה של בחינות – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תנו לשר להשמיע את דבריו בנחת. חברי הכנסת, כדי שתדעו איך להצביע, אני מבקש לשמוע את תשובתו של השר.

שר האוצר א' שוחט:

זה דבר שצריך להיפסק. לכן אני חוזר ואומר, שנושא ההשכלה הגבוהה יקר לנו. מי שבדק את התקציבים, את גידולם הריאלי בשנים האחרונות, יודע שלממשלה הזאת, כפי שעשתה בתחום החינוך, יש אחריות, יש רצון, והיא עושה רבות בתחום ההשכלה הגבוהה.

אני מציע לחברי הכנסת לבדוק את התוכניות של הוועדה לתכנון ולתקצוב, לבדוק מה ההקצבה לסטודנט במדינת ישראל, לבדוק בכמה גדל תקציב הפיתוח של האוניברסיטאות, לראות אם אכן מערכת ההשכלה הגבוהה קורסת, או ההיפך מכך – קולטת סטודנטים, נמצאת בפריחה מבחינת המחקר, מבחינת הציוד, מבחינת העשרת האוניברסיטאות.

אני חוזר ואומר, יש בעיה בשכר. אבל אי-אפשר לפתור את בעיית השכר באוניברסיטאות כאשר מה שמבקש הסגל הם סכומים שלא ניתנים לתשלום.

אני חוזר ואומר, יש עקרונות חיוביים במסקנות ועדת-צור, עקרונות אשר אפשר להתמודד אתם. יש עיקרון של שכר דיפרנציאלי, כך שמרצה שעוסק יותר בין כותלי האוניברסיטה, עוסק יותר במחקר ויותר בהוראה, יקבל יותר כסף.

אני חוזר וקורא לסגל האקדמי לשבת לשולחן הדיונים עם ועד ראשי האוניברסיטאות, ואני בטוח שאם כך יעשו – אכן יגיעו להסכם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקש לשבת, ואנא בטובכם, גם בתום ההצבעה הישארו ישובים. אנחנו נצביע בהצבעה אלקטרונית. נא לסגור את הדלתות. חברי הכנסת, בהנחה שלא תהיינה טעויות, בכל זאת הישארו במקומותיכם אחרי ההצבעה, כדי לצמצם אי-הבנות אפשריות, עד שוועדת הכנסת תדריך אותנו לגבי העתיד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. הצעת סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל יחסה להשכלה הגבוהה. ההצבעה החלה. מי תומך? מי מתנגד? תלחצו חזק על הכפתורים, בכל השרירים שיש לכם.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה של סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה – 41

נגד – 54

נמנעים – 2

ההצעה של סיעת המפד"ל להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע: 41 תומכים בהצעת האי-אמון, שני נמנעים, 54 מתנגדים. לפיכך, הממשלה נשארה על כנה. הצעת האי-אמון נדחתה. הכול נקלט יפה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. חברי, חבר הכנסת חגי מירום, תפוס פיקוד.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות הבאות לדיון בהצעות חוק ובהצעות לסדר-היום.

ועדת החינוך והתרבות תדון בנושא: השביתה במוסדות להשכלה גבוהה – של חברי הכנסת דוד לוי, גונן שגב, נעמי חזן, האשם מחאמיד ויוסי כץ; ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הסיוע למשפחות חד-הוריות), התשנ"ג–1993 – של חבר הכנסת חיים דיין, ובהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מינוי נציב קבילות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; וועדת הכנסת תדון בהצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 16), של חבר הכנסת חגי מירום.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 19 באוקטובר 1993 העבירה מליאת הכנסת לוועדת החוקה, חוק ומשפט את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – קבלת תרומות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת יצחק לוי, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ביקש מוועדת הכנסת להעביר הצעת חוק זו לוועדה לענייני ביקורת המדינה, מאחר ששתי הצעות חוק פרטיות, של חברי הכנסת דוד מגן ואלי דיין, העוסקות באותו עניין נדונות כבר בוועדה זו.

ועדת הכנסת, אם כן, ממליצה לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדה לענייני ביקורת המדינה, להמשך הדיון בה.

אבקש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ועדת הכספים דנה גם היא בחוק הזה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

ידוע, ובכל זאת החליטה ועדת הכנסת להיעתר לבקשה ולהציע שהכול ימוקד בקטע הזה, הספציפי, בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש את אישור הכנסת לבקשה זאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מבקש ממך לשבת. כן, חבר הכנסת איתן, מה קרה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר להתנגד?

היו"ר ס' טריף:

אפשר, בהצבעה. אנחנו נצביע, מייד, על העניין הזה. חברי הכנסת, אנחנו ניגש, אם כן, להצבעה — —

—

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אתה מכיר את הנוהל כאן, לכן אנחנו נצביע על הצעת ועדת הכנסת כפי שהובאה כאן על-ידי יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת חגי מירום. מי בעד? מי נגד העברת העניין? בבקשה, נא להצביע. ההצבעה החלה. בבקשה, חברי הכנסת, אתם לא מצביעים.

הצבעה מס' 2

בעד הצעת ועדת הכנסת – 13

נגד – 1

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון קבלת תרומות), התשנ"ג–1993, מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

התוצאות: בעד – 13, אחד נגד, ללא נמנעים. אני קובע, נוסף אותך, ההצעה התקבלה. המלצת ועדת הכנסת התקבלה. אני לא הקשבתי מאיזו ועדה לאיזו ועדה, אבל כפי שהיא הובאה על-ידי היושב-ראש, חבר הכנסת חגי מירום. אני מודה לך ומודה לחברי הכנסת.

חבר הכנסת דיין מוסיף כתומך, נכון? תודה.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא, חברי הכנסת, הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, אדוני. יוזם ההצעה הוא חבר הכנסת דוד מגן.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

איזה חוק?

היו"ר ס' טריף:

חוק מימון מפלגות; ציינתי בהתחלה. בבקשה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרת החוק היא להעניק למבקר המדינה סמכות לשיקול דעת, האם להורות על כפל קנס באופן אוטומטי, בכל מקרה של קבלת תרומה בניגוד לחוק, או להורות על קנס בשיעור נמוך יותר, בהתחשב בנסיבות מקילות.

הצעת חוק זו מתבקשת נוכח העובדה, שלא כל החריגות שוות בחומרתן, ויש לעתים שהמעבר על חוק מימון המפלגות נעשה בתום לב.

מבקרת המדינה אמרה לא אחת, כי דעתה נוחה מן השינוי הזה, המעניק לה שיקול דעת, ואף אמרה כי במקרה המסוים של סיעת ש"ס היא היתה מתחשבת בכך שמה שנעשה שם קרה בשנת 1989, אם כי היו לו השלכות על הבחירות של שנת 1992. לכן היא היתה מסתפקת בפחות מכפליים קנס.

לפיכך מוצע כאן לקבל את העיקרון, שמכאן ואילך, בלא להיכנס עתה לשאלת הרטרואקטיביות, יינתן למבקרת המדינה, כאמור, שיקול דעת באשר לגובה הקנס.

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת מירום – חבל שהתהליך הוא אטי, אבל אנחנו המתנו עם הצעת החוק הזאת, של חבר הכנסת דוד מגן, כמה שבועות, כדי לאסוף את כל הצעות החוק שדומות בעיקרן, כגון הצעת החוק של חבר הכנסת אלי דיין והצעת החוק שזה עתה החלטת להעביר לוועדה לענייני ביקורת המדינה, של חבר הכנסת יצחק לוי. אבל משהמתנו והמתנו, והצעות החוק הללו משום-מה לא הגיעו, החלטנו להגיש אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מצטער על העובדה שהמתנו, שתי ההצעות האחרות כנראה לא טופלו כהלכה, ואולי באיחור, והן מועברות אלינו בשלב מאוחר. לפיכך החליטו חבר הכנסת מגן וחברי הוועדה להציג את הצעת החוק הזאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

כאמור, אנחנו נטפל באותה מהירות גם בהצעות החוק הדומות, שהן, בעיקרן, זהות.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

בהזדמנות זאת יורשה לי להעיר הערה. שמעתי שיושב-ראש הכנסת מסר כאן הודעה על תוצאות ההצבעה כביכול שהתקיימה ביום רביעי. מאחר שאני מניח שיושב-ראש הכנסת אכן שומע את דברי, הצעתו וההודעה לפרוטוקול אינן מקובלות עלי. החלטות מתקבלות אך ורק במליאת הכנסת. אם מישהו רוצה לבטל החלטות של מליאת הכנסת – הוא יכול לעשות זאת אך ורק באמצעות הצבעה נוספת במליאת הכנסת. הודעה של יושב-ראש הכנסת איננה מבטלת הצבעות שנערכו כאן, במליאה, ויהיו השיקולים אשר יהיו.

הגוף שמחייב את מדינת ישראל, את עם ישראל ואת חברי הכנסת מצוי במליאת הכנסת. ועדה איננה יכולה לחלוק על דעת מליאת הכנסת. מליאת הכנסת היא הגוף היחיד שמחייב, ואני חוזר ואומר זאת, כי בעבר נעשו ניסיונות שונים לשנות את החלטת מליאת הכנסת על-ידי מסירת הודעה ו'ie0' הצהרה. הדבר הזה איננו מקובל עלי, ותהיה החלטת ועדת הכנסת ככל שתהיה, ו'ie0' החלטת יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני מציע לרשום את הערתי זאת בפרוטוקול – –

היו"ר ס' טריף:

הערתך נרשמה והוסדרה כראוי.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

– – ולהביא אותה לידיעת יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, רוצה להגיב. בבקשה, לפני ההצבעה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, הואיל ונאמרו דברים די קשים על-ידי חברי, חבר הכנסת דן תיכון, כלפי הודעתו של יושב-ראש הכנסת, אני רוצה לומר לחברים הנמצאים במליאה, שוועדת הכנסת הקדישה הבוקר שעות ארוכות מאוד לדיון בשאלה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצבעה.

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה, יש טעות. בוטלה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

עושים הצבעה גם בזמן שאני מדבר, אני רואה.

היו"ר ס' טריף:

אתה יכול להמשיך לדבר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

עוד מעט מישהו יצטרך לפרש את התוצאות – – –

היו"ר ס' טריף:

אל תיבהלו, היתה טעות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הוועדה הקדישה הבוקר שעות ארוכות מאוד לדיון בשאלה, מי מוסמך לקבל, לשנות תוצאות הצבעה. השאלה הזאת טרם באה על פתרונה הסופי. מתגבשת בוועדת הכנסת מחשבה, ולפיה רק יושב-ראש הישיבה, במהלך הישיבה, ומייד לאחר שחבר כנסת פנה אליו בבקשה לשנות את הצבעתו – –

דוד צוקר (מרצ):

בתוך אולם המליאה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

– – ובתוך אולם המליאה, יהיה רשאי לשנות את ההצבעה, אם ישתכנע שיש לעשות כן, והחלטתו תהיה גם מיידית וגם סופית, ולא יהיה עליה ערעור. זה מביא לידי ביטוי את רחשי הלב שביטא אותם כאן חבר הכנסת דן תיכון. אבל, ייאמר להגנתו של יושב-ראש הכנסת, שכפי שהמצב המשפטי עמד עד הבוקר, ועל-פי התייעצות עם היועץ המשפטי לכנסת, הוא קיבל את החלטתו, שלפיה יש לו סמכות לכך. אולי נשנה את זה. אני בדעה, שבעיקרון דברי חבר הכנסת דן תיכון נכונים. עם זאת, חשבתי שמן הראוי לומר, שיושב-ראש הכנסת קיבל את החלטתו בסמכות, ככל הנראה, ועל-פי הצעת היועץ המשפטי לכנסת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה את יושב-ראש הוועדה?

היו"ר ס' טריף:

אין לזה סוף. אנחנו לא ננהל על זה דיון כאן. הדברים יועברו ליושב-ראש הכנסת וידונו בהם.

אנחנו ניגשים להצבעה, חברי הכנסת, על הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994, בקריאה שנייה, כפי שהיא הובאה על-ידי יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. סעיף 1 – מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 1 – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

התוצאות: ללא נמנעים, ללא מתנגדים, ברוב של 15 חברים ההצעה התקבלה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994. נא להצביע. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

14 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שחוק מימון מפלגות (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994, נתקבל.

אני מודה לחברי הכנסת. אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

תודה לחבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ס' טריף:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מודה לך על ההערה. ציינתי שהוא המציע והיוזם של הצעת החוק. אני מברך אותך בשם הכנסת.

הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994

(לקריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

נעבור להצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, אדוני. יוזם ההצעה – חבר הכנסת דוד מגן.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ושוב תיקון קל וחשוב של חבר הכנסת דוד מגן – בהצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד-1993. אני מביא אותו, כאמור, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

סעיף 2(א)(3) לחוק רואי חשבון, התשט"ו-1955, קובע לאמור: "מועצת רואי חשבון – תוקם מועצת רואי חשבון (להלן – המועצה), ואלה חבריה – – –". במועצה יהיו חברים שלושה חברים, כשהנציג השלישי יהיה נציג של משרד מבקר המדינה. מועצת רואי חשבון היא גוף מבוקר על-פי חוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח-1958.

בא חבר הכנסת מגן ואומר, בצדק, שלא יעלה על הדעת שבראשו של גוף מבוקר יעמוד גם נציג משרד מבקר המדינה. אכן, הצעתו, שהיא הגיונית, זכתה לאוזן קשובה, ומשהעלה אותה והפך אותה להצעת חוק, הרי יש לנו הכבוד להביא אותה לאישור, או אל סוף הדרך, בקריאה שנייה ושלישית.

לפיכך, מוצע שנציג מבקר המדינה, או משרד מבקר המדינה, לא יהיה חבר המועצה, מאחר שבפעילותו ובחברותו במועצת רואי החשבון יש כדי לשלול ממבקר המדינה את הסמכות המוסרית לבקר את המועצה.

כאמור, זה תיקון קל, תיקון חשוב, וטוב שהוא נעשה, שכן הוא אומר במפורש, שגוף שהוא מבוקר לא תהיה בהנהלתו נציגות של משרד מבקר המדינה. כאמור, זה בריא וזה טוב. תודה לחבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת תיכון. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, במסגרת המאמץ לתרום נדבך נוסף במסע להפרדת רשויות ולהבטחת עצמאותו של מבקר המדינה, חשבתי כי בכל מקום שבו יש למבקר המדינה יד, או רגל, או משימה, לסייע בזמן אמיתי ובזמן עבודה שגרתית לרשות המבצעת, צריך לנתק את העניין.

יש שני נושאים שנתקלתי בהם: האחד הוא בחוק רואי חשבון, והאחר הוא בהזדקקות הפרקטית של משרד מבקר המדינה לפרקליטות המדינה, בכל עת שמבקר המדינה או נציב תלונות הציבור נתבעים ומתבקשים להופיע בפני בית-המשפט. בעניין שתי הסוגיות הללו שוחחתי עם מבקרת המדינה. בנושא חוק רואי חשבון אני שמח, כפי שאמר יושב-ראש הוועדה, שהוועדה פה-אחד, בתמיכת מבקרת המדינה, מבקשת לתקן את החוק כך שנציג מבקר המדינה לא יהיה חבר מועצת רואי החשבון, כי בעצם חברותו הוא שומט את הקרקע מתחת לסמכות ולזכות המוסרית של מבקר המדינה לבקר אותה מועצה.

בהמשך, כך אני מבטיח לכנסת, נדבר במסגרת הצעות חוק אחרות, נרצה למצוא דרך לנתק את ההזדקקות של מבקר המדינה לפרקליטות המדינה, בכל עת שמבקר המדינה נזקק להגנה משפטית או להתבטאות משפטית. אבל דיה לסוגיה בשעתה. נעשה זאת בהזדמנות אחרת.

אני רוצה להודות ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה ולחברי הוועדה על שתמכו ברעיון והביאו אותו לקריאה שנייה ושלישית כאן, במליאת הכנסת. אני מאמין שנזכה לקבל את אישורה של הכנסת להצעה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת מגן.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994, בקריאה שנייה. נא להצביע. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה. סעיף אחד, כהצעת הוועדה, כמובן.

הצבעה מס' 6

בעד סעיף 1 – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית. נא להצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שחוק רואי חשבון (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994, נתקבל בקריאה שלישית. תודה לחבר הכנסת מגן. אני מברך אותך על הצעות החוק הטובות והמועילות.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. תודה ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שהביא את הצעות החוק.

הצעות לסדר-היום

פיגועים חבלניים בגבולות "הקו הירוק"

היו"ר ס' טריף:

נעבור להצעות לסדר-היום. נדון עתה בהצעות לסדר-היום מס' 3034 ו-3090, בנושא: פיגועים חבלניים בגבולות "הקו הירוק". אני מזמין את חבר הכנסת שאול גוטמן, בבקשה. ישיב – שר המשטרה.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, הנושא שעומד על הפרק הוא התערעורת ביטחון הפנים במדינת ישראל. הנושא במקורו הועלה בעקבות הטמנת מטען חבלה במטווח צה"ל ליד ראש-העין. אלא שהאירועים במדינת ישראל עוברים כל דמיון ואנחנו מיטלטלים מרצח נהג המונית בהרצלייה על-ידי נערים, דרך הטרגדיה במשפחת מנטש וחוסר היכולת של המשטרה להגן על אשה נרדפת, אל רצח הפרדסן מראשון-לציון והדקירות ב"עמק האלכוהול" בחיפה. כשמדובר בהגנת העורף ובאכיפת חוקי המדינה, אינני מוצא יעילות בעבודת המשטרה. היכן מגיעות חריצות המשטרה ויעילותה לשיא? – ברדיפת מתיישבי יש"ע ואוהבי ארץ-ישראל. רדיפה זו מקורה באווירה שממשלת ישראל מקרינה אל עבר צמרת המשטרה, ועד מהרה מחלחלת אל השורות הנמוכות במשטרת ישראל.

אדוני שר המשטרה, בדיון הקודם, על הכאת נשים בידי שוטרים, ביקשת דוגמאות ספציפיות. יכולתי להציג דוגמאות רבות, אך כדי למקד את הדיון ברצוני לציין את עדותה של הגברת אליאונורה שיפרין, כי הוכתה באגרופי השוטרים באותה הפגנה מול מלון "המלך דוד" בירושלים, בלילה שלאחר הרצח במשפחת לפיד. אלא שהמשטרה לא מסתפקת בהכאת נשים. בהנחיית הממשלה, משטרת ישראל משקיעה מאמצים כבירים ברדיפת אוהבי ארץ-ישראל.

ושוב אתמקד בשתי דוגמאות. מה אינכם עושים כדי להשחיר את פניו של ברוך מרזל? מה לא אמרתם עליו? – ראש "כך", עומד בראש הוועד להגנה בכבישים, מחולל מהומות ופרובוקציות כנגד ערבים "שלווים" בחברון. אילו הייתם שבויים פחות בסממאות הנבובות הללו, הייתם מגלים כי האיש בראש ובראשונה עוסק בצורכי ציבור באמונה, ועליו אומרים: "וכל העוסקים בצורכי ציבור באמונה, הקדוש ברוך הוא ישלם שכרם וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם". הספקתם להדביק לו לא פחות מ-20 תיקים, שעיקרם ריק מתוכן. אני מציע למשטרה להתמקד במטרות שלשמן הוקמה – הגנת פנים על אזרחי מדינת ישראל.

הדוגמה השנייה היא ארנולד הכהן. האיש נעצר בעקבות מעצר הרב טולדנו. במה יכולה המשטרה להתגאות בפרשה זו? עצרו את האיש, הוציאו מביתו ציוד יקר, הכולל מחשבים, מצלמות מסוגים שונים, מדליונים משפחתיים ועוד. לשם מה? לבדוק האם קנה המצלמה יורה? האם במחשבים הוא מאחסן רשימת חיסול? בפעם הבאה אמליץ בפניו, שאת הרשימה שאתם מחפשים יתלה על דלת ביתו. ומה כל חטאו של ארנולד הכהן? – הוא מלמד רמב"ם בישיבה של הרב טולדנו. עתה, לאחר

שרוב הציוד הוחזר לו – ניתן להמשיך ולאחוז בגרונו – את הדרכונים לא יקבל. האיש אינו יכול לבקר את משפחתו בארצות-הברית, שממנה היגר לישראל, ואין קצין משטרה המוצא לנכון להסביר מה הסיבה. האזרח בידיה הנאמנות של משטרת ישראל.

אם יש למשטרה ממצאים אמיתיים נגד האיש – עליה להגיש כתב אישום, ולא – אין צורך להוכיח את כוחה של המשטרה.

אדוני שר המשטרה, קרא בעיתון "כל הארץ" מיום ג', כ"ח בכסליו, 11 בינואר שנה זו, עמוד 2, על פגיעה לא סבירה בנשים ובגברים. תמצא שם שמות מתלוננות, שמות שוטרים ועדויות על התבטאויות של שוטרים.

רבותי חברי הכנסת, כבר הזכרתי בעבר, כי השבר במדינת ישראל הוא ערכי. לעניות דעתי, יש לחזור ולשנן את יסודותיו. מדינת ישראל היא מדינה יהודית דמוקרטית. אם יש כוונה לבנות כאן עוד מדינה דמוקרטית בין האומות – חבל על המאמץ, היא תיכשל. הסיבה היחידה, שבגללה הגענו לכאן ולשמה קמה הציונות, היא הקמת מדינה יהודית. גם הדמוקרטיה כפופה להיותה של המדינה יהודית. נכון, קשה למצוא מכנה משותף פשוט למושג מדינה יהודית, אך זוהי חובתנו. אחרי הכול, מדינה יהודית יש אחת ויחידה, ואילו מדינות מוסלמיות, או נוצריות, יש לרוב.

נכון להיום, במשפחה מוסלמית יש מספר ילדים כפול מזה שבמשפחה יהודית. אם ייתכן איזון דמוגרפי בעוד כמה עשרות שנים, ייתכן שראש הממשלה לא יהיה יהודי וכך שאר בעלי תפקידים ממלכתיים. כל זאת – באמצעים דמוקרטיים.

ובכן, מה המשמעות של המושג מדינה יהודית? האם חברי הכנסת, נבחרים העם, מעוניינים בכך? האם הם מתעניינים בכך? האם ממשלת ישראל מוטרדת מכך? האם בבחירות אישיות רוב דמוקרטי יכול לבחור במדינה יהודית ראש ממשלה מוסלמי? כיצד קורה שבמדינת ישראל אין חוק-יסוד הקובע, שתפקידים ממלכתיים יאוישו על-ידי יהודים, שאם לא כן, מה משמעותה של מדינה יהודית?

תאמרו – דמוקרטיה היא ערך חשוב? ובכן, כפי שהזכרתי, הדמוקרטיה כפופה ליהדותה של המדינה. האבות המייסדים של מדינת ישראל לא חששו לחוקק את חוק השבות. האם לנו, נבחרים הציבור כיום, היה העוז להציע חוק כזה? מסופק אני.

לעומתם, אנחנו מציעים קצבאות יוצאי צבא למוסלמים שלא שירתו בצבא, הקובעים כי יש – ואני מצטט – "סתירה בין עמי וארצי".

אנחנו מפקידים משרות ממלכתיות בידי אזרחים מוסלמים. זה מתיישב יפה עם הדמוקרטיה, אך מה עם המדינה היהודית?

לסיכום, אני קורא לממשלת ישראל ליזום חקיקת יסוד ברורה ופשוטה, שתגדיר ותבטיח את עתידה של מדינת היהודים.

אדוני שר המשטרה, סטייתי במתכוון מנושא הדיון שבו פתחתי. הסיבה לכך היא, כי אנו נוטים לדון בנושאים טכניים חשובים ביותר, בה בשעה שמדינת היהודים – היא מדינת ישראל – נראית עדיין בחיתוליה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

לאיזו ממשלה הצעת את זה? לממשלה הנוכחית? חשבתי אולי לממשלה של מולדת.

שאול גוטמן (מולדת):

לכל הממשלות.

היו"ר ס' טריף:

אבל לא יכולתי בלי ההערה הזאת.

שאול גוטמן (מולדת):

לכל הממשלות.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת גוטמן. חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אינני יודעת איך בדיוק התחברו להן שתי ההצעות לסדר-היום, של חבר הכנסת גוטמן ושלי, מפני שלפחות לפי הנושא שאני עומדת לדבר עליו, אין כל קשר מובן בין הנושאים.

היו"ר ס' טריף:

אני מאוד שמח על כך.

לימור לבנת (הליכוד):

ואני מצאתי לנכון להעיר את ההערה הזאת כדי שלא יובן בהכרח, שמדובר כאן בעצם באותה הצעה ובאותו נושא לסדר מלכתחילה.

אדוני היושב-ראש, ב-24 בנובמבר 1993 נרצח מוריס אדרי בחנותו בשוק בנתניה, כשרק לפני ימים אחדים, כפי שפורסם לפחות בעיתון, ביום רביעי שעבר, ב-19 בינואר, דהיינו חודשיים כמעט לאחר אותו מעשה רצח, הוגש כתב אישום נגד מי שרצח אותו, ערבי שרצח אותו כמבחן קבלה ל"חמאס" – מחבל, שלפי הפרסומים בעיתונים כבר הודה די מזמן באותו רצח.

ב-23 בדצמבר, כמעט חודש לאחר מכן, נרצח שומר עולה חדש מרוסיה באשדוד. אני אינני בטוחה שעד עצם הרגע הזה, למרות פרסומים שהיו בעיתונים כאילו זה בוצע, או נעצר כחשוד במעשה מחבל מה"פתח" – אבל כיוון שעד עכשיו לא פורסמה הודעה רשמית בעניין הזה, בוודאי עוד נשמע מהשר גם בעניין זה.

ב-30 בדצמבר נרצחו שני יהודים נרקומנים ברמלה, רצח שבוצע על-ידי "נצי הפתח", ורק לאחר שבוע, או פחות משבוע, התברר בעצם שמדובר כאן ברצח על רקע לאומני. ההתחלה היתה שהודיעו, שמדובר כאן כנראה על רקע פלילי, עוד לא ברור, נבדקות כל האפשרויות.

ב-3 בינואר 1994 נפצעו שני חיילים במטווח ליד ראש-העין, כאשר הידיעות הראשונות שפורסמו בעניין זה היו, שמדובר כאן באיזו תאונת אמונים, ורק כעבור ימים אחדים, בעמוד 9 ב"מעריב", בעמוד 6 ב"ידיעות אחרונות", היה כתוב, שלאחר בדיקה התברר שמדובר כאן בפיגוע חבלני.

ב-6 בינואר 1994 נדקר חייל בצומת הגבעה-הצרפתית.

ב-9 בינואר 1994 חדרה חוליית מסתננים לקיבוץ ניר-עם, חדרה דרך גדר ביטחון וכל מיני אמצעי מיגון אחרים, גנבה רכב באמצע הקיבוץ, חתכה גדר וברחה. זה פורסם, אגב, רק בעיתון אחד יומיים לאחר מכן.

ב-10 בינואר 1994 נתפסה מכונית תופת עם בלוני גז וחומר דליק ליד הגבעה-הצרפתית.

ב-21 בינואר 1994, יום שישי האחרון, נרצח הפרדסן משה בקר בגן-הוורדים ליד ראשון-לציון. וגם הרצח הזה, כפי שפורסם בעיתונים, בוצע ככל הנראה על-ידי מחבלים, או מחבל אחד לפחות, שהוא חבר החזית העממית, שגם היא פלג של אש"ף, אף שהעובדה הזאת לא צוינה משום-מה בשום מקום אחר.

המכנה המשותף הברור לכל האירועים האלה שהזכרתי עד עכשיו, שחוץ מרצח מוריס אדרי בנתניה אירעו במהלך החודש האחרון, המכנה המשותף הוא בכך, שכולם נעשו בתחום "הקו הירוק", או

בתחומים שבהם חלה ריבונות ישראלית. אני מדברת כרגע על הגבעה-הצרפתית, למשל, שהיא אומנם לא בתחום "הקו הירוק", אבל חלה עליה ריבונות מדינת ישראל.

ברוב המקרים, כפי שכבר ציינתי תוך כדי הדברים, נמסר בהתחלה שמדובר ברצח, שלא ברור בדיוק הרקע שלו, ובוחנים אותו ובודקים אותו, וייתכן שהוא פלילי, וייתכן שהוא לאומני, כיווני החקירה שונים. והרגשתי היתה, שמנסים להמעיט כאן ומנסים לגמד קצת את העובדה, שהיה כאן מעשה רצח על רקע לאומני, מעשה רצח חבלני כלפי יהודים.

למעשה, אנחנו מדברים כאן בניגוד למה שאומרים דוברי הממשלה כל הזמן גם במליאה וגם במקומות אחרים, שאין פיגועים בתוך "הקו הירוק". זה הרי חלק מתוך אותו מסע של הממשלה הזאת לעשות דה-לגיטימציה ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה, למתיישבים באותם מקומות. מצטרפים לזה גם רמת-הגולן והבקעה, אבל זה עניין אחר, אולי לא לדיון הזה כרגע.

אבל חלק מאותה דה-לגיטימציה שהממשלה הזאת מנסה לעשות כל הזמן למתיישבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, למקומות האלה, כדי להוכיח שכל הפיגועים החבלניים הם בעצם רק שם – פה אצלנו, בתוך הבית, ב"קו הירוק", הכול שקט.

חשוב שהציבור ידע. לצערי, מליאת הכנסת ריקה עכשיו, כמובן חוץ מהיושב-ראש ומהשר שיושב כאן ומאזין, אבל הציבור בבית שומע את הדברים, וכדאי שידע אותם. אלה אינן העובדות. מסתבר שהנה, כפי שהוכחתי, יש פיגועים כמעט כל שבוע במהלך השבועות האחרונים בתוך תחומי "הקו הירוק". כבר אינני הולכת רחוק לצומת-חולון ולפיגועים נוספים שהיו לפני חודשים אחדים, אני מדברת רק על עכשיו, על החודש האחרון, על השבועות האחרונים הללו.

הזכרתי את משה בקר, שנרצח על-ידי חוליית "הנשר האדום" של החזית העממית, זה היה כתוב בכל העיתונים, אבל בשום עיתון לא היה כתוב, ושום שר בממשלה לא אמר, שהחזית העממית היא חלק של אש"ף, שאש"ף מעולם לא התנער ממנו; שהחזית העממית בעצם איננה המיעוט בתוך אש"ף.

להזכיר רק – שני המטיילים בוואדי-קלט נרצחו גם הם על-ידי החזית העממית. להזכיר רק שחיים מזרחי נרצח על-ידי ה"פתח". להזכיר לציבור כולו, שבשני המקרים ההם העובדות האלה היו ידועות מהתחלה לראש הממשלה, והוא הולך שולל את הציבור כשהוא טען שזה בוצע על-ידי ה"חמאס", בצורה מאוד בוטה, בצורה מאוד ברורה.

אני חושבת שזכותו של הציבור לדעת את האמת כולה לא מאמצעי התקשורת אלא גם מהממשלה ומהנהגת המדינה. כאן מפזרים מסך עשן. כעבור כמה ימים, כשמתבררות העובדות ונמסרת הודעה רשמית, מפרסמים באיזה עמוד פנימי איזו כותרת או הודעה או ידיעה – זה כבר בטל בשישים, כל כך הרבה דברים כבר קרו בינתיים, מי זוכר, מי שם לב, הציבור לא רואה את זה, לא מבחין בדברים. זאת בדיוק הכוונה של הממשלה – להעלים, להקטין, לגמד.

אני רוצה לספר לציבור הצופים כאן, שלפני שבוע בערך הופיעה ידיעה בעיתון הנפוץ "דבר". היא היתה ידיעה ראשית בעמוד הראשון של "דבר". כך אומרת הכותרת – רבין: ארגוני הסירוב מתכננים רציחות בלב ישראל. עכשיו כבר ראש הממשלה מודיע לנו שארגוני הסירוב מתכננים רציחות של

יהודים בתוך "הקו הירוק". ועל תקן מה הוא מודיע לנו את זה? אגב, משום-מה זה לא פורסם בעיתונים אחרים, זה פורסם רק ב"דבר", אני לא יודעת למה. בעצם מה זה אומר? זה אומר, שראש הממשלה, במקום להזהיר את ארגוני הסירוב, ראש הממשלה הופך כמו תמיד לפרשן, הוא מפרשן לנו, הוא מסביר לנו שהם כנראה הגיעו למסקנה, שמוטב להם לפגוע גם ביהודים בתוך גבולות "הקו הירוק".

אדוני השר, יש לי אליך שתי שאלות נוספות, מעבר למה ששאלתי עד כה. התפרסם, ואינני קובעת שהדברים נכונים, אני רק שואלת – התפרסם שמשה בקר, זיכרוננו לברכה, ביקש רשיון מהמשטרה לשאת נשק. התפרסם גם שהוא פנה בתלונות מספר למשטרה בקשר לערבים שלנים בשטחי הפרדסים. כפי שהתפרסם – ואני חוזרת ואומרת ומסייגת את הדברים, הדברים התפרסמו, אני פונה אליך בשאלה; התפרסם גם שהוא לא יכול היה לקבל רשיון לשאת נשק, ואולי זו הסיבה לכך שהוא לא יכול היה להגן על עצמו, למרות אותן תלונות במשטרה. אני רוצה לשאול: מה המדיניות? האם יהודי שהולך לבדו, נמצא בפרדס לבדו, עובד חלק מהזמן עם פועלים ערבים, אינו יכול לקבל נשק כדי להגן על עצמו? יהודי שהוא אב ששכל את בנו במלחמת לבנון, יהודי שלפי מה שהתפרסם לא היתה שום הצדקה אובייקטיבית שלא לאפשר לו לשאת נשק.

ושאלה נוספת. כאשר קורים מקרים טרגיים כאלה, מדוע לא תודיע המשטרה הודעה מאוד פשוטה, אם אין בידיה כל האינופורמציה: המשטרה בודקת את נסיבות הרצח. זהו. שלא תדביק לאף אחד ניסיון לרצח על רקע פלילי. אני דיברתי עם משפחתו של מוריס אדרי, זיכרוננו לברכה, מנתניה, איזה כאב וסבל עברו עליהם במהלך החודשיים האחרונים, שבהם כל הזמן התפרסמו ידיעות כאילו היה כאן איזה רקע פלילי, ומייד מוטל איזה כתם או חשד על אותו אדם. מדוע המשטרה לא תקפיד מאוד על כבודם של הנרצחים? מדוע הממשלה לא תאמר את האמת לציבור: במהלך השבועות האחרונים יש הסלמה של מעשי רצח שלא היו קודם לכן בתוך תחומי "הקו הירוק"? הממשלה הזאת מנסה להוליך שולל את כל הציבור הזה, להעלים זאת מידיעת כל אחד ואחד מאלה שצופים בנו עכשיו. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשטרה, השר משה שחל, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון הזה איננו יכול שלא לגרום לאיזו תגובה והתייחסות. צר לי לקבוע, כי מידת ההתייחסות של חבר הכנסת שאול גוטמן להצעה לסדר-היום היא כמידת ההיעדרות שלו משמיעת התשובה. לא יעלה על הדעת, שיעלה חבר כנסת, יטיח האשמות חמורות, יאמר דברים שללא ספק יש בהם אבק של גזענות, מהזרים ביותר ליהדות, כפי שאני מכיר אותה ומאמין בה, ולא ימצא לנכון, לאחר שהוא העלה את הטענות האלה, להקשיב גם לדברי התשובה.

היו"ר ס' טריף:

אתה צודק, אדוני השר.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש לו נציג.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גוטמן היה אמור לשבת כאן ולשמוע את דברי התשובה של השר.

לימור לבנת (הליכוד):

השר צודק.

שר המשטרה מ' שחל:

אל תתכבד בכבוד הזה, כי אני משוכנע שאתה לא היית מקבל את הדברים שנאמרו כאן. משום שהכנסת איננה מאוכלסת, איש גם לא מצא לנכון להגיב על הדברים הקשים הנוראים והקיצוניים שנאמרו כאן, תוך פגיעה בכל ערכי היהדות. כיהודי, אני אומר לך, אני בוש ונכלם, שכך שמענו את הדברים שנאמרו כאן.

מדובר באדם, בחבר כנסת, שהוא גם שומר מסורת, חובש כיפה, שמתיימר לדבר בשמי כיהודי. אני אומר לכם, אינני מכיר בו בתור שכזה. אומר חבר הכנסת שאול גוטמן דברים קשים – הנה אנחנו כמדינה יהודית צריכים היינו לקבוע בחוקי יסוד תורת גזע שלפיה לא יקבל מי שאיננו יהודי תפקיד בעל חשיבות. אזרח שהוא אזרח נאמן, ולא חשוב כרגע מי הוא – אזרח דרוזי, ערבי, בדואי, מוסלמי, נוצרי. אנחנו, שהיינו מיעוט במשך שנים והתקוממנו נגד רדיפות, אפליה, גזענות, אנחנו יכולים במדינתנו להטיף הטפה מן הסוג הזה? אני פונה אל הדתיות שבו, לחלק הזה.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, לצטט כמה דברים כדי להחזיר את הערכים של היהדות האמיתית, לא יהדות זאת שדיבר עליה חבר הכנסת שאול גוטמן, שהיא זרה לחלוטין.

"המסורת העברית רואה בכבודו של האדם שנברא בצלם אלוהים ובהשכנת השלום בין הבריות ערכים נעלים ביותר. כנגד זה, השפלת כבוד האדם נחשבת במורשה היהודית עבירה חמורה. ביטוי מאלף לרעיון כבוד האדם באשר הוא אדם מובא במדרש בראשית רבה: 'בן עזאי אומר: זה ספר תולדות אדם – זה כלל גדול בתורה. רבי עקיבא אומר: ואהבת לרעך כמוך – זה כלל גדול בתורה. שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חברי עמי, הואיל ונתקללתי יתקלל חברי עמי. אמר רבי תנחומא: אם עשית כן, דע למי אתה מבזה – בדמות אלוהים עשה אותו.'"

"המושג 'כבוד הבריות' הפך במקורות ההלכה העברית מעין ערך קונסטיטוציוני שבכוחו לדחות דינים אחרים. כדי למנוע איבה בין ישראל לנוכרי תיקנו חכמי ישראל תקנות, שעל-פיהן אף התירו לעבור על איסורים מדרבנן."

"בפרקי אבות, פרק א', לימדו אותנו הלל ושמאי את המושג של אהבת הבריות וכבוד האדם. נאמר: 'הלל ושמאי קיבלו מהם' – היינו משמיעה ואבטליון – 'הלל אומר: הווי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה – – – שמאי אומר: עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה, והווי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות'."

על החובה להגן על הנוכרים, שחבר הכנסת גוטמן לא ידע אותה, הוא כנראה לא קורא את הפרקים האלה בתורה, על החובה להצילם ממוות, לשמור את ממונם, אומר רבי יעקב עמדין: "וכן אמרו רבותינו, זיכרונם לברכה, גויים שבחוץ-לארץ אינן עובדי עבודה זרה, אלא מנהג אבותיהם בידיהם. לכן יקר דמם בעינינו, אפילו היינו מושלים עליהם והיו כבושים תחתינו על אדמתנו. ואין צורך לומר בחוץ-לארץ, שאנו חסים בצלם, שמחויבים אנו להגן עליהם, להצילם מן המוות, ואף שמירת ממונם צריך להיות חביב עלינו". זאת יהדות.

אני אומר לציבור חברי הכנסת: אם הכנסת לא תוקיע את האמירות האלה, היא משפילה את כולנו כיהודים.

כיושב-ראש הישיבה מכהן עכשיו סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת סאלח טריף, בן העדה הדרוזית. מה הוא יאמר כשהוא שומע את הדברים האלה? איזו תגובה תהיה בלב? הוא לא יכול לענות, הוא יושב-ראש. אבל מה הוא יגיד? הנה משרתים אתנו אותם נוכרים שדיבר עליהם חבר הכנסת שאול גוטמן. הם משרתים בצבא, מקיזים את דמם, יחד אתנו. וכאן יכול לקום חבר כנסת ולומר את הדברים האלה? אני בוש ונכלם. אני אומר לכם, בימי חיי שמעתי כאן דברים קשים. אבל לשפל כזה של אמירה, שנאמרה בשקט ובנחת, לא הגענו.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, תרשה לי להפסיק אותך. אני פשוט נסער. אני התאפקתי ולא ידעתי מה לעשות עם עצמי. אני מודה לך, שאתה הבעת גם את דעתי בעניין הזה. עוד לא שמעתי דברים גזעניים כל כך קשים כלפי כל אדם במדינת ישראל שאיננו יהודי, כמו ששמעתי עכשיו מחבר הכנסת גוטמן. וכיושב-ראש הישיבה הזאת לא יכולתי לומר ולו חצי מלה בעניין הזה. אני מאוד מצטער על הדברים שנאמרו. חבל שיושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, יצא. אבל אני חושב שבעניין הזה אסור לשתוק. אני עצמי הולך להגיש תלונה על הדברים הגזעניים מאוד. אנחנו אוסרים הבאת חוקים גזעניים, אבל אנחנו עוד לא אוסרים אמירת דברים כל כך גזעניים מעל דוכן הכנסת. צדקת, אדוני, ואני מאוד מודה לך על הדברים, דברי תורה, שחבר הכנסת גוטמן לא יודע עליהם.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

בפוליטיקה מותר לבקר. חובה על אופוזיציה לבקר ממשלה. אבל, רבותי, תאמינו לי, יש דברים שהם מחוץ למעגל הוויכוח, בעיקר בכל הנוגע לדם שנשפך, לאנשים שנרצחו. בעניין הזה אין ממשלה ואין אופוזיציה.

חבר הכנסת שאול גוטמן האשים את הממשלה שהיא מכוונת את המשטרה, שהיא אומרת לה מה לומר. אמרה זאת בעקיפין גם חברת הכנסת לימור לבנת. רבותי, האם אתם באמת מאמינים בדברים האלה? האם באמת מישוהו מעלה על דעתו, שיושבת הממשלה ונותנת הנחיות למשטרה איך לכוון את דבריה? האם יעלה על הדעת, שבעניין הזה יכול מישוהו להטיח האשמה כה חמורה? אנחנו לא אמרנו את זה מעולם. אני מצפה גם מכם לאותה מידה של אמון שצריכה להינתן. בנושאים האלה לא רק שזה לא יעלה על הדעת; תאמינו לי, לא ראוי שר, לא ראוייה ממשלה לכהן אפילו דקה אחת אם היא תעסוק בדברים האלה. האם יעלה על דעתו של מישוהו, ראש הממשלה, שר הביטחון, שר המשטרה, לומר לגוף מקצועי מה לעשות, איך לעשות ומה לדבר? אני אומר לכם, אינני יודע איך לשכנע אתכם.

לימור לבנת (הליכוד):

לא היתה האשמה כזאת. אני לא אמרתי.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, את אמרת בקשר להודעות, בהתחלה אמרת על-ידי המשטרה, ואחר כך תיקנת ואמרת על-ידי הממשלה. ובכן, לא יעלה על הדעת – – –

לימור לבנת (הליכוד):

לא. תתייחס בדיוק לדברים שאמרתי.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, האמיני לי, אני הייתי באופוזיציה. מותר, אני אומר, חובה על אופוזיציה לבקר ממשלה. אבל יש כללים וצריך לשמור עליהם. כשמדובר על דם, העניין הזה הוא מחוץ לוויכוח. אינני מטיף לכם, אני רק אומר מה מקומם אותי. האם אני בכלל מעלה על דעתי להתערב בנושא כזה?

לגופו של עניין, אני אתייחס למקרים אחד לאחד. קודם כול, לגבי הנתונים. מתחילת ההתקוממות, מתחילת האינתיפאדה, 9 בדצמבר 1987 עד 31 בדצמבר 1993, נהרגו בפיגועים שבוצעו בשטחים ובתחומי "הקו הירוק" 185 ישראלים: 171 יהודים, שישה דרוזים, שמונה ערבים, בכללם 53 שנמנו עם כוחות הביטחון. נפצעו 888 ישראלים, בכללם 362 שנמנו עם כוחות הביטחון.

אפרים גור (הליכוד):

כמה לא-ישראלים נהרגו בשטחים?

שר המשטרה מ' שחל:

תיכף אומר את הנתונים.

ההתפלגות של ההרוגים בקרב הישראלים לפי חתך שנתי: ב-1988 – 13; ב-1989 – 34; ב-1990 – 22; ב-1991 – 22; ב-1992 – 33; ב-1993 – 61.

התפלגות הפצועים בקרב הישראלים לפי חתך שנתי: מ-9 בדצמבר 1987 עד 31 בדצמבר 1987 היו שלושה פצועים; בשנת 1988 – 159; ב-1989 – 102; ב-1990 – 157; ב-1991 – 124; ב-1992 – 129; ב-1993 – 214, 31 מהם בפיגוע מכונית התופת סמוך לבית-אל. המספרים האלה כוללים את כל מי שנפצע, פצע קל, פצע בינוני, פצע קשה, את כולם בלי יוצא מן הכלל.

בתקופה הנסקרת נהרגו 912 פלשתינים תושבי השטחים ומזרח-ירושלים כתוצאה מפיגועים ומפעולות נגדם. על הנתון הזה יש להוסיף 11 פלשתינים שנהרגו בפיגועים שכוונו לעבר יהודים. ההתפלגות שלהם לפי חתך שנתי: מ-9 בדצמבר 1987 עד 31 בדצמבר 1987 נהרגו שני אנשים; בשנת 1988 – 21; בשנת 1989 – 140; ב-1990 – 187; ב-1991 – 193; ב-1992 – 238; ב-1993 – 142. סך הכול – 923.

43 פלשתינים נרצחו בידי פלשתינים במתקני כליאה, מהם 28 במתקן קציעות.

כן נפצעו מפיגועים בתקופה הנסקרת 2,498 פלשתינים תושבי השטחים ומזרח-ירושלים.

הנתונים האלה אינם עניין שמישהו הולך לשנות אותו. אנחנו לא מתחמקים ממנו. אלו עובדות, והן ידועות. להטיח בכוחות הביטחון האשמה שאיננה במקומה, זה לא מגיע להם. ואני אומר לכם את זה לא רק בשם כוחות המשטרה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, באמת אי-אפשר לעשות שני דברים בעת ובעונה אחת, גם להטיח האשמה וגם לומר אחרי זה: לא אמרתי.

אפרים גור (הליכוד):

האם חברת הכנסת לבנת הטיחה האשמה בכוחות הביטחון?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת גור, אתה לא היית כאן.

אפרים גור (הליכוד):

אבל שמעתי, שמעתי את הדברים בחדרי.

שר המשטרה מ' שחל:

עם כל הכבוד, מה ששמעת בחוץ לא נוגע.

לימור לבנת (הליכוד):

על חבר הכנסת גור אפשר להגיד שהוא לא היה כאן. אבל אני הייתי, ולא רק הייתי, אלא גם אמרתי. אבל לא אמרתי מה שאתה טוען שאמרתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אתייחס לכל מקרה. בכלל, נוהל העבודה שנהוג בקרב כוחות הביטחון על הדיווח, על הדרך שבה מבוצעים הדברים, לא נכתב עם הקמתה של הממשלה הזאת; לא שונה אפילו בפסיק, איש לא התערב בו. אבל, מה שאני אומר, אני חושב שהעבודה הנעשית על-ידי כוחות הביטחון, חיילי צה"ל, שירות הביטחון הכללי, משטרת ישראל, היא מן הטובות שאני מכיר ושנחננו יודעים עליהן. לבוא ולומר את הדברים האלה כאן, זה פשוט לא מגיע להם.

לימור לבנת (הליכוד):

זו דמגוגיה. אתה אומר דברים שלא אמרתי מעולם. אתה עומד כאן ומשבח, בצדק, את כל זרועות הביטחון – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקש ממך לא להפריע לי.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת לבנת – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה היית כאן באולם, שמעת את הדברים. לא יכול להיות שיבוא כאן שר ויסלף דברים שאני אמרתי, ויחזור על כך שוב ושוב.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אגיד לך מה את אומרת. את באת ואמרת: מנסים לגמד, מסע של הממשלה. מה זה אומר?

לימור לבנת (הליכוד):

הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

מה זה, ממשלה מתערבת בנתונים? ממשלה מתערבת בדיווח? למה התייחסת? התייחסת לאמירה שהמשטרה אומרת: זה על רקע פלילי. אנחנו מתערבים? אני קובע את זה? אני הדובר בשם המשטרה? מעולם לא אמרנו את זה עליכם, איך אתם מעזים להגיד את זה עלינו?

לימור לבנת (הליכוד):

אמרתם דברים הרבה יותר גרועים.

שר המשטרה מ' שחל:

תסלחי לי.

דוד מגן (הליכוד):

מה אתה לומד מהנתונים שאתה מוסר?

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר, ובאופן חד-משמעי, כי אין שחר למגמות הפסולות שייחסו חברי הכנסת – במיוחד, אני חייב לומר, חבר הכנסת שאול גוטמן, אבל גם חברת הכנסת לימור לבנת – למשטרת ישראל, לממשלת ישראל, לאלה שדוברים בשמה. נוהלי הפרסום החלים על דוברי משטרת ישראל מעוגנים בפקודות הקבע של המשטרה ומחייבים מסירת מידע אמין, מוסמך ומדויק לציבור, תוך שמירה והקפדה בכל הקשור למגבלות הפרסום של הליכי החקירה ולמגבלות החקירה.

כלי התקשורת השונים המגיעים לזירות האירוע מקבלים עדכון מהמפקדים או מהדוברים המשטרתיים הנמצאים בשטח, על-פי הנתונים והראיות הראשוניים, כפי שידועים באותו שלב. אם יש סימנים המצביעים בוודאות, באותה נקודת זמן, על כך שהפיגוע בוצע ממניע לאומני או פלילי, הדבר נאמר מייד. אולם, אם קיים ספק כלשהו בדבר מהות המניע, המענה המשטרתית יציין במפורש כי נבדקים כל כיווני החקירה האפשריים.

למותר לציין, כי הנתונים הידועים למשטרה יכולים להתעדכן במהלך החקירה, ולעתים אף להפוך על פיהן את הערכות המשטרה הראשוניות לגבי המניעים לאירוע. לאור זאת יש להדגיש, כי אין המשטרה אחראית לפרסומים השונים בכלי התקשורת, אלא רק למה שנמסר בדוברות רשמית של המשטרה.

מכאן ואילך אני אתייחס למקרים הספציפיים.

הרצח באשדוד: בתאריך 23 בדצמבר 1993, בשעה 22:40 לערך, התקבלה הודעה על רצח שומר באזור ט' באשדוד, באתר בנייה חדש. הנרצח הינו עולה חדש. הוברר כי הרצח בוצע בדקירות סכין. עד כה שום ארגון חבלני לא לקח על עצמו אחריות לרצח. בידי המשטרה נמצאים שלושה עצורים ערבים. חקירת המשטרה נמשכת בשני הכיוונים – לאומני ופלילי.

רצח שני הנרקומנים ברמלה: בתאריך 31 בדצמבר 1993, סמוך לשעה 11:15, נודע למשטרת רמלה על רצח שני נרקומנים יהודים, שבוצע כפי הנראה בין השעות 05:00 ל-06:00. בתחילה ההערכה

היתה שמדובר באירוע על רקע פלילי, כיוון שהנרצחים היו נרקומנים, נמצאו באזור מגורים הידוע באפיונו הפלילי, ובשל העובדה שהיה מידע ונתפס חשוד בעל רקע פלילי, שהיה בסכסוך עם אחד הנרצחים. כמו-כן נתפס במקום כרוז לאומני, מצולם ברובו, אשר בסופו נכתבו בכתב יד, לא מצולם, שמות מבצעי הרצח. עובדה זו דווקא שללה בתחילה את האפשרות שמדובר בכרוז לאומני אמיתי, ורק אחר כך, עם התקדמות החקירה, נקבע שמדובר באירוע לאומני. בשלב זה מצויים בידי המשטרה חמישה עצורים: ארבעה ערבים מעזה וערבי אחד מרמלה. שלושה חשודים הודו ברצח ושחרורו. החקירה נמשכת.

הפיצוץ במטווח בראש-העין: האירוע התרחש בתאריך 3 בינואר 1994, בשטח צבאי שבו נערך מטווח. במהלך המטווח התפוצץ מטען. מהפיצוץ נפצעו חיילת וחייל. בתחילה נוהלה החקירה על-ידי המשטרה הצבאית – מצ"ח, כיוון שההערכות הראשוניות גרסו שמדובר בתאונה במתקן צבאי שבו מצויים רק אנשי צה"ל. לאחר בדיקות ראשוניות הוזמנו חבלני משטרת ישראל לשטח, והוברר שמדובר במטען שהונח, כנראה, על-ידי גורמים עוינים. בשלב זה מונה צוות חקירה מיוחד בראשות סגן מפקד תחנת משטרת פתח-תקווה. בידי המשטרה עדיין אין חשודים, והחקירה בעיצומה.

דקירת החייל ליד הגבעה-הצרפתית: בתאריך 6 בינואר 1994, סמוך לשעה 11:00, דקר צעיר ערבי מעזה חייל בצומת הגבעה-הצרפתית, בתחנת ההסעה לחיילים. המחבל חטף את נשקו של החייל וברח. למקום הגיעו כוחות משטרה ומג"ב, אשר רדפו אחר המחבל. המחבל ירה לעבר השוטרים. שלושה שוטרי מג"ב ירו לעברו והרגוהו. אני רוצה לציין, שמהרגע שקרה האירוע הראשון של דקירת החייל ועד לפעולה של משמר הגבול והריגתו של המחבל עברו תשע דקות בלבד. אני רוצה לומר לכם, שאילו היו מתכננים דבר לפי הספר, לא היה אפשר לבצע אותו טוב יותר.

לימור לבנת (הליכוד):

כולנו מצטרפים לשבחים, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה, תגידו את זה, תגידו את זה.

על גופו של המחבל נמצא כרוז הקורא לפגיעה ולהריגה של יהודים.

בתאריך 9 בינואר 1994 הענקתי בלשכתי, יחד עם מפכ"ל המשטרה, תעודות הוקרה לשלושת שוטרי משמר הגבול על אומץ לבם ועל התגובה המהירה שנקטו בטיפולם בפיגוע זה.

רצח נהג המונית בהרצלייה, שאגב, לגביו חבר הכנסת שאול גוטמן עשה דבר עוד יותר חמור – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אני לא הזכרתי את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

את לא, אבל הוא הזכיר. הוא אמר גם דברים נוספים: ציין לשבח את ברוך מרזל, דיבר על טולדנו.

לימור לבנת (הליכוד):

אני הסתייגתי.

שר המשטרה מ' שחל:

הוא התייחס למה שמצאו אצלו, ומשום-מה דיבר רק על הציוד של הצילום והדברים האחרים לצורכי החקירה; הוא לא דיבר על מטעני החבלה והציוד האחר שנמצא שם.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, אני הסתייגתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אמרתי שחבר הכנסת גוטמן – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אני עשיתי הפרדה מלאה בתחילת דברי בין ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת גוטמן להצעה שלי, ואמרתי שאינני יודעת איך חברו להן שתי ההצעות האלה יחד ומה הן עושות ביחד.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, היכן שאת שונה ממנו אני מדגיש במיוחד שהתשובה שלי מכוונת אליו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה זה, השר כבר מדבר שלושת-רבעי שעה.

היו"ר ס' טריף:

השר כבר מסיים, במלות הסיכום שלו.

שר המשטרה מ' שחל:

בתאריך 9 בינואר 1994, סמוך לשעה 20:30, דווח למשטרה על מונית החונה בצומת רחובות בהרצלייה-פיתוח ובתוכה גופת גבר. הוברר כי מדובר בנהג מונית כבן 50, תושב נתניה. המשטרה הודיעה מלכתחילה כי נבדקים כל כיווני החקירה, כיוון שאין ודאות לגבי מניע לאומני. במקום לא נמצא כרוז כלשהו. ביום 11 בינואר 1994, יומיים אחרי האירוע, בשעות הערב, חלה תפנית בחקירת האירוע בעקבות עבודת שטח חקירתית ומודיעינית מאומצת. נעצרו שלושה קטינים בני 15 ו-16 החשודים במעורבות ברצח. שניים מהחשודים הודו ברצח ושחררו. העצורים הינם תושבי הרצלייה המוכרים למשטרה ממעורבות פלילית קודמת. הוברר כי הרקע למעשה הוא פלילי – כוונת שוד. בתאריך 21 בינואר הועבר התיק לפרקליטות להכנת כתב אישום נגד שני החשודים.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשלוח מעל במה זו תנחומים לכל משפחות ההרוגים והחלמה מהירה לפצועים.

משטרת ישראל פועלת במקצועיות, באחריות ובאמינות במילוי תפקידה הקשה בשמירה על ביטחון הציבור. היא פועלת ללא השפעה פוליטית כלשהי מצד שום גורם, ואני אומר כל מלה באחריות מלאה. אם מישהו יבוא אלי ויזכיר שבפסיק אנחנו מתערבים, אני מודיע לכם: כל מה שהוא ירצה, אני מוכן לקיים. איש איננו מתערב.

לימור לבנת (הליכוד):

הממשלה מנסה להעלים פיגועים בתוך "הקו הירוק" – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, איש לא מעלים. אני בכוונה הבאתי את הנתונים.

לימור לבנת (הליכוד):

כל זמן שאין – – –

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת לבנת.

שר המשטרה מ' שחל:

חלילה לנו מלהטיל דופי בפעילותן הממלכתית של זרועות הביטחון ולערבן בוויכוחים הפוליטיים.

אני מסיים את דברי במה שהתחלתי: אני מצטער צער רב על הדברים שאמר חבר הכנסת שאול גוטמן. אני אומר לכם: אני מתבייש בדברים שנאמרו כאן.

אדוני היושב-ראש, אני חשבתי בתחילה להעביר את שתי ההצעות לוועדת הפנים של הכנסת. אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת שאול גוטמן. אני חושב שלא ראוי שהיא תהיה רשומה בין ההצעות שהכנסת אישרה והסכימה להעביר אותן לדיון.

אני מציע להעביר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אני מודה לך.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, ביקשתי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת כדי לתת משנה תוקף לדברים שאמר פה השר שחל בנושא דבריו הגזעניים, הבוטים, של חבר הכנסת גוטמן.

אני רק רוצה בהזדמנות קשה זו להזכיר, שהיה מי שראה את הנולד, שהיה מי שהציע שרשימת מולדת תוקע כרשימה גזענית בזמן שהיא רצה לבחירות, וטענתי וטענו חברי שהרשימה הזאת במצעה היא רשימה גזענית ואיננה עומדת במבחן החוק. אני חושבת שההופעה היום, המבישה – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני חושבת שכל הניסיון שלך, חברת הכנסת לימור לבנת, ללמד אפילו צל צלה של זכות על העמדות שביטא היום חבר הכנסת גוטמן, לא בשם עצמו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא לא יושב פה בתור חבר הכנסת גוטמן, שמייצג את עצמו. הוא יושב בתור איש סיעה שהמצע שלה הוא גזעני. היה צריך לראות את הנולד. היה צריך לומר את הדברים האלה ולא להיאחז בכל הטיעונים האוויליים של טרנספר מרצון. היום נחשף הפרצוף האמיתי של הגזענות הזאת, ואת זה צריך היה להוקיע מלכתחילה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת גוטמן. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במסגרת הדקה שיש לי רציתי לומר לך, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, אני נגד טרנספר. אני נגד טרנספר, אבל אני גם נגד סתימת פיות. אם יש תנועה שבראשה עומד אלוף לשעבר בצה"ל, שדוגלת בכל מיני רעיונות, זכותה – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש, ללא קריאות ביניים. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

זכותה של כל מפלגה פוליטית להביע את דעתה בבית הזה, ולא חשוב מה הדעות שלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אל תפריעי בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

צריך לתת להם אפשרות לדבר. צריך לתת להם אפשרות להתבטא, כמו שלכם יש אפשרות להתבטא בעד ערפאת, בעד מחבלים ובעד כל מה שאתם רוצים. אני נגד הדעות האלה. אני נגד הדעות האלה, אבל אני נגד סתימת פיות, ולא חשוב של מי. אתם בשמאל אוהבים מאוד לסתום פיות של אנשי הימין.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —

דוד מנע (הליכוד):

אני לא רוצה שיהיו פה יותר מדי יפי-נפש. תן לו לדבר. יש לו דעות לא פחות משלך. אתה מתנגד – אחת לארבע שנים יש בחירות, אל תצביע בשבילו. אני נגד גזענות אבל אני נגד סתימת פיות.

תופיק זיאד (חד"ש):

מי שמדבר כמוך הוא לא נגד גזענות.

דוד מנע (הליכוד):

תנו להם להתבטא. אל תצביעו בשבילם בבחירות. זכותה של מפלגה להתמודד בדיוק כמוכם. אתם אלופים בסתימת פיות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בושה לכנסת שיש בה התבטאויות כאלה.

דוד מנע (הליכוד):

זה לא בושה לכנסת. יש להם שלושה מנדטים בכנסת. זה טוב או לא טוב – יש להם שלושה מנדטים. אל תסתמו להם פיות. תנו להם להתבטא. תתנגד. אנחנו יחד נתנגד לזה. אנחנו יחד נתנגד לזה, אבל תנו להם להתבטא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבין שבמשך השעתיים שישבת פה צברת הרבה מרץ, ועכשיו אתה צריך להוציא אותו. בסדר, הוצאת.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, מה המהומה פה? אפשר שכולם יירגעו?

דוד מנע (הליכוד):

אני נגד הדברים שלו. אבל אני בעד שתנועה פוליטית תוכל להתבטא.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

אפשר שכולם יירגעו? ניגשים להצבעה.

סאלח טריף (העבודה):

הצבעות נפרדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. זכות כולם לדרוש. נמלא את הזכות של כל אחד.

חבר הכנסת שאול גוטמן – – –

קריאה:

הוא איננו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אז נשאל את חברת הכנסת לימור לבנת, האם את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדה?

יורם לס (העבודה):

הוא לא שווה אפילו הצבעה, אדוני היושב-ראש. האיש איננו.

רפאל אלול (העבודה):

המציע יצא והלך. זה ביזיון לכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אולי תירגעו כולכם. לגבי הצעתו של חבר הכנסת גוטמן, יש שתי הצעות.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו לא נחכה. יש בכנסת סדר. יש פרוצדורה. אינני יכול לשאול את חבר הכנסת גוטמן אם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדה, כי הוא איננו נמצא כאן. לגבי הצעתו של חבר הכנסת גוטמן יש שתי הצעות: הצעה של השר להסיר אותה והצעה של חבר הכנסת מנע להעביר אותה לוועדה.

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת מנע, תסיר את הצעתך.

דוד מנע (הליכוד):

אני מסיר.

שר המשטרה מ' שחל:

אם כך, אין הצעה להעביר לוועדה. יש רק הצעה להסיר.

דוד מנע (הליכוד):

אני מסיר את ההצעה שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק עכשיו עליתי לנהל את הישיבה, אבל הספקתי לשמוע בחצי אוזן, שחבר הכנסת מנע הציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת גוטמן.

קריאה:

הוא הסיר את הצעתו.

דוד מנע (הליכוד):

אני נגד הדברים של חבר הכנסת גוטמן. אבל צריך לאפשר לו להתבטא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המציע לא נמצא באולם. לכן ההצעה שהצעתו תועבר לוועדה לא רלבנטית. צריך להצביע על ההצעה להסיר את ההצעה או לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. חבר הכנסת מנע הוריד את ההצעה שלו. אם כך, נצביע אם לקיים דיון במליאה או להסיר את ההצעה מסדר-היום. מי שבעד דיון במליאה – על מנת למנוע אי-הבנות – יצביע בעד; מי שבעד להוריד את הנושא, יצביע נגד. כבר הפעלתי את השעון. אנחנו מצביעים על ההצעה של חבר הכנסת גוטמן.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

נמנעים – 2

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ש' גוטמן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין בעד, 20 נגד, שני נמנעים. ההצעה של חבר הכנסת גוטמן הורדה מסדר-היום.

עכשיו אנחנו מצביעים על הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת. יש הצעה להעביר את הנושא לוועדה. לאיזו ועדה?

לימור לבנת (הליכוד):

ועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. בסדר גמור. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 23

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ל' לבנת
לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

23 בעד, אחד נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת בנושא: פיגועים
חבלניים בגבולות "הקו הירוק", עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום

שמירה משטרתית על נשים מאוימות

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: שמירה משטרתית על נשים מאוימות, הצעות לסדר-היום מס' 3125,
3126, 3128, 3133, 3164 ו-3171. אני מדגיש, היות שיש יותר משתי הצעות, שבע דקות לכל
אחד. אני מזמין את חבר הכנסת יגאל ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי השר, בחודשים האחרונים אנחנו חיים בתחושה, שהאלימות
בתחומים שונים בחיינו הולכת וגוברת. אנחנו קוראים יום יום בעיתונות על מעשי רצח, התאבדויות,
שוד, אונס. לצערי, התחושה היא שאנחנו חיים בסדום.

מצד אחד יש עלייה ברמת החיים, שפע כלכלי, שהוא נחלתם של חלקים רבים בחברה, ומצד שני יש
ירידה מוסרית ורוחנית.

שמענו בסיפוק את דבריו של השר, את דברי התורה החכמים והמאלפים. הלוואי שהדור הבא שלנו ילמד גם מהדור הקודם את הגירסא דינקותא, את הביטויים של חז"ל, שנאמרים גם על-ידי יהודים שנחשבים לא-דתיים.

אני חושב שהתרופה והדרך שהיתה נהוגה בעם ישראל במשך אלפי שנים, אשר חישלה אותו ועיצבה את דמותו הרוחנית-המוסרית הגבוהה, היא המורשת היהודית, או כפי שאומר אבי האומה: אם אין יראת אלוקים במקום והרגוני.

אינני אומר שאין אלימות בחברה הדתית, אך אין ספק שאדם שמחנך את עצמו לקיום מצוות, להתעלות רוחנית, יש לו כוחות נוספים להתמודד עם יצרים ואלימות שנמצאים בתוך כל אדם.

כאן המקום לומר ולמחות בכל תוקף נגד החלטת הוועדה שמינה שר החינוך לביטול בחינות הבגרות בתנ"ך ובתולדות ישראל. אני פונה לשר המשטרה, שיעלה בממשלה את הנושא הזה. לא יכול להיות שבמדינת ישראל לא תהיה חובה להיבחן בתנ"ך ובתולדות ישראל בבגרות. לדעתי, מי שלא שומר על המורשת שלו לוקה בחסר.

מתוך מכלול האלימות שחברתנו לוקה בה, אני רוצה להתייחס לאלימות בתוך המשפחה. אנו מרבים לדבר על סדרי עדיפויות בתחום הביטחוני, ולצדדי, לעתים אנחנו זונחים את הביטחון הקיומי היומיומי של התא המשפחתי.

נראה לי שיש צורך דחוף לחנך לחיי משפחה כבר מגיל צעיר, ואפילו מגיל הגן. יש דחיפות רבה להכין את הצעירים להתמודדות האמיתית של חיייהם – הקמת משפחה, שהיחסים בין גורמיה יהיו מושתתים על סובלנות הדדית ועל רוחב-לב.

במקביל יש להכשיר מורים להפעלת כלים אבחוניים לצורך איתור ילדים הסובלים מאלימות בתוך משפחותיהם כדי להתריע על כך בעוד מועד.

ברצוני לצטט מדברי יחזקאל גבאי, מנהל בית-הספר שבו למדו ילדי משפחת מנטש: "הילדה סיפרה לנו על המריבות בבית. נגרמו לה בעיות מיוחדות. משום כך החסירה הרבה ימי לימודים". כלומר, הממסד ידע על הבעיה הקשה במשפחה הזאת.

אך כיצד תורגמה ידיעה זו לשפת המעשה? שמענו לא מזמן את שר החוץ אומר, שהסרטים שבני הנוער צופים בהם מסוכנים אף יותר מן האינתיפאדה. אנשי חינוך יוצאים נגד הסרטים הקלוקלים האלה ונגד משחקי המחשב הפוגעים בנפש הנוער. אני חושב שיש להחזיר את הצנזורה. אני לא מבין מה ההצטדקות הזאת. אם שר החוץ, ובוודאי שרים אחרים, מנהיגים, אנשי רוח, כולם אומרים שהסרטים האלה קלוקלים, מה קרה? מדוע להיות יפי-נפש?

לדעתי, צריך להחזיר את הצנזורה על סרטים. אומנם יש צנזורה, אבל היא שטחית מאוד. צריך לפקח על מה שנעשה וצריך לצנזר.

ברצוני לפנות אליך, אדוני שר המשטרה, ולשאול, כיצד פעלה המשטרה במקרה הספציפי של רצח טליה מנטש, זיכרונה לברכה? האם בדקתם בתוכם את מעשה החלם של נטישת האשה וילדיה בדרכה לביתה?

אני רוצה לצטט מדבריה של רותם, בתה של טליה, זיכרונה לברכה: "ביקשנו ליווי משטרה, אבל המשטרה לא מסוגלת ללוות אזרחים לכל המקומות שהם צריכים להגיע. הם מסוגלים לעשות את זה רק בתחום השיפוט שלהם. וכך המשטרה עזבה אותנו בגבול השיפוט של רמלה. אבא שלי בא עם המכונית של המשפחה וחתך אותנו וגרם לנו לעצור. אמא שלי ניסתה להתניע ולנסוע לאחור. הוא יצא מהאוטו ושאל אותה בקור-רוח: למה עשית את זה? ופשוט ירה", בלי שלמשפחה הזאת היתה הגנה.

בשלוש השנים האחרונות נרצחו בישראל 74 נשים בידי בעליהן. חיות בתוכנו כ-100,000 נשים מוכות – נכון לשנת 1990 – נשים שבעליהן נוהגים להתעלל בהן התעללות פיזית, ובוודאי גם נפשית.

הפעלת המשטרה כזרוע מבצעת של החוק היא אחת מהסנקציות הבודדות שנשים יכולות להטיל על בעליהן בתגובה על מכות ואלימות. אולם מחקרים מראים, כי שוטרים פוחדים מפני הסכנה הנשקפת להם עצמם, ועל כן הם לעתים מפקירים נשים לחסדי בעליהן. כמו-כן מתברר, כי יש לשוטרים דעות קדומות וסטריאוטיפיות על-אודות הנשים, ולכן הם מנסים להניא את הנשים מהגשת תלונה.

כבוד השר, יש שוטרים שהכשרתם המקצועית אינה מתאימה למקרים האלה, בעיקר במקרים שבהם צריך להתערב בין בני זוג. לצערי, גם קריאות משפחתיות כאלה מקבלות עדיפות נמוכה.

מדיניות האי-התערבות של המשטרה מלמדת את הגברים המכים, שאין להם סיבה לחשוש, והיא מהווה חיזוק להכאה.

עניין נוסף. למיטב ידיעתי, בחוק הישראלי אין התייחסות ספציפית לתקיפת אשה בידי בעלה. מקרים אלה מטופלים במסגרת חוק העונשין, התשל"ז-1977. בפקודת הראיות, התשל"א-1971, מפורטים תנאי מתן העדות. אומנם סעיף 5 קובע, שבני זוג כשרים להעיד האחד לחובת בן-זוגו במשפט פלילי על עבירה של חבלת גוף או של אלימות, אולם המלים "עבירה של חבלת גוף או אלימות" הוגבלו על-ידי הפסיקה של בית-המשפט העליון למעשים בפועל ולא לאיומים, ואיומים הם הרי חלק אינטגרלי ממסכת העינוי והסיכון שנשים חוות.

ברצוני להתייחס גם לעובדה שאקדחו של הרוצח נשאר ברשותו, אף שנהג לאיים באמצעותו על רעייתו. שלושה ימים לפני מותה הלכה טליה מנטש, זיכרונה לברכה, למשטרת יריחו, אולם תלונתה על המכות שספגה מבעלה אף לא נרשמה. אקדחו לא נלקח ממנו. ברצוני לשאול: מהי תגובת המשטרה על מחדל כה חמור?

נראה לי כי החברה צריכה להיערך בצורה רדיקלית ומשמעותית נוכח מכת האלימות שהיא לוקה בה. יש לבדוק את התהליכים המשטרתיים, אולי גם שינוי חוק. יש לדאוג למתן הכשרה והסברה מיוחדת בנושא זה לשוטרים ולשוטרות. יש להכשיר עובדים סוציאליים לצורך העסקתם בתוך המשטרה. אינני יודע אם יש במשטרה עובדים סוציאליים, אבל אני יודע שיש היום שוטרים שמתמחים בתעבורה,

בחקירות ובנושאים אחרים. צריך להכשיר שוטרים שיהיו גם עובדים סוציאליים. יש לדאוג להרחבתם של המקלטים לנשים מוכות, כדי שיוכלו לקלוט כל אשה הנזקקת למחסה.

מחקרים מראים כי משפחות שבהן נהג הבעל להכות את אשתו גידלו דור שני לפורענות ולמצוקה. אם נמקם בעיה כאובה זו גבוה בסדר העדיפויות הלאומי, נוכל להקטין את ממדיה ולבנות חברה מתוקנת ובריאה יותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

יש כמה משפטנים באולם, רון נחמן, אדוני שר המשטרה, והם מכירים את הפתגם: אין עונשין אלא אם מזהירים. על אותו משקל, חבר הכנסת ביבי, לא הזהרתי אותך לפני כן ולכן נתתי לך לעבור את מכסת הזמן, אבל לגבי יתר המשתתפים בדיון, על אותו משקל, אני מודיע שאני עומד על קוצו של יו"ד מבחינת הזמן. והנה, "הקורבן" הראשון שלי הוא דווקא חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, מה לעשות? בבקשה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קשה, קשה לברור את המלים הראויות על מנת לתאר את תחושות הלב לנוכח מעשה הרצח השפל והנפשע שבמהלכו מצאה את מותה, בדמי ימיה ועל לא עוול בכפה, טליה מנטש, יהי זכרה ברוך.

מעשה רצח זה העלה בפעם המי-יודע-כמה על סדר-יומנו את מצוקתן הנוראה ואת זעקתן של אותן אלפי נשים בישראל, שהמסגרת המשפחתית היא עבורן צינוק חשוך ואפל ומסכת ארוכה, אין-סופית ומייסרת, של אימה, פחד, כאב והשפלה.

במסגרת הלוחצת והמאיימת הזו חיות יום-יום, שעה-שעה, אלפי נשים ממש כפי שחיה טליה, זכרה לברכה, עד ליום מותה, מתוך אופטימיות בלתי מובנת, שהנה עוד יהיה טוב, שהמצב ישתפר בסופו של דבר, וזהו, לצערי, זהו המתכון הבדוק להתרחשותן של טרגדיות רבות נוספות במחוזותינו, אם לא נפעל לאלתר לשינוי המצב.

מותה הטרגי של טליה מנטש, זיכרונה לברכה, הוא אך קצה קצהו של קרחון האימה והאלימות בישראל בכלל ובמשפחה בפרט. האלימות חסרת המעצורים הזו מפרה את עצמה, מתפשטת ומוצאת את ביטויה בכל שכבות האוכלוסין בישראל, והיא נחלתה של כל קשת הגילאים, בלא הבדל דת, גזע או מצב סוציו-אקונומי.

נבטיה של האלימות מוצאים את ביטוים וניכרים כבר בקרב הילדים ובני הנוער. אלה הרואים בחוסר האונים של החברה בישראל ובמבוכתה מעין מתן לגיטימציה למעשיהם הנלוזים, נושאים עמם מטען

זה אל בגרותם ואל משפחותיהם, ובדרך זו הופכת האלימות למפלצת רבת-ראשים, כאותה הידרה נוראה ששוב אין להביסה.

מעשה הרצח של נהג המונית דרק רוט, זיכרוננו לברכה, בידי נערים, מעיד אף הוא על העובדה שהאלימות בישראל הולכת אט אט ויוצאת מתחום שליטתנו. יש אומנם גורמים שנטלו על עצמם את המשימה הכבדה להילחם באלימות, לסייע לקורבנותיה, לשקמם ולצמצם את מידת הנזק, אלא שלא די בכך.

הנתון המזעזע שנמסר מפיו של שר החינוך, פרופסור אמנון רובינשטיין, ולפיו עלתה האלימות בקרב בני הנוער בשנת 1993 בכ-13%, מהווה אף הוא הוכחה ניצחת לכך שבמלחמה באלימות יש לנהוג כבמלחמה לכל דבר, וכי יש לפעול במלחמה זו בתיאום ותוך נקיטת אסטרטגיה רחבה וחסרת פשרות.

אסור לנו להסתפק בפעולות מנע נקודתיות. אסור לנו להסתפק בפעילותם של ארגונים וולונטריים, הגם שאין לזלזל כלל וכלל בפעולתם המבורכת של אלו. אנו מצווים לתת למלחמה באלימות את העדיפות הראויה ולהשקיע בה את המשאבים הנחוצים, שאם לא כן נובס ונהפוך כולנו לקורבנותיה.

בקרב אניח על שולחן הכנסת הצעת חוק להקמת רשות למלחמה באלימות. רשות שכזו תרכז את מאמציהם של כל הגופים הנוגעים בדבר ותפקח על חלוקת המשאבים הנחוצים לצורך המלחמה באלימות. רשות זו, הגם שעיקר מטרתה תהא בתחום מניעת האלימות, תפקח גם על מדיניות הענישה ותפעל למניעת מצב, שבו מוטלים על המורשעים בהתנהגות אלימה עונשים מגוחכים, שאין בינם לבין המעשים שבעטיים הוטלו ולא כלום.

על הממשלה ומשרדיה הנוגעים בדבר להגדיל לאלתר את המשאבים המוקצים למלחמה באלימות ולמניעתה. יש צורך דחוף בהקמתם של מעונות נוספים לנשים מוכות ובהעמקתה של הפעילות ההסברתית למניעת אלימות, בעיקר בקרב הילדים ובני הנוער. אני נוטה להאמין, שלו השכלנו להשקיע את כל אותם משאבים המוקצים לחקירות וללכידת עבריינים אלימים בחינוך מונע, היו פני הדברים טובים בהרבה מכפי שהם כיום.

בעיתונות פורסם מכתבו של אחד הנערים שנטלו חלק ברציחתו של נהג המונית דרק רוט, זיכרוננו לברכה. נער זה מביע במכתבו חרטה של ממש ומצטער על שנגרר לאירוע טרגי שכזה. למקרא הדברים פשוט אי-אפשר שלא להרהר בעובדה, שאילו השכלנו לחנך אותו נער ולהביא לתודעתו את תוצאותיה של האלימות קודם שנטל חלק במעשה רצח מתועב זה, אפשר שהיה לאל ידנו למנוע קורבן שווא.

האשמה הכבדה לנוכח גל האלימות הגואה אינה מוטלת על כתפי אלה שהורשעו באלימות בלבד. האשמה הזו רובצת על כתפי החברה הישראלית כולה, וכל זמן שלא נשכיל להבין זאת ולא נודה בכך, לא נוכל למגר את האלימות ולעוקרה מקרבנו.

קורבנותיה של האלימות אינם דמויות ערטילאיות הניבטות אלינו מעל דפי העיתונות. קורבנותיה של האלימות הם חברינו, יקירינו ובני משפחותינו. האלימות אינה דבר המתרחש אי-שם הרחק מאתנו. היא מתרחשת בקרב שכנינו, חברינו ומכרינו, והיא רובצת לפתח ביתנו שלנו ממש.

אדוני היושב-ראש, אני קוראת בזה לקיים דיון מקיף וממצה בנושא האלימות כאן במליאה, ולא להניח לנושא זה עד לאותו רגע שבו נוכל להודות בפני עצמנו כי עשינו את הראוי להיעשות על מנת למגר את האלימות ולעוקרה מקרבנו. המלחמה באלימות ראויה לאותה מידה של שימת לב שאנו מעניקים לביטחון מדינת ישראל, מאחר שהיא היא האויב האמיתי היושב בקרבנו ומכלה בנו מבפנים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הנה חברת הכנסת סלמוביץ נתנה דוגמה מבחינת הקפדה על הזמן, וכמובן על התוכן. הנה בעקבותיה, ועוד תעלה עליה, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה לא יודע כמה אתה צודק.

היו"ר ד' שילנסקי:

את הרי בחוכמה תגידי בכמה משפטים, והכול יהיה מובן.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה לא יודע כמה אתה צודק, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

קורים גם דברים כאלה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מה עוד אפשר לומר שלא נאמר כאן, מעל הדוכן הזה, בוועדות השונות, בוועדה לקידום מעמד האשה שאני עומדת בראשה, בדיונים אין-סופיים, וכל פעם לאחר

שמתרחשת טרגדיה כזאת, כמו שקרתה לפני עשרה ימים, כאשר רצח גבר את אשתו באיזו התקפת טירוף, כאשר כל מי שהדליק את הרדיו או פתח את העיתון למחרת בבוקר לא יכול היה ממש להאמין למראה עיניו.

אבל בואו נלך רגע להתחלה ונראה איך זה התחיל. ככה זה התחיל: הם התאהבו, ההורים לא כל כך הסכימו, אבל הם התחתנו והיה להם נחמד ביחד. הם היו בטוחים שהם מאוד אוהבים זה את זה. היה נחמד, פסטורלי, נולדו ילדים, גידלו. כמו כל משפחה. בנו להם בית קטן בטבע, בוורד-יריחו. לפני ארבע שנים החליטה טליה מנטש לצאת לעבוד. איך כתוב באחד העיתונים – להמרות את פי בעלה ולצאת לעבוד. היא הרגישה כנראה שאחרי כל כך הרבה שנים של גידול הילדים, היא רוצה גם קצת לפתח את עצמה, קצת לעשות למען עצמה. התחילה גם ללמוד באוניברסיטה הפתוחה, והוא רדף אחריה וחיכה לה כשהיתה גומרת את הלימודים או כשהיתה נוסעת ללימודים. השמלה שהיא קנתה לבר-מצווה לא מצאה חן בעיניו, אז הוא קנה לה שמלה אחרת, כי הוא יחליט מה היא תלבוש. היא הולכת לחברה, אחרי העבודה. הוא מתעצבן. הוא בא לחברה ועושה שם "בלגן", כפי שקוראים לזה החברה. היא הולכת לקוסמטיקאית במבשרת-ציון, והוא כועס עליה למה היא לא הלכה לקוסמטיקאית ביישוב, ולמה הרחיקה עד מבשרת-ציון. זו כבר סיבה למהומה. כך הוא מנסה להשתלט עליה, על נשמתה, על עיסוקיה, על נפשה, ובסוף גם על חייה.

הסיפור ידוע. אחר כך הוא חוסם לה את חשבון הבנק, שלא תהיה עצמאית, שתהיה תלויה בו בכל דבר. הרי היא רכוש. בינתיים המתיחות והמריבות מתפתחות והולכות, ואחרי המריבות באים איומים, מילוליים בינתיים. ואחרי האיומים המילוליים באות מכות, והיא בורחת ונמלטת למעון לנשים מוכות, והיא בת מזל אז, משום שרק אחת מכל ארבע נשים שפונות כדי להתקבל למעון לנשים מוכות מתקבלת. היא התקבלה. אינני יודעת מדוע היא יצאה מאותו מעון לנשים מוכות.

אחר כך, ואני מצטטת מהעיתון, אחר כך מספר אותו קצין משטרה לשעבר שניסה לפשר בין בני הזוג: "טלי סיפרה לי שביום שני הוא איים עליה באקדח והכה אותה. הוא הפשיט אותה, כיוון את האקדח בין הרגליים ודרש ממנה להודות שהיא בוגדת בו. תגידי לי מי זה, הוא צעק, אם לא תודי אני יורה בך ומחסל את עצמי".

למחרת נשארו שניהם בבית. היא חששה ללכת לעבודה, והוא נשאר איתה. באותו יום הוא החתים אותה על מסמך, שהחבלות על גופה הן מנפילות ולא ממכות. טליה סיפרה שהיא חתמה. זה העניין. זו לא עמדת צד אחד. גם במכתב שהשאיר בטרם התאבד הוא אמר ברור, שהוא היה מוכן כבר לכל דבר, שתעשה כרצונה, רק שתודיע לו איפה היא, רק שידע לאן היא הולכת. רק שיוכל לשלוט עליה.

ואני רוצה לומר לחברי הכנסת ולציבור שמאזין לנו, ולציבור כולו, צריך לדעת שכך בדיוק זה מתחיל. זה מתחיל מאהבה, זה מתחיל מאהבה כל כך גדולה כאילו, שכן הזוג רוצה להשתלט על כל הנשמה, על כל הפעולה, על כל דבר שבת זוגו עושה. כאילו היא רכוש, כאילו היא איזה חפץ, כאילו היא צריכה לבקש רשות ממנו לכל דבר שהיא עושה. וכך זה הולך ומסלים, וכך זה הולך ומידרדר, זה הופך למריבות, לאיומים, למכות, לרצח.

אנחנו דנים בנושא הנורא הזה של אלימות נגד נשים כבר לפחות שנה וחצי בבית, אני מניחה שעוד לפני כן, אבל בשנה וחצי האחרונה בוודאי בצורה אינטנסיבית. דיונים אין-סוף היו. כולם מנסים לעשות כמיטב יכולתם. אני יודעת שגם משטרת ישראל, אדוני השר, עושה מאמצים לתת הנחיות לשוטרים, לתת להם הכשרה בנושאים אלה. נעשים מאמצים, והם יבורכו.

קראתי את דוח מבקר המשטרה, דוח-אדן, שיש בו גם ביקורת, גם שבחים, גם המלצות לעתיד לבוא איך לנהוג. בכל זאת נשאלות שאלות אחדות, שאלות שנוגעות למקרה הנורא הזה אבל גם במישור העקרוני, מה יקרה בעתיד, שהרי יבואו, לא עלינו, עוד מקרים דומים.

מסופר שכאשר ניסתה טליה מנטש להגיש תלונה למשטרה בוורד-יריחו, החוקר לא רצה לקבל ממנה את התלונה. אני אומרת שזה מסופר בעיתונים. אני יודעת אם זה נכון. אני פונה לשר כדי לקבל את מלוא האינפורמציה, ואשמח לשמוע שזה לא נכון. אני יודעת שלפעמים כתובים בעיתונים דברים שאינם מדויקים. כך נמסר.

אחר כך נמסר, שהשוטר לא ניסה להחרים את אקדחו של הבעל, שהיה ברשיון. מדוע גבר אלים, שמוגשות נגדו תלונות במשטרה, נושא אקדח ברשיון? זאת שאלה שהמשטרה צריכה לתת עליה תשובה. מדוע כאשר יש גבר אלים, שמאיים על אשתו, והיא מגישה תלונות במשטרה, הוא לא נעצר או נחקר? ואולי הוא כן נעצר ונחקר. איך הוא הגיע למצב, שיכול היה כך לרדוף אחריה? מה הן הנחיות המשטרה – עד היכן צריכה המשטרה ללוות אותה אשה, שמסתבר שבעלה אורב לה ליד בית הוריה? הניידת מסיעה אותה בכל מיני דרכים עוקפות כדי שלא יהיה אפשר לעקוב אחריה, ולבסוף היא משחררת אותה, ואז הוא בא ורוצח אותה לעיני הילדים.

אדוני השר, כמה יכולה המשטרה לעשות? המשטרה בוודאי איננה יכולה ללוות כל אזרח, אבל מה הן הנחיות המשטרה לגבי הגנה על נשים שמתלוננות, וידוע – כאן היה רצח ידוע מראש, כאן היה ברור שזה ייגמר ברצח, אולי לא היה ברור איך ומתי ואיפה, אבל היה ברור שזה ייגמר ברצח. מה הן ההנחיות של המשטרה, איך היא נוהגת במקרים האלה? מה המסקנות שמסיקים מהמקרה הזה לגבי פעילות המשטרה בעתיד?

אדוני היושב-ראש, כל מי שקרא או שמע בטלוויזיה, ברדיו, בעיתונים, את רותם מנטש בת ה-17, שנפצעה מאקדחו של אביה וחזתה ברציחתה של אמה, אומרת: אני לא חוששת, אני מקווה שאבא יתאבד; ואומרת לאחר מכן: אם היה לי חלק בכך שאבא התאבד, אני שמחה – לא יכול שלא להזדעזע.

אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, שמליאת הכנסת, לא רק כדי לשמוע על פתרונות ולדון בפתרונות, אלא גם כדי לשגר ולשדר מסר לציבור כולו, שזוהי בעיה שלנו, של החברה כולה, תקיים דיון במליאתה בנושא הכאוב הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, במוצאי שבת לפני כשבוע נרצחה טליה מנטש על-ידי בעלה. היריות פגעו ברגלה של הבת רותם, ולאחר מכן בטליה, זיכרונה לברכה. מתוך מערכת יחסים סבוכה ביותר ניסתה טליה לנווט ולהיאבק למען משפחתה וילדיה. במשך כמה שנים הוצרו צעדיה על-ידי בעלה, אך היא ניסתה לפתור את מצוקותיה בפנים, בתוך המשפחה. היא ניסתה כל דרך להציל את משפחתה, אך הפרשה נסתיימה בטרגדיה, שטליה וילדיה היו קורבנותיה.

יש כמובן צורך לחקור את הגורמים שהיו מעורבים בפרשת משפחת מנטש במהלך השנים ובימים האחרונים. אך איני חושב שהיום, מעל בימה זו, עלינו להתרכז בהטחת האשמות. עלינו, על יושב-ראש הכנסת, על השרים, על חברי הכנסת ועל הציבור כולו להבין, שבמלחמה הזו לא רק טליה הפסידה, כולנו הובסנו יחד אתה.

עם זאת, לא ניתן להתעלם מדוח מבקר המשטרה. הדוח, שפורסם בחודש דצמבר האחרון, מוצא ליקויים רבים בטיפול בתלונות נשים על אלימות מצד בני זוגם. הדוח מצא, כי המשטרה סגרה תיקים על אלימות במשפחה עקב חוסר עניין ציבורי, כי השוטרים מוכנים לבטל תלונות של נשים על סמך שיחת טלפון עמן בלבד, וכי אין הקפדה על עריכת בדיקות רפואיות למתלוננות, אף שתוצאות של בדיקות כאלו יכולות לשמש ראיה בבתי-המשפט. הטיפול בתלונות הנשים, על-פי הדוח, נמשך לעתים זמן רב, בין השאר משום שתוקפים מוזמנים לחקירה זמן רב לאחר האירוע.

במקרה של טליה סיפקה המשטרה ליווי והגנה בתוך מרחב מסוים, אך כשיצאה ממרחב זה היא נותרה ללא הגנה.

במקרה הזה יש מקום לבחון את דרך עבודתם של העובדים הסוציאליים בבתי-הספר, אשר לא ניסו להתערב כאשר ילדי מנטש לא הגיעו באופן סדיר ללימודים, וגם לאחר שטליה עצמה סיפרה לגורמים בבית-הספר על המצוקה שבה שרויה המשפחה.

אבל, מעבר לבדיקה זו של טיפול המשטרה והעובדים הסוציאליים, יש לבחון את המכלול, שכן המקרה הטרגי של משפחת מנטש הוא, לדאבונו, חלק מסדרה ארוכה של מקרי אלימות במשפחה ומחוצה לה.

ידיעות שפורסמו לאחרונה מספרות על תושב הקריות, בן 38, שהתעלל התעללות קשה ומתמשכת באשתו וילדיו, בני 14, 11 ו-5. הוא הכה אותם קשות, הוא הטיח את ראשיהם אל הקיר ואסר את בתו בחדרה במשך קיץ שלם.

לאחרונה נחשפה פרשה נוספת, הקשורה בבת 16 שנפלה קורבן להתעללות מינית של אביה החורג. הבת הורחקה מביתה לאזור המרכז, אך כבר עתה נחקרת פרשת התעללות חוזרת מצדו של האב.

תמונותיה של אתי איטח, שפניה הושחתו לאחר שבעלה, משה, הצית אותה מתוך התקף קנאה, לא יישכחו במהרה. אניטה וקנין בת ה-39, שהופיעה ב"ערב חדש" למחרת ליל התופת שעברה עם בעלה, זעזעה את הצופים. ראינו באותו ערב את התמונות והזדעזענו, אך אניטה וילדיה יישאו עמם את זכר ליל האימה כל ימי חייהם. לפני כשבועיים נרצחה בערד ילדה אתיופית על-ידי סבה, שאחר

כך התאבד בתלייה, וזאת על רקע של סכסוך בינו לבין אשתו. יומיים לאחר מכן, במוצאי שבת, נרצחה טליה.

המספרים מדברים בעד עצמם: 72 נשים נרצחו על-ידי בעליהן בשלוש השנים האחרונות, כ-16 נרצחו במרוצת שנת 1993. מתוך 30,000 נשים אשר הוכו בישראל בעשור האחרון וביקשו סיוע מ"נעמת", 155 אושפזו במצב קשה ו-1,600 פנו למרכזי סיוע. לכולנו קשה לחשוב על העובדה, שכנראה מעבר ל-30,000 הנשים הללו קיימים מקרים רבים של התעללות שנמשכים שנים, וכנראה גם עד עצם היום הזה. עדיין לא שמענו עליהם, ומן הסתם חלקם עלולים להיוודע רק כאשר יגיעו הדברים, חלילה, לידי טרגדיה.

שר המשטרה מסר ביוני 1993, מעל במה זאת, כי חלה עלייה של 30% במקרי אלימות במשפחה. את המגמה המחרידה הזאת יש לעצור, ובמקרה הזה אולי בפעם הראשונה בחיי אני משתמש בביטוי: בכל מחיר. יש לעצור את התופעה הזאת בכל מחיר.

פסיכולוגים וחוקרים שניסו לאפיין את המתעללים הגיעו למסקנה, שאין תכונה חד-משמעית שניתן לאפיין בה בעל מכה. גם האלימות לובשת צורות מצורות שונות. אלימות יכולה להתבטא בעבירות מין, בעבירות מילוליות, בהכאות ועוד. אלימות יכולה להיות מכוונת כלפי נשים, ילדים ואף גברים, ומכאן סלולה הדרך המעוותת לרצח נהג המונית על-ידי קבוצת נערים מהרצליה, ומכאן גם קצרה הדרך לירייה שירה בשבוע שעבר נער בשכנו רק לשם שעשוע, ירייה שבדרך נס לא הסתיימה באסון.

אין כל ספק שלאלימות, לכל אלימות, אדוני השר, השפעה הולכת ומתרחבת על מעגלים נוספים, והיא הולכת ואוכלת כל חלקה טובה.

בנושא הזה, חברי הכנסת, נראה לי שכל הבית הוא קואליציה אחת גדולה. מול האלימות כולנו ניצבים, יחד עם קורבנותיה, כמשפחה אחת. מכאן עלינו לפעול בכל כוחנו במטרה לעצור את המגמה המסוכנת של האלימות בחברה ובמשפחה.

אמרתי כי אין זו השעה לחפש אשמים, אך בכל זאת לא ניתן להתעלם מהסיבות לתופעה ולממדיה. אין כל ספק, חברי הכנסת, שמבשיל אצלנו תהליך של שינויים חברתיים וערכיים. לתהליך החומרנות ההולך ומתפשט מתלווה גם מגמה של ניכור חברתי, של דה-הומניזציה של החברה ופיחות בערך האדם ובקדושת חייו. מגמה זו הולכת ומחמירה על רקע הגידול בפער החברתי. מול השפע היום ניצבים קשי-יום, חסרי דיור, עולים וגמלאים. חברה שאינה קשובה לייאושם והנהגה שאינה פותחת את לבה למצוקותיהם אינן יכולות להיות מופתעות מגילויי האלימות כלפי זולתם.

הכרה זו, אדוני היושב-ראש, חייבת להנחות בראש ובראשונה אותנו, חברי הכנסת, ואם אנחנו רוצים לשרש את הנורמות המשתלטות על חיינו, חייבת ההכרה הזאת להיות המצפן המנחה אותנו בקבלת ההחלטות בבית הזה ובחקיקה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אריה דרעי – איננו. חבר הכנסת אברהם רביץ, אחרון המשתתפים בדיון.

אדוני השר, היום הוכיחו חברות הכנסת, שעשרה קבין של שיחה הוריד ריבוננו של-עולם לעולם, תשעה מהם לקחו הגברים, ורק אחד – הנשים. חברות הכנסת דיברו בקיצור, וכל חברי הכנסת – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה מעמיד אותי במבוכה, אדוני היושב-ראש.

יוסף בא-גד (מולדת):

נשמע את השר, מה הוא – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תשובת השר תהיה עניינית, לכן היא תהיה קצרה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה להקדיש את דברי לזכרה של טליה מנטש, זיכרונה לברכה, שנרצחה בצורה מזעזעת ביותר על-ידי מי שהיה אמור לתת לה חיים.

אבל, נדמה לי, אדוני היושב-ראש, שאנחנו נמצאים בתקופה קשה מן הבחינה הזאת של ערך חיי אדם. אנחנו עומדים מול תופעה שמאפיינת את הזלזול בחיי אדם, וזה מתבטא בכמה מאורעות קשים מאוד שהיו בעת האחרונה, למשל חרב איש ברעהו.

אין כל ספק, אדוני השר, שהתופעה, ככלל, אינה מעניינה של המשטרה, בוודאי לא מעניינה של המשטרה בלבד. אמר זאת חבר הכנסת שגיא קודם, בלשונו, והשתמש במלים מאוד מודרניות. אני אשתמש בלשון המקרא: אם אין יראת אלוקים במקום הזה, והרגוני. אני חושב שזוהי הסיבה, אחרים יאמרו, בלשונם, שאנחנו חיים בתקופה שאין חינוך לערכים, אין חינוך לאידיאלים, אין חינוך, יש אולי צבירת אינפורמציה. זה מתחיל בבתי-הספר ועובר לאורך כל חיי החברה בישראל.

אנחנו חייבים לזכור, אדוני השר, שיש לנו, בחברה שלנו, קבוצת סיכון מיוחדת מאוד, והיא קבוצת הסיכון של הנשים בישראל. אין כל ספק שנשות ישראל נמצאות בקבוצת סיכון מיוחדת – על-ידי בעלים ואחרים, שאינם יודעים את מקומם, את חובתם לכבודה של האשה, לשמירתה, לחייה. אנשים בבורותם סוברים, משל כאילו היו הנשים רכושם, והדבר הזה איננו נכון, לא לפי מקורות ישראל מדורי

דורות, ובוודאי בחברה המודרנית הדבר איננו נכון. אני חושב שהמשטרה חייבת לקחת ביתר חומרה ורצינות כל תלונה שיש בה רמת סיכון, והמעטה ביותר, שמגיעה במיוחד מנשים.

דבר אחד אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, ואני חושב שאתה חייב לתת תשובה מסוימת לציבור. לפי מה שקראנו בעיתונות, היה סיפור מוזר מאוד. אני, דרך אגב, ידעתי ששוטרי תנועה עובדים במחוז מסוים. הם שייכים רק למחוז. אבל שוטרים שתפקידם לשמור על חיי אדם, כשהם מגיעים לסוף המחוז, משל כאילו המדינה נגמרה בעבורם ואין עליהם לעבור למחוז אחר. כאן היה מקרה, הרי ברור שהמשטרה ידעה שהאשה הזאת נמצאת בסיכון, והראיה שהיא נתנה לה ליווי; אם לא כן, היא לא היתה נותנת ליווי לאשה הזאת. אם כן, המשטרה ידעה שהיא נמצאת בסכנה, ליוותה אותה עד גבול המחוז ולא טרחה, אם אלה הן התקנות, להודיע למשטרה ממחוז אחר: ראו, אנחנו גומרים כאן, בואו תמשיכו את השמירה על האשה הזאת עד שהיא תגיע למקום מבטחים. היא באמצע הדרך. היא אמרה: גמרתי את תפקידי, הלכה לביתה, השאירה את האשה לנסוע בעצמה, לבדה, ואז קרה האסון.

אני חושב שכאן צריכה לבוא תשובה לחברה בישראל. כיצד נוהגת משטרה במקרים כאלה? השאלה הזאת מרחפת מעל לקורבן ומשאירה בספקות רבים אחרים הזקוקים לשירותיה הטובים של המשטרה.

אני לא חושב שיש כאן עניין של התקפה על המשטרה. אני חושב שאנחנו נמצאים בבירור. טוב שהנושא הזה עלה על סדר-היום.

אדוני השר, תינתן לך האפשרות להבהיר כמה דברים חשובים בנושא, מנקודת הראייה של המשטרה, שאתה מופקד עליה.

תודה רבה, אדוני. יש לי עוד הרבה, רק רציתי להתחרות בדרישת הקבין.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה, נשארתי חייב לך כמה דקות. תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במוצאי שבת, 15 בינואר 1994, סמוך לשעה 18:30, התקבלה הודעה במשטרה על יריות בכביש נשר, לכיוון משמר-איילון, ליד מפעל "נשר" ברמלה. ניידת משטרה שהגיעה למקום מצאה את הגברת טליה מנטש, זיכרונה לברכה, שישבה במושב הנהג כאשר היא פצועה קשה. לידה ישבה בתה בת ה-17, כשאף היא פצועה, ובמושב האחורי ישבו שני הבנים, בני 8 ו-13 שנה, שלא נפגעו.

אמבולנס פינה את האם והבת לבית-החולים. שם נקבע מותה של האם טליה, זיכרונה לברכה, והבת אושפזה במחלקה האורתופדית.

רצח מחריד ונתעב זה זעזע את כולנו. פעם נוספת חזינו בתוצאות האיומות שאליהן הביאה, לצערנו, תופעת האלימות. אין מלים לתאר את גודלו של האסון הנורא, אשר הותיר שלושה יתומים והביא להרס משפחה בישראל.

כאן נציין, שאבי המשפחה, שביצע את הרצח הנתעב ופצע את בתו הבכורה, שם קץ לחייו יומיים לאחר ביצוע הפשע, בעת ששהה בדירה בחולון, שאליה נמלט מפני המשטרה.

יום לאחר הרצח, ביום א', 16 בינואר 1994, מינה מפכ"ל המשטרה קצין לבדיקת הפעילות המבצעית של המשטרה בנוגע לאירוע.

אדוני היושב-ראש, היום קיבל מפכ"ל המשטרה את דוח הבדיקה, ואני קיבלתי אותו לפני כמה שעות. הספקתי לעיין בו עיון ראשוני, ואני אתייחס בהמשך גם לכמה דברים העולים מן הדוח עצמו. אך אומר, כי על דעת מפכ"ל המשטרה, ולפי הדוח של הקצין, נמצא בבדיקה כי יחידות המשטרה אשר טיפלו בתלונה במחוז הדרום, נפת יהודה ומרחב הירקון, פעלו כנראה כנדרש. עם זאת, נמצא כי שוטרי הסיור בתחנת ראשון-לציון, אף שגילו רגישות לתלונה מעבר לנדרש וליוו את רכבה של המנוחה, טעו בכך שלא דיווחו לממונים עליהם על כל נסיבות המקרה.

חבר הכנסת רביץ, ממה נפשנו? – אם באמת היה צורך בליווי, היינו ללוותה הלאה, הרי המשמעות היא שהיתה מסקנה, שיש סכנה ממשית לחייה, ואז היה צורך לפעול אחרת, לחפש את הבעל, כדי למנוע את מה שהתרחש. שאלה זאת, שגם אותי היא מטרידה, קראתי אותה בדוח ואני עדיין ארצה לקבל עליה תשובות, כי לדעתי התשובה עליה לא נמצאת, לפחות מהעיון הראשוני בדוח עצמו.

על-פי הדוח עצמו, כן יש קביעה שהיה שיקול דעת מוטעה בכך שלא דיווחו לממונים על-פי דוח הבדיקה, והסיבה לכך, לפחות ממה שאני קורא בדוח, נובעת מהיות שני שוטרי הסיור חדשים יחסית בשירות, ועל כן הקצין שבדק והגיש את הדוח המליץ להעיר להם על כך ולהדריך.

אשר לכלי הנשק שהיה ברשותו של הבעל ולנושא רישוי הנשק הפרטי – הנושא יועבר למשרד הפנים. עניין הנשק הצה"ל ייבדק על-ידי הצבא. היו ברשותו של הבעל שני סוגי נשק: אקדח ורובה צה"ל. אנחנו נבדוק.

יש כמה דברים שלא אתייחס אליהם כאן בפומבי, מסיבות של צנעת הפרט והשמירה על כללי הדיווח וכל היתר.

אני חייב לציין, שעניין הרישוי של הנשק לא נמצא בידי המשטרה, אלא הוא באחריות משרד הפנים.

לימור לבנת (הליכוד):

האם המשטרה רשאית לקחת נשק או להחרים נשק?

שר המשטרה מ' שחל:

היא יכולה להמליץ. בהחלט, בנסיבות מסוימות היא יכולה להמליץ.

לימור לבנת (הליכוד):

היא יכולה להחרים או רק להמליץ למשרד הפנים?

שר המשטרה מ' שחל:

בכלל, הבעיה על-פי הדוח היא זו: טליה, זיכרונה לברכה, לא התלוננה אלא ב-14 בחודש. הסכסוך המשפחתי היה ידוע לגורמי טיפול שונים. ואני גם אשאל את השאלה, היכן הם ולמה הם לא עדכנו. היא אזרה אומץ להתלונן ב-14 בחודש. היא התלוננה במרחב הירקון. כנראה בעלה ידע על התלונה, והוא ניהל מעקב. במכתבו הוא גם מנסה לתרץ את כעסו על כך שהיא לא הסכימה לדבר אתו בטלפון. אוי לכעס הזה. אבל לפני כן, ב-13 בחודש, כאשר היא היתה בתחנה בוורד-יריחו, בתחום תחנת המשטרה ביריחו, בשעה תשע, היא לא רצה להגיש תלונה נגד הבעל. רק למחרת הוגשה התלונה. לאור הדיווח שלה על הנשק, הלכה המשטרה לביתו של הבעל, לביתם, ולא מצאו אותו. אז היה דיווח שיש בידו M-16 ואקדח, והמשטרה החליטה לערוך ביקורים תכופים, מדי שעותיים, בבית החשוד, במטרה לעוצרו, ואם לא יאותר בתוך 48 שעות, להכריז עליו כדרוש לחקירה.

בהמשך נערכו שלושה ביקורים נוספים בבית. למחרת, ב-15 בינואר, נערכו ארבעה ביקורים נוספים. ב-15 בחודש היא נרצחה. כלומר, יש כאן איזו בעיה. אף שדיווחו בפקסים, בין תחנות המשטרה, באיזה מקום, אם נדלקה נורה אדומה, מה היה הצורך ולאיילו מסקנות צריך היה להגיע מכאן ואילך?

אני אומר זאת כי אין כאן עניין של התנצלות, ואני לא רואה כאן התקפה על המשטרה או ביקורת; העניין הוא בהפקת הלקחים מאירוע מחריד ומטריד. בעיית האלימות בין בני הזוג היא מורכבת ומסובכת. היא נחשפה, החלה לעורר התעניינות והועלתה על סדר-היום הציבורי בישראל וברחבי העולם בעיקר בשלושת העשורים האחרונים של המאה הנוכחית. הדיווחים על הפעלת האלימות כלפי נשים על-ידי בני הזוג, ככל הנראה גם היום, אינם משקפים את ההיקף הכולל של הבעיה. על כן, קיים קושי בהערכת מלוא היקפה בארץ וגם במדינות אחרות בעולם. בין הסיבות למצב הזה ניתן למנות את העובדה, כי האלימות במשפחה, ובכלל זה בין בני זוג, מתרחשת בין כותלי הבית, ולקורבן יש צידוקים רבים לנטייה הרווחת מאוד שלא לחשוף את הבעיה.

לאחרונה הוגש ופורסם דוח מבקר המשטרה הקודם, האלוף אדן, על הטיפול המשטרתי באלימות בין בני הזוג. אומר בקשר לדוח מה הוא הציב כיעדים, מה היתה היוזמה שלו ומה אנחנו גם מקווים

להשיג ממנו. מטרת הדוח היתה לסקור את טיבו של הטיפול המשטרתי בתופעת האלימות בין בני זוג לאורך שנים, החל משנת 1977; לאתר, לבחון ולהעריך את הסיבות הגורעות מיכולת המשטרה לצמצם את היקף התופעה באופן משמעותי ולהציע מודל אלטרנטיבי לטיפול בתופעה.

הדוח מציין, כי לאורך השנים עסקה משטרת ישראל בנושא, שיפרה וייעלה את הטיפול בו.

משטרת ישראל נטשה את מדיניות הפישור והשאפה להשכנת שלום-בית, ועברה לטיפול במבצעי העבירה, תוך הימנעות מנקיטת עמדה ומניסיונות לעריכת שלום-בית. אני אומר את זה בעדינות, כי בעבר, לפני שנים, נהגה המשטרה בדרך כלל לומר – תסתדרו ביניכם. העניין הזה כמדיניות מודגש גם על-פי בקשתי בדיונים עם המשטרה. אין המשטרה רואה את המקרה כעניין של מה-בכך, והיא איננה באה להמליץ על סגירת תיק.

קריאה:

יש הנחיות לשוטרים?

שר המשטרה מ' שחל:

יש. מייד אומר את זה. הוצאו הנחיות מפורשות לשוטרים, ובהן הוחמרו שיקולי המעצר, הוחמרו השיקולים לפתיחת תיקים פליליים ולהגשת כתבי אישום. השוטרים הונחו לספק לבני הזוג מידע על-אודות רשויות הטיפול השונות. בעקבות כל ההנחיות החלה המשטרה לארגן הדרכות והכשרות, הכוללות קורסים משטריים והשתלמויות ייחודיות לשוטרי החקירה והסיוע. למשל, זה חלק חובה בקורס השוטרים, שעובר כל שוטר, ובעדכונים השוטפים שאנחנו מעבירים לשוטרים בהשתלמויות.

המשטרה פועלת בכל הדרכים על מנת להגביר את הרגישות והמודעות של השוטרים בשטח בכל הנוגע למקרי אלימות במשפחה.

דוח הביקורת של מר אדן מציין שורה של המלצות, שמטרתן לשפר ולייעל עוד יותר את הטיפול המשטרתי בנושא. ההמלצה הראשונה של הדוח בתחום מדיניות הטיפול בתופעה הינה העלאת רמת שיתוף הפעולה הבין-תחומי בין כל הרשויות המטפלות – המשטרה, רשויות החינוך, הרווחה, שירותי מבחן, גורמי הקהילה, הארגונים הוולונטריים וכיוצא באלה, שכן כל אחד מהארגונים האלה עוסק רק בחלק קטן של הבעיה, ואין ביניהם תיאום. לא רק זה, אנחנו מממנים שני מחקרים, אחד בבאר-שבע, אחד בחיפה, לבדוק מהו המודל המתאים של הטיפול.

פעולת המשטרה לבדה, אף אם תהיה הולמת במדויק את ההנחיות וההוראות, ספק אם תניב את התוצאות האופטימליות – צמצום היקף התופעה. ככל שנלמד, הרי שתופעת האלימות אפשר שהינה סימפטום, וטיפול בסימפטום, גם אם נעשה בדרך היעילה והמועילה ביותר, לא יהיה בו כדי להביא לפתרון הבעיה על סיבותיה השונות והמגוונות. אני מצטט מדברי הדוח.

לאור זה מוצע בדוח, בין היתר, לפתח דרכים פורמליות וחוקיות שיחייבו גברים מכים להיחשף לטיפול, טיפול כפוי, וזאת על-ידי הרחבת סמכויות קצין המשטרה, כדי שיוכל לאכוף טיפול על בעל אלים כתנאי לשחרורו בערבות ממעצר. אגב, השיטה הזאת מופעלת הלכה למעשה בבאר-שבע, אף שיש לי ספק לגבי הסמכויות של קצין המשטרה להורות על הדברים האלה.

אני אימצתי את דוח המבקר, וקיימתי דיון עם המשטרה, והיא אימצה אותו על המסקנות שלו. בימים אלה שוקדת המשטרה על יישום ההמלצות ועל שיפור הטיפול בנושא. מחשוב, למשל, בתחום של זיקת העברין לקורבן, הכשרה וייחוד קצינים לטיפול בנושא של עבירות אלימות במשפחה.

ב-20 בדצמבר 1993 סקרתי בפני מליאת הכנסת את פרטי הדוח, ובסיומו של הדיון הוחלט להעביר לוועדת הכנסת לקידום מעמד האשה את המשך הדיון בדוח וקיום מעקב אחר יישום המלצותיו.

במגמה להפיק את מלוא התועלת מן הדוח המקיף והחשוב שהוגש בנושא, החלתי לשגרר לעיון כל הגורמים הרלבנטיים המטפלים בתחום האלימות במשפחה, הן הממלכתיים והן הוולונטריים. ואכן, בימים אלה הופץ הדוח בכ-600 עותקים לכל אותם גורמים. מטרת העברת הדוח בתפוצה נרחבת זו הינה לעורר ולגייס את כל אותם גורמים על מנת ליצור שיתוף פעולה מלא בינם לבין המשטרה, כאמור בהמלצות הדוח, שכן שיתוף הפעולה הבין-מערכתי הוא תנאי בסיסי להצלחת תוכניות הטיפול, שמטרתן צמצום היקף האלימות במשפחה, עד כמה שניתן.

אני תקווה שאכן כל אותן רשויות יירתמו למאבק משותף זה, שהשלכותיו חשובות ביותר בתחום מעמד האשה, זכויות האדם, איכות החיים ועיצוב פני החברה.

אולם, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהכנסת כולה צריכה להביע את דעתה, וקודם כול לגנות את הגבר המכה. יש בחברה שלנו תופעה, שרואים בכך מעין גבריות; גבר מכה מוכיח את העוצמה, את השליטה. ואם החברה לא תוקיע גבר מכה כמוג-לב, כאדם שהוא מוקצה מכל בחינה, תהיה לנו בעיה. כי יחס מגנה מצד החברה יש בו, לדעתי, כדי להשפיע על מערכת היחסים הפנימית, בתוך המשפחה.

אדוני היושב-ראש, מאחר שהוועדה למעמד האשה ממילא מטפלת במעקב אחר הדוח, אני כן מציע שמליאת הכנסת תקיים דיון. לדעתי, יהיה זה מן הנכון שהכנסת וחבריה יביעו את דעתם ועמדתם, כדי שדעה זו תושמע על-ידי כל חלקי הבית, ואולי התהודה הציבורית שלה תביא גם לשינוי עמדה רחב ביותר בציבור.

אני אביא, בהחלט, בכל פורום, ובוודאי בוועדה, גם את תוצאות הבדיקה של המקרה הקונקרטי, כדי שנוכל להפיק מהן לקחים. ואני עומד להיפגש עם מפכ"ל המשטרה בישיבת העבודה השבועית, כדי להתייחס להפקת הלקחים מהמקרה הזה.

אני מציע, לכן, שהכנסת תקיים דיון במליאתה בנושא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני. אני מבין שהסכמת לענות על שאלה של חברת הכנסת לימור לבנת.

שר המשטרה מ' שחל:

כן, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

קודם כול, אני מודה על הדברים שאמרת וגם על הנכונות שלך לבדוק את המקרה הקונקרטי. אולם לא הבנתי מהו הנוהל במקרים אלה. מהי סמכות השוטר בתחנת המשטרה בנושא האלימות במשפחה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מעדיף את התשובה בנושא הזה – גם בגלל הבעיה הקונקרטית, שאני נמנעתי מלהשיב עליה, כי יש איזה דבר שאינו נוגע למשטרה, אלא אני מדבר בהכללה על משרד הפנים כאחראי כולל, כשסימן שאלה מסוים קיים לגבי המקרה הקונקרטי, שמחייב גם התייחסות.

לימור לבנת (הליכוד):

בוועדה למעמד האשה?

שר המשטרה מ' שחל:

כן, בהחלט.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ביבי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ביבי, כדי להדגיש את הנושא של השינויים החלים לאט לאט, לאט מדי, בעניין הסמכויות הניתנות לשוטרים. בעקבות הדוח של מבקר המשטרה שמענו מפיו של שר המשטרה, שיש הצעה לתקן את החוק. ואני חושבת שהתיקון הזה פשוט איננו סובל דיחוי, כי כל אמצעי במאבק נגד האלימות כלפי נשים יהיה יעיל אם הזמן שיעבור בין תלונת האשה ובין הסנקציה הננקטת יהיה קצר, ואם הסנקציה הננקטת תהיה כזאת, שבעל מכה, כאשר הוא חוזר על מעשה האלימות שלו, מייד יישא בעונש. אני חושבת שללא שינוי כזה יהיה קשה מאוד להשיג את השינוי המיוחל, שעליו דיבר השר ועליו דיברו הדוברים האחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אז מה ההצעה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני דיברתי כבר קודם לכן בעניין הצעתו של חבר הכנסת ביבי, שהצעתי להסירה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יוסף בא-גד מבקש להסיר את ההצעה של חברת הכנסת סלמוביץ. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כולנו, אני בטוח שכל הבית, וכל בית ישראל, מצטרפים לגיוני הדברים המחרידים שאירעו. אני שאלתי בפעם הקודמת, ולא קיבלתי תשובה, ואני חוזר ושואל: האם אפשר לקבל פרופיל מאפיין של משפחות שבהן יש אלימות כלפי נשים? אני מתכוון, ותסלחו לי שאני חוזר, לגבי דתיוותן של המשפחות. יש לי תיאוריה, ככל שהמשפחה שומרת מסורת, ככל שלמשפחה יש יותר מסורת, האלימות היא פחותה. אם אפשר לקבל את הפרופיל המסורתי של המשפחות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שגיא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה, לא להסיר.

שני דברים חסרו בדבריו של שר המשטרה: האחד, מה אנו לומדים מהניסיון הבין-לאומי בנושא הזה? הרי האלימות במשפחה והפגיעה הפוטנציאלית, ולצערנו הרב גם הטרגית, של בעלים בנשים, כפי שנתקלנו בה לאחרונה, היא תופעה בין-לאומית, היא לא רק בארץ, ורצוי ללמוד מהניסיון הבין-לאומי.

והעניין השני – אני מסכים אתך שהמשטרה היא לא רבנות. אבל, עם זאת, לא יכול להיות שהתנאי להתערבות המשטרה יהיה הגשת תלונה על-ידי האשה. צריך לפתח איזה מנגנון, שהמשטרה מתערבת גם ללא תלונה פורמלית של האשה. די בידיעה דרך העובדת הסוציאלית, דרך השכנה, דרך הבן, באמצעים אחרים, כדי שהמשטרה תנקוט אמצעי מניעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מבין שמאותה סיבה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האשה היא לא כלי. היא אדם בזכות עצמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקש. אני מבין שמאותה סיבה אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שגיא.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אצלי כתוב שכולם ביקשו להסיר את הנושא מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אחרי ששמעתי שהשר ביקש דיון במליאה, החלטתי לא להיות כזה רע כלפי הצעתו של חבר הכנסת שגיא ולהסתפק בהצעה להעביר את הנושא לוועדה. זה כמובן מבחינה טכנית.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולנו יודעים זאת. יפה.

יש הצעה לדון בנושא במליאת הכנסת, ויש הצעה להסיר את הנושא מסדר-היום. אלה שביקשו להסיר הרי לא באמת ביקשו להסיר. יש עוד מישהו שעומד על בקשתו להסיר?

חגי מירום (העבודה):

נצביע בעד ונגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

נצביע בעד ונגד דיון במליאה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעותיהם של חברי הכנסת יגאל ביבי, אסתר סלמוביץ, לימור לבנת, גדעון שגיא ואברהם רביץ בנושא: שמירה משטרתית על נשים מאוימות, תיכלל בסדר-היום של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

התבטאויות בערוץ-2 כלפי תושבי יש"ע

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: התבטאויות בערוץ-2 כלפי תושבי יש"ע – הצעה לסדר-היום מס' 3138, של חבר הכנסת רון נחמן. אתה מציע יחיד.

לימור לבנת (הליכוד):

מי השר המשיב?

היו"ר ד' שילנסקי:

שר הכלכלה, שראיתי אותו פה. מן הראוי שהשר יהיה נוכח. הנה שר הכלכלה הגיע. אני חוזר, מאחר שאתה – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כל הזמן הייתי כאן, רק יצאתי רגע למקום חשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, אמרתי שראיתי אותך, שהיית פה כל הזמן והאזנת לנאומים. אומנם קצת שוחחת עם כמה חברי כנסת, אבל זה דרך אגב.

חבר הכנסת חגי מירום, כיוון שאתה מנמק אחריו, אני מציע לך להתיישב ולחשוב על הדברים. הרי אתה מנמק מן המקום ובקצרה, אז תתכונן.

בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום שישי, לא בשבוע האחרון אלא לפניו, לפני עשרה ימים, בשידור בערוץ-2, בתוכנית של טוביה צפיר, הופיעו באיזה מערכון – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, מאחר שכבר היתה לך הפרעה על-ידי כמה חברי כנסת, אני מבקש את סליחתך על הפרעה קטנה. נתבקשתי פה על-ידי ועדה שיושבת ומטפלת בהצבעה האלקטרונית, הם באמצע הישיבה והם צריכים תשובה באופן דחוף. אני מבקש להצביע סתם לשם ניסוי. חבר הכנסת רון נחמן, אתה תקבל את זמנך.

רון נחמן (הליכוד):

אין בעיות. זה בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

סתם לשם ניסוי: מי בעד, מי נגד?

לימור לבנת (הליכוד):

הצבעה על מה?

היו"ר ד' שילנסקי:

סתם, לא חשוב, ניסוי.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה לא הכרזת על הניסוי מראש. לפי התקנון אתה לא יכול לעשות זאת.

רון נחמן (הליכוד):

אני חושב שאפשר להפיל את הממשלה בניסוי כזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שזה לא פוליטי, אנחנו נאפשר לכולם. אני מתחיל בהצבעה. הנה למשל אני מצביע נגד. אני תמיד נגד.

הצבעה

בעד – 3

נגד – 1

נמנעים – 2

היו"ר ד' שילנסקי:

שלושה בעד, אחד נגד, שני נמנעים.

דוד מנע (הליכוד):

אבל הצביעו תשעה, אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לצרף שני קולות שלא נקלטו.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, עוד רגע. אני מבקש לספור. גם אני הצבעתי. הצביעו תשעה. חבר הכנסת דן תיכון הנכבד. תראו איך הוא לא שומע. חבר הכנסת תיכון, כמה פעמים חזרתי על שמך, הרי אתה הבאת את הבקשה של הוועדה. עכשיו אני מפנה את תשומת לבך, שנראה שיש פה טעות. תשעה הצביעו ויש רק שבעה. אתה רוצה לחזור על הניסוי? לא חשוב, הוא לא שומע. אנחנו ממשיכים הלאה. גמרנו את הנושא הזה. אני מבקש מכולם לשבת. אינני עושה שוב ניסוי. אני מבקש. גמרנו. בבקשה להתפזר. אנחנו חוזרים לדיון. חבר הכנסת מנע, אני אודה לך.

לימור לבנת (הליכוד):

מבקשים הצבעה חוזרת, אדוני היושב-ראש.

דוד מנע (הליכוד):

אבקש להוסיף את שמי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמה פעמים פניתי לאלה שביקשו זאת, הם אפילו לא שמו לב שאני פונה אליהם.

רון נחמן (הליכוד):

איזה מין סדר זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

נעביר זאת לשיקולו ולהחלטתו של יושב-ראש הכנסת, יחד עם היועץ המשפטי.

אתה יכול להתחיל מחדש.

רון נחמן (הליכוד):

השאלה היא, אם ממשיכה שם החגיגה של ההצבעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש, אי-אפשר לדבר כך. אני עשיתי דבר לא מקובל, לא שגרתי. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אני מצטער שבאמצע ההצעה לסדר-היום בודקים את השירותים האלקטרוניים של אולם המליאה. מן הראוי היה לעשות זאת לפני כן ולא באמצע דיון על הצעה לסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום שישי לפני עשרה ימים הקרינה הטלוויזיה בערוץ-2 שידור של מערכון של טוביה צפיר, לא הוא השתתף אלא מישוהו אחר, אינני יודע מי הוא. המערכון הזה עסק במכירת דירות ביש"ע, כאשר רוצים להראות שהדירות בשטחי יהודה ושומרון מחירן יורד בגלל המצב הפוליטי. אני יכול להתווכח על הטעם ועל ההומור ועל הסאטירה שיש בפלייטון כזה ובתוכנית כזאת. אפשר להתווכח על זה, אבל לא על כך הגשתי את ההצעה הדחופה לסדר-היום.

כאשר הגיעה המכירה הפומבית למחיר אפס, כאשר בא אותו שחקן ומראה לכל עם ישראל כי רכושם של האנשים שגרים ביהודה ובשומרון שואף לאפס – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני מאוד מבקש מכם, זה לא יכול להיות כך. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן, מדבר חברנו, חבר הכנסת רון נחמן, מכל הלב. חבר הכנסת מגן, חשוב שתשמע את דבריו.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דוד מגן, אני יכול לבקש – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקשיב לכל מלה. כל חבר כנסת ממוצע יכול לעשות לפחות שלושה דברים במקביל, במיוחד חבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

כל הכבוד. אבל לנואם – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

– – –

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דוד מגן, אני רק מקווה שכשתראה את הקלטת שהצגתי במשרדו של יושב-ראש הכנסת, ובעקבות הצגת הקלטת הזאת, הקלטת הלוהטת של הערוץ השני, אושרה ההצעה הזאת לסדר-היום – היית רואה שהפקרות כזאת, שידור כזה, אין לו מקום בטלוויזיה הישראלית.

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

רון נחמן (הליכוד):

לצערי, אינני יכול לא להדגים פה וגם לא להקרין כאן את הקלטת.

דוד מגן (הליכוד):

איזו תוכנית זו היתה?

רון נחמן (הליכוד):

זו היתה תוכנית בידור, ביום שישי לפני עשרה ימים, בערוץ-2. התוכנית הזאת עסקה במכירת דירות ביש"ע. ההומור היה צריך להיות, שמחירי הדירות במכירה פומבית, במקום שהם יעלו, הם יורדים. יש מצב פוליטי, אי-ודאות, אנשים גרים באזור שלא ידוע מה יהיה גורלו וכו' וכו'. עד כאן יכולתי להתווכח על מידת ההומור. אבל כאשר אותו איש שמבצע את המכירה הפומבית מגיע לזה שמחירן של הדירות הוא אפס, אבל לא אומרים אפס, אלא על המסך מבצע אותו שחקן תנועות מגונות, עד כדי כך שהוא נוגע באיבר המין שלו; כשדברים כאלה נעשים מול כל עם ישראל, כשמציגים את הדירות ביש"ע כך שהן שוות לאיבר המין של אותו שחקן – אני חושב שהדברים האלה הם לא רק חוסר טעם, לא רק גסות; זו התנהגות שמביאה לאלימות. חברות הכנסת אסתר סלמוביץ ולימור לבנת הציגו כאן קודם את הנושא של אלימות במשפחה כלפי נשים. כשרואים את השידור הזה מבינים מאין צומחים השורשים של האלימות. ואת זה אנחנו רואים בטלוויזיה, בערוץ השני, שמדינת ישראל וכנסת ישראל נתנו לו את האפשרות להביא שידורים לעם ישראל.

אני מחזיק בידי קטע מעיתון שבו נאמר, שבערוץ השני הוחלט להפסיק את הופעותיו של דודו גבע בעקבות הערה שהשמיע בשידור חי, שיש לשלוח ל"יד ושם" ברווז שנצלה יתר על המידה. כאשר ראו את הקטע הזה והביאו אותו ליושב-ראש הכנסת, מנכ"ל הערוץ השני נחמן שי הגיב על כך, והעביר את תגובתו של מנכ"ל קבוצת "קשת". ואני רוצה לקרוא לפניכם את הקטע הזה, כי מה שנאמר על ההופעות הללו, על הקטע של דודו גבע, בקטע שאני מדבר עליו, הדבר היה יותר חמור. כתוב שם: אלכס גלעדי מודיע, שהאמן הוזמן לבשל כאורח, "סלבריטי" בתוכנית; והוא אומר: המרואיין, במסגרת הניסיון שלו להכין ברווז צלוי, העיר את ההערה הזאת. התדהמה, חוסר הטעם והעדר כל בסיס תרבותי להערה אומללה זו לא יכולים להיות בשליטת מערכת התוכנית, שכן זה נעשה בשידור חי. בעקבות הערה זו החלטנו שלא להזמין עוד לתוכניותינו את האמן הנ"ל.

ובכן, אדוני היושב-ראש, כאן מדובר בתוכנית המשודרת בשידור חי. אני מדבר על תוכנית שהיא בעריכה מוקדמת. ולכן נשאלת השאלה: מי עובר על החומר הזה, מי בודק אותו, כדי שהזבל הזה לא יגיע לעם ישראל?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להדגיש שהכנסת, ואני בתוכה כחבר הכנסת, איננה צנזור. אינני בא להטיל צנזורה על השידורים. אני חושב שמי שצריך לעשות את הצנזורה, מי שצריך לעבור על כך, הם מנכ"ל הרשת והנהלת הרשת. אחריהם – מועצת הרשות, על-פי החוק. אבל אני רוצה להדגיש, שהחוק אוסר הופעות כאלה. הוא אוסר שידור של חומר כזה.

השבוע ישבנו בוועדה של הערוץ השני, ומנכ"ל החברה, אלכס גלעדי, אמר: נכון, אני מודה, חבר הכנסת רון נחמן צודק, החומר הזה לא היה צריך בכלל לעלות למסך, זו היתה בושה וחרפה, לא היה לו מקום, זו היתה התנהגות פסולה ונורמה פסולה, וחבל שהדבר הזה הגיע.

בדיון הזה הופיעו יושב-ראש הרשות השנייה, מנכ"ל הרשות השנייה, הגיעו גם שני מנכ"לים של הקבוצות המשדרות, אבל רק אחד לא הגיע לדיון. ובשעת הדיון נאמר שהוא מתנצל, היתה בעיה בבית, היה חולה, לא יכול היה להגיע. להפתעתי, ביום ראשון אני קורא את העיתון, ומה אני מגלה? אומר אותו מנהל הרשת: מה פתאום שאני אגיע לכנסת? מי זו הכנסת שתגיד לי מה לעשות? האם היא צנזורה? אני חייב דין-וחשבון למועצת הרשות השנייה, לא לכנסת. האומנם, אדוני השר? מה זה כאן, לכל אחד יש פיאודה פרטית? ואם השידורים האלה מופעלים על-ידי חברות פרטיות, האם יש להן מונופול לעשות מה שהן רוצות בניגוד לחוק?

את התשובות על השאלות האלה הייתי רוצה לקבל ממך, אדוני השר. אתה לא השתתפת בדיון הזה. אני רואה את זה בחומרה גדולה מאוד. עם כל הכבוד, כאשר הכנסת מזמינה אותם גורמים, ולא משנה מי, יגיד גם יושב-ראש ועדת הכנסת חגי מירום, כאשר הכנסת מזמינה גורמים ציבוריים – האם הם חייבים להופיע לדיון או לא?

חגי מירום (העבודה):

חייבים להופיע.

רון נחמן (הליכוד):

הם חייבים להופיע. אחרת לאן אנחנו מגיעים? הרי זו הפקרות, זו שבירה של כל שלטון חוק. אינני רוצה להיות צנזורה, אני מודיע כאן חד-משמעית. אינני חושב שמישהו מאתנו רוצה להיות צנזורה. אבל אני אעשה הכול כדי להתנגד לכך שמעל המסך הזה יופיעו תמונות שפוגעות ברגשות של כל בן תרבות במדינת ישראל, של כל אדם שמחשיב את עצמו כאינטליגנט, כצופה שבא לראות תרבות ורואה גסות, רואה אלימות.

אדוני היושב-ראש, כאשר ראיתי את התוכנית הזאת נסערתי. אדוני השר, הרמתי מיד טלפון כדי לחפש מי אחראי לשידור. ראיתי את השידור הזה כסימפטום, שאם לא נילחם היום למניעת ההפקרות הזאת על המסך, המסך הזה יתדרדר.

הבאתי את הקלטת והקרנתי אותה כאן בכנסת. ואנשים שראו אותה, גברים ונשים, נדהמו מהגסות ומהבהמיות של השידור הזה. ואז החליטה נשיאות הכנסת להכיר בדחיפות הצעתי לסדר-היום ולאפשר לי להעלות היום את הנושא.

אדוני השר, אני מבקש את התייחסותך לכמה נקודות: קודם כול, האם קיים איזה מנגנון במסגרת הערוץ השני, כפי שקיים בערוץ הראשון? אני זוכר עוד מהתקופה שעבדתי ברשות השידור כמשנה למנכ"ל, שהיתה הפרדה בין מי שצריך לעסוק בלוגיסטיקה ובארגון ובין מי שצריך לעסוק בתוכן או בעריכה או ב"ליין אפ" של השידור. אינני רוצה להעתיק את כל מה שהיה בערוץ הראשון, טוב או לא טוב, גם לערוץ השני. אבל האם קיים איזה מנגנון בערוץ השני, אם במסגרת שלוש הקבוצות שמשדרות ואם במסגרת מועצת הרשות השנייה? האם קיים איזה מנגנון אלמנטרי של סינון, לא רק של תוכניות בשידור חי, שבהן אנחנו רואים שנעשים דברים דה-פקטו, ואחר כך יכולים להפסיק את הופעותיו של אמן. זה בסדר, כי תוך כדי השידור זו בעיה של שליטה ובקרה. אבל האם קיים איזה

כלי, איזה מנגנון, כדי שהשידורים הללו יעברו מידה כלשהי של צפייה מוקדמת, כדי לראות אם אין בהם כדי לפגוע ברגשותיו של הציבור?

ושאלה נוספת. עם כל הכבוד לכל מפעילי רשתות הטלוויזיה, האם הם לא צריכים לקבל גם את מרותה והזמנתה של הכנסת ואת חוות דעתה? לפחות לרשום אותה לפניהם? אתה, השר המופקד על הערוץ השני, שמכיר את החוק, אתה היית בין אלה שהכינו אותו חוק. אם אינני טועה, אני עוד לא הייתי חבר הכנסת כאשר התקבל חוק הערוץ השני. אני חושב שמן הראוי שאתה, כשר הממונה על הערוץ השני, יהיה לך גם מה לומר באותם מקרים שאין למישהו אחר מה לומר, והכנסת יכולה רק להתלונן.

אדוני היושב-ראש, אני מודה על כך שאפשרו לי להעלות כאן את הנושא. אני מקווה שבכך תיפסק הפגיעה בציבורים שונים במדינת ישראל. אין להם אפשרות לבטא את עצמם, ואני מקווה שאני הייתי לפה לאותם אנשים שלא יכלו להביע את מורת רוחם מאותו שידור קלוקל, שאין לו מקום על המסך שלנו במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן, יש לי הצעה בשבילך, וקבל את זה ברוח טובה. מתוך להט וכאב על הדברים, כשדיברת על עניין הברווז הצלוי, אמרת שהמקרה שאתה הבאת הוא עוד יותר חמור. אני רוצה לבקש ממך להוריד את המלים "עוד יותר חמור".

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל. אתה צודק. אני רוצה להוציא מהפרוטוקול את המלים "יותר חמור". זה חמור ביותר שפוגעים ברגשות של ציבורים. ואם פה מדובר באנשים שהם ניצולי השואה, שפגעו ברגשותיהם בשל הערה אחת, זה דבר חמור מאין כמוהו, ואסור בכלל להעלות את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

השואה, ידידי רון נחמן, היא לא בעיה רק של ניצולי השואה, אלא של כל עם ישראל, מי שהיה ומי שלא היה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חוזר ואומר: השואה היא של כולנו, ואני מקבל את ההערה. אני רק חוזר ואומר: יש כאן דברים שונים, אדוני היושב-ראש, של פגיעה ברגשות הציבור – כל הציבור, חלק מהציבור, כל מי שאתה לא רוצה. אני חושב שכבני תרבות אסור לנו להרשות תופעות כאלה, בין שהן פוגעות בפרט, בבודד, בין שהן פוגעות בקבוצה, ובין שהן פוגעות בכל הציבור, ואני נסער מהעניין הזה בדיוק כמוך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מאוד מעריך שהיית ער להערה.

רון נחמן (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך.

אדוני השר, אם כבר הרשיתי לעצמי בעניין כללי, והרי זה לא פוליטי, להתערב ולהגיד, אני רוצה להפנות את תשומת לבך: אתמול בערב באתי מהרצאה – על איזה נושא אני מרצה, אתה בוודאי מתאר לעצמך – והטלוויזיה היתה פתוחה. ראיתי את חבר הכנסת הרב עזרן. נו, כשאתה רואה מכר, חבר כנסת, אתה צופה. ואז בדיוק – לא שמעתי למה – ראיתי שאחד המשתתפים בדיון, אתה בוודאי כבר שמעת – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

כבר שמעתי על האירוע: עשה לו תנועה מגונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשה לו תנועה מאוד מגונה. אני יודע את רגישותך לנימוסים ולדת. זה לא רק חבר כנסת, זה רב בישראל. הייתי המום.

אני רואה שהכול מגיע אליך, לא היה לי מה לספר לך.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על הפניית תשומת לבי לאותה אפיזודה מצערת מאוד, שבהחלט מהווה הפרה של כל אמת מידה של טעם טוב. נמסר לי שבאותו מעמד המנחה ביקש שהאיש שעשה את התנועה יתנצל, והוא אמר את ההתנצלות בדרכו שלו, אם כי לא בצורה מספקת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא לא אמר, הוא לא התנצל.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

כך אמרו לי, שהוא התנצל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא הרגשתי.

אברהם פורז (מרצ):

הוא התבקש להתנצל ולא התנצל.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רוצה לציין, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שאותה אפיזודה שאדוני היושב-ראש הזכיר אולי מחייבת בירור נוסף – אם באמת לא היתה התנצלות – אילו אמות מידה מחילים על מרואיינים ומה החובה שמטילים עליהם לפני שהם באים להשתתף בשידור חי, כדי להבטיח שנישאר חברה שמכבדת את חופש הביטוי, אבל גם מכבדת כללים בסיסיים של טעם טוב ונמנעת מוולגריות, שהיא חסרת תקנה וחסרת הצדקה, כפי שאני מבין. פשוט, אני אישית לא ראיתי, אבל קיבלתי דיווח.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר מלת תודה גם לוועדה המיוחדת שעוסקת בנושא הרשות השנייה, בראשות חבר הכנסת אברהם פורז, שהעלתה את הנושא לסדר-היום הציבורי וקיימה את הדיון, וגם לחבר הכנסת רון נחמן, שהעלה את הנושא הזה, שהוא דוגמה מובהקת לבעיה של הצורך לשמור על הטעם הטוב, בד בבד עם קיום חופש הביטוי וכיבודו.

אני רוצה, כדי שהדברים יהיו ברורים, להגיד שאנחנו איננו עוסקים בניסיון להתערב בחופש הביטוי. חופש הביטוי איננו זכות מוחלטת, חופש הביטוי מוגבל בסייגים. אנחנו עוסקים באותם סייגים ובהגדרת מהותם. אותם סייגים כוללים הימנעות מפגיעה ברגשות; הימנעות, נניח, מפגיעה בעקרונות משפטיים, כגון סוב-יודיציה, להשפיע על תהליך משפטי; הימנעות מהשחתת המוסר של ילדים צעירים; הימנעות מפגיעה בביטחון המדינה; וכמובן יש גם העיקרון של הימנעות מפגיעה במוסריות, רמה מסוימת של מוסריות. הדברים אינם חתוכים, אינם מדויקים.

אין ספק, ואני מסכים לקביעה של חבר הכנסת רון נחמן, שבשידור – אותו שידור בתוכנית "צפיר הנפש" ב-14 בינואר 1994, ביום שישי בערב – היה קטע שפגע, מעבר לסטנדרדים המקובלים גם של תוכנית סאטירית, פגע שלא כדין ושלא כראוי, ואני חושב – לא רק בתושבי יש"ע. אומנם האפיזודה קשורה במין מכירת חיסול של וילה ביש"ע, אבל נדמה לי שאותן תנועות מגונות, שהשתמשו בהן המשתתפים, גם המנהל באותה אפיזודה של מכירה פומבית וגם המשתתפים, לא יכירן מקומן בתוכנית שאנחנו רוצים לראות בטלוויזיה, השומרת על רמה שמכבדת את כללי האתיקה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אני לא יודע אם חבר הכנסת רון נחמן סיפר לך – לא הייתי פה – אבל מנהל החברה שהפיקה את זה אמר במקום שזו היתה פגיעה בטעם הטוב והתנצל.

רון נחמן (הליכוד):

אמרתי את זה, אמרתי את זה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מנהל חברת "קשת", גם במקום – לפי הדוח שקיבלנו מחבר הכנסת רון נחמן בישיבה שהזכרתי קודם, בראשונה – וגם בכתב, אישר שהקטע ששודר לא עמד בסטנדרטים של חברת "קשת", וכי בעניין הזה ניתנה הערה הן לאחראים לתוכניות והן לעורכי תוכניות אחרות. מנכ"ל חברת "קשת", לפי מה שנמסר לי, כתב לעובדים: "אנחנו לא עיתון ואין לנו מאמר מערכת, אין לנו עמדה, ובשל רמת החשיפה הגדולה של ערוץ-2 החדש אסור שנצטייר כנוקטי עמדה. אשר לגבולות הטעם הטוב, אני קורא לכולנו לאמץ את גישת בית שמאי ולא את גישת בית הלל". דברים אלה הם חזרה על מה שהוא כבר אמר בפני הוועדה לענייני הרשות השנייה.

בכלל ה-20 של כללי האתיקה, שהותקנו על-ידי הרשות השנייה לרדיו וטלוויזיה לפי החוק, נאמר כך: "בעל זיכיון ישתמש, ככל האפשר, בלשון נקייה, באופן שלא יהיה בשידור כדי לפגוע פגיעה לא הכרחית ברגשות כלל הציבור, קבוצה מסוימת, דת מסוימת או אדם מסוים. שמירה על הטעם הטוב משמעותה, בין היתר, הקפדה על תרבות הדיון והשיחה ועל כבודם של המתדיינים". ללא ספק, אדוני היושב-ראש, האירוע שאתה הזכרת, אני מתכוון לאותו אירוע שהשתתף בו חבר הכנסת הרב עזרן, היה הפרה בוטה של ההוראה הזאת. לא היתה פה שמירה על כבוד המתדיינים.

"שידור שיש בו תיאור מגע מיני ייעשה לאחר שבעל הזיכיון בחן את אופי התיאור, הקשרו לתוכנית ושעת השידור, תוך התחשבות בנורמות המקובלות בחברה הישראלית. בעל הזיכיון ייזהר זהירות יתירה בכבודם של בעלי מומים או אנשים מוגבלים בכל מגבלה אחרת. יש להקפיד על כיבוד גוף האדם לא רק בחייו, אלא גם במוותו. במשדר העוסק בדת, יתאר בעל הזיכיון את אותה דת באופן ענייני, בהגינות, ושלא תוך אבחנתה מבחינה ערכית לטוב או לרע לעומת דתות אחרות. אין לנצל את השידור להטפה, לעשיית נפשות לדתות ואמונות, או לפגיעה ברגשותיהם של המאמינים. בעל זיכיון יבדוק לקראת השידור את המשדרים שהוקלטו מראש, או שהוצאו מהארכיב לשידור חוזר, שמא אירע דבר העלול לפגוע במשתתפים או בזכרם, או במאזינים."

ברור שעל הזכיינים ועל נציגיהם, האמנים, היוצרים והמפיקים מוטלת חובה להקפיד על שמירה על הטעם הטוב. במקרה הזה יש הסכמה כללית. אני מדבר עכשיו על המקרה של האפיזודה ב"צפיר הנפש". יש הסכמה כללית שהיתה פה הפרה בוטה.

אינני פטור מלהתייחס לפרשת דודו גבע. אני לא רוצה לחזור עוד הפעם על המלים, כי זה פשוט מכאיב. אני אומר את זה דווקא שבוע אחרי שחזרתי מפולין, וביחד, עם כל המשלחת הישראלית, הלכנו לבקר, להניח זר ולהתייחד עם זכרם של המיליונים שהושמדו במחנות המוות באושוויץ ובברקנאו.

אני חייב לומר לכם, שכעם אנחנו מאבדים לפעמים את הפרופורציות. בשביל איזו אפיזודה הומוריסטית אנחנו מוכנים לפעמים למעשה להקל בקודשינו, גם במורשת לאומית, שאני מסכים שהיא מכאיבה וקשה. יש דברים שצריכים להיות מחוץ לתחום ההומור, וזה אחד מהם, לדעתי. יש כל כך הרבה נושאים, כל כך הרבה דברים שאפשר לעסוק בהם בהומור – זה צריך להיות מחוץ לעניין.

נחזור לענייננו, זה שאנחנו עוסקים בו על-פי הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רון נחמן. אני רוצה לומר שמותר לצחוק. בתוכנית הומוריסטית מותר אפילו להשתמש בלשון בוטה. אנחנו לא רוצים להיות עם, שבטלוויזיה שלו לא צוחקים על פוליטיקאים ולא מבזים בדרך הומוריסטית אנשי ציבור. אסור שיייוצר הרושם שאנחנו תובעים חסינות לעצמנו. איננו תובעים חסינות לעצמנו. אנחנו מכבדים את חופש היצירה. פה מדובר בתוכנית סאטירית. צריך לתת חופש יצירה ולכבד אותו.

עם זאת, אנחנו אומרים שיש גבולות, ועל זכיינים בטלוויזיה מוטלות הגבלות גדולות יותר מאשר על מי שרוצה להציג מחזה בתיאטרון, כי ההבדל הוא שבמחזה בתיאטרון אדם בוחר לעצמו את המחזה, ואילו הטלוויזיה – זה שימוש באוויר, שידור בתדר שהוא רכוש של כלל הציבור, ויש פה מידה של חשיפה גם לאנשים שהדברים אינם לרצונם. נכון שהאנשים יכולים להפעיל את השלט-רחוק ולעבור מתחנה לתחנה, זה נכון, אבל זו פעולה שמוגבלת לערוץ הראשון או לשני, וזכותו של אדם שהוא לא יהיה שבוי בידי מי שיש לו סטנדרדים שמפירים את כללי האתיקה.

אני רוצה להתייחס לשתי שאלות שעוררת, חבר הכנסת רון נחמן. האם יש צפייה מוקדמת או מנגנון בקרה בקרב הזכיינים, בחברות הזכייניות וברשות? יש כאן שאלה מרכזית. בקרב הזכיינים צריכה להיות צפייה מוקדמת, כי יש אחריות. יש כל מיני חוקים שחובה להקפיד עליהם, גם כללים וגם חוקים.

לגבי הרשות, שהיא גוף מפקח, עד היום נוהגים לצפות צפייה מוקדמת רק בפרסומות, ולא בתוכניות אחרות, מתוך החלטה שלא להגזים בפיקוח באופן שייראה כהתערבות בחופש הביטוי. בקשר לפרסומות, היו מקרים שנפסלו פרסומות. היו מקרים שהפרסומת נראתה כפרסומת פוגעת, שיש בה הפרה בוטה של אמות מידה מקובלות ושל הטעם הטוב. היו מקרים שפרסומות הותרו, ואילו אני חשבתי – אבל דעתי אינה חשובה כי מי שקובע בעניין הזה הוא רק מועצת הרשות ולא השר הממונה – שבכמה מקרים שידורי הפרסומת עברו את הגבול שאני הייתי חושב שהוא מתאים. הערתי על כך בדיון ציבורי, ולא במסגרת הפעלת סמכות, כי אין לי סמכות אלא להפנות את תשומת לב מועצת הרשות. מועצת הרשות קיימה דיון וקבעה עמדה כפי שקבעה.

היו גם תופעות שהמועצה העירה לגביהן. אני מתכוון לריבוי הראיונות עם עבריינים. היתה תקופה, בשבועיים הראשונים של השידורים, שכל זכיון ראיון כמה עבריינים. בראיונות עם העבריינים, גם עם עדים פוטנציאליים, היו שתי בעיות: ראשית, בעיה של האדרת העבריינים, שזה בניגוד לכללי האתיקה העיתונאית; שנית, בכמה מקרים זה היווה הפרה של כללי הסוב-יודיצה. היועץ המשפטי לממשלה, מר מיכאל בן-יאיר, כתב לנו מכתב בנושא הזה, בעקבות פנייה שהיתה אליו. אנחנו ביקשנו מהרשות להקפיד על אכיפת החוקים והדינים.

אם כן, תשובה על שאלתך: בדרך כלל אין צפייה מוקדמת, במיוחד שיש פה בעיה בקשר לשידורים שהם בשידור חי. במקרה הזה, אם לא תהיה תחושת חובה של ריסון עצמי בגבולות של טעם טוב, של דינים, של כללי האתיקה – לא יהיה מעשי למצוא את הדרך, את המודוס-ויוונדי, את האיזון הנכון בין חופש היצירה, בין הזכות לבקר, אפילו בלשון קשה, לבין הצורך להגן על הטעם הטוב ולהגן על רגשות הציבור.

לגבי השאלה השנייה, בקשר לסירובו של אחד ממנהלי הזכיינים לבוא לוועדה, אני אומר לכם כפרופסור למשפטים, ולא רק כשר הממונה על הערוץ השני – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, חברים פה מפנים את תשומת לבי לזמן. כל פעם הוספתי שתי דקות והשעון מצלצל.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אם הפנו את תשומת לבך, ואתה הפנית את תשומת לבי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מה עוד, אדוני השר, שבהצעת החוק שלי, שתהיה קצרה מאוד, אני אסכים שתדבר מלוא הזמן, ואז נפצה אותך על הזמן עכשיו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בסדר. איך אומרים, עשינו עסק.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, סליחה, אני רוצה להסביר לחברים שהפנו את תשומת לבי. השר עבר על הזמן. כל פעם הארכתי בכמה דקות. בהתחלה היו לשר כמה הערות כלליות, שלא נוגעות ישירות לנושא שהעלה חבר הכנסת רון נחמן. אני נוהג שלא לכלול את זה במסגרת הזמן.

ראיתי שיש תשומת לב לנושא – זה עניין כללי ולא פוליטי – והייתי ליברלי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה על חשבון אחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

יסלחו לי על הליברליות הזו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בהזדמנות אחרת אני אספר בדיחה על הסיטואציה, אבל לא עכשיו.

אדוני היושב-ראש, משפט סיכום. אני רוצה לומר, כפרופסור למשפטים: הזכיינים קיבלו זיכיון ממדינת ישראל להשתמש ברכוש הציבור, וככאלה, אם לא כאזרחי מדינת ישראל, הם חייבים לפחות בכבודה של הכנסת. אם כאזרחי מדינת ישראל אין הם רוצים לכבד אותה, הם חייבים לכבד אותה כמי שקיבלו ממדינת ישראל, על-ידי חוק שהכנסת חוקקה, זיכיון לשדר.

אני שותף להערות שכתב חבר הכנסת אברהם פורז לאותו מנהל רשת שידור שסירב לבוא. גם נעלבתי מהתגובה של אותו מנהל. לא רק שהוא לא מזכה אותנו, את הכנסת, בנוכחותו בדיוני הוועדה, כמתחייב מהכבוד שכל אזרח צריך לרחוש לכנסת, וקל וחומר זכין שמקבל זיכיון על-פי החוק, אלא גם נעלבתי כחבר הרשות המחוקקת מהתגובה: רשמתי את הערותיך. זו התנשאות, כאילו יש איזו קבוצה שהיא חסינה, עליונה, שהרשות המחוקקת אינה יכולה לנגוע בה במסגרת סמכות הפיקוח שלה, שהיא סמכות מרכזית בעבודת הרשות המחוקקת.

אני מקווה שבעתיד, כאשר הכנסת תזמין את מועצת הרשות השנייה, את היושב-ראש שלה, את המנכ"ל שלה, ותרצה שגם נציגי הזכיינים יבואו, כולם יבואו ולא ינהגו אי-כבוד ברשות המחוקקת.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אדוני השר מציע?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אם אתה רוצה, לוועדה.

רון נחמן (הליכוד):

לוועדה של הערוץ השני, זה המקום המתאים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

כן, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה של הערוץ השני. אני מעריך שבדיון שם אפשר יהיה אולי לסכם גם לגבי המקרה הזה וגם לגבי העיקרון הכללי, שיימצא האיזון בין כל הערכים בחברה דמוקרטית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום מבקש להסיר את ההצעה.

חגי מירום (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. חבר הכנסת רון נחמן, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו?

רון נחמן (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפנינו רק הצעה אחת. אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רון נחמן: התבטאויות בערוץ-2 כלפי תושבי יש"ע, עוברת לדין בוועדה לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תת"ס"ג, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת חגי מירום, הנמקה מהמקום. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

ושל חבר הכנסת דן תיכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, פה זה לא כתוב.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לתקן, אדוני היושב-ראש. אצלך כנראה זה לא כתוב, אבל הצעת החוק הזו מוגשת בהנמקה מהמקום על-ידי ועל-ידי חבר הכנסת דן תיכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, תיקון. מפנים את תשומת לבי לכך שברשימה שהוגשה לי זה לא כתוב, אבל באוריגיל כתוב: חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון.

חגי מירום (העבודה):

אני לא רוצה לקפח אותו, הוא יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואכן ההצעה הזו עניינה הוועדה לענייני ביקורת המדינה. בוועדה הזו, חברי הכנסת, עולים מעת לעת לדין נושאים אשר כרוכים בהם ביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה או קשרי המסחר הבין-לאומיים שלה. נושאים אלה באופיים לעתים חסויים ויש לטפל בהם בזהירות ובחשאיות.

מוצע, על כן, שהוועדה תקים ועדת משנה בראשות יושב-ראש הוועדה, אשר תדון בכל עניין אשר יושב-ראש הוועדה מצאו ראוי לעיון בוועדת משנה. בעצם יש כאן איזו מחשבה על דברים מאוד רגישים שיושב-ראש הוועדה ועוד שני חברים או חבר אחד ידונו בהם, על מנת לא לחשוף סודות מדינה לעיני כול. זאת אחת הוועדות היחידות, נוסף על ועדת החוץ והביטחון, שבהן אנחנו מוצאים צידוק לכך, לעתים יכול שיהיה גם ועדה אחרת, נושאים רגישים כמו דלק, גז, עניינים שקשורים למסכות אב"ח, מל"ח – משק לשעת חירום, דברים שלא צריך שכל עין תשזפם. אנחנו מציעים להעביר נושאים אלה לאותה ועדה.

כאמור, הממשלה הודיעה לנו על הסכמתה לכינון ועדת המשנה הזו, ואני מבקש את אישור הכנסת לכך. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוועדת השרים לחקיקה החלטנו שהממשלה לא תתנגד ולא תנקוט עמדה. ולכן, כפי שהציג את זה חבר הכנסת מירום, גם בשם חבר הכנסת תיכון – כדי שנביא גאולה לעולם, כפי שנאמר: כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם – ולכן זאת עמדת הממשלה.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להסב את תשומת לבו של שר הכלכלה והתכנון לכך, שוועדת השרים לענייני חקיקה התנגדה להצעת חוק שאני הנחתי לפני כשנה, המדברת על חברות קבועה בוועדות. דהיינו, בכל ועדות הכנסת החברים יהיו קבועים, והמשחק הזה שנכנסים ממלאי-מקום, מדברים ומצביעים ולא יודעים על מה הם מצביעים, לעתים גם על מה מדברים, ייפסק.

התפלאתי לקרוא את ההחלטה הזו של ועדת השרים לענייני חקיקה, ואני מאוד מקווה שתיקון ההצעה, המדבר על חברות קבועה לפחות בוועדה – מלבד ועדת החוץ והביטחון, גם בוועדה לענייני ביקורת המדינה – יתקבל על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה, כדי שנוכל להשלים את המגמה שחבר הכנסת חגי מירום הצביע עליה.

חבר הכנסת חגי מירום, אני שמח שהדגשת שהמשך הדיונים יהיה בוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מציע שאתה תבטיח כאן למליאת הכנסת, שתגביל את מספר חברי ועדת המשנה לכל היותר לשלוש מחברי הוועדה, דהיינו, מקסימום חמישה, כי אחרת המציאות הפוליטית, הקואליציונית, האופוזיציונית וכיוצא בזה, עלולה לגרום לכך שוועדת המשנה תהיה גדולה מכפי שאתה מתכוון.

הייתי גם מציע דבר נוסף, לא לקבוע מסמרות. לא לקבוע שיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה חייב להיות יושב-ראש ועדת המשנה. להשאיר את העניין פתוח.

משפט אחרון לחבר הכנסת מצא. דיברתי רק שתי דקות, אבל פתחתי צוהר והזדמנות למציע לחזור לכאן ולדבר שלוש או ארבע דקות.

חגי מירום (העבודה):

אני לא אעשה את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אתה מבקש להסיר את ההצעה. אם כן, לפנינו שתי הצעות: אחת להעביר את זה לוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואחת להסיר. אני כבר הפעלתי את השעון. נא להצביע.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד–1993,
לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שההצעה של חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד–1993, עוברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ירושלים רבתי), התשנ"ד–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יהושע מצא, שיביא בשם קבוצת חברי הכנסת הצעת חוק תתתקנ"ז, הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ירושלים רבתי), התשנ"ד–1993. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא התייחסתי קודם בדברי לאותן הערות ביקורת שהעלה פה חבר הכנסת רון נחמן בנושא השידור הטלוויזיוני לפני עשרה ימים, שבסך הכול היה בהן הרבה מן הצדק; צריך לתת את הדעת על השאלה, איך אנחנו יוצרים את האיזון בין השפלת חברי הכנסת לבין אי-התערבות שלנו בכל מה שהתקשורת משדרת.

למה אני מעלה את זה? מי שראה ביום שישי האחרון את תוכנית הבידור בערוץ-1, שבו ציינו 45 שנים לכנסת, צריך לחוש השפלה גדולה להיות חבר כנסת, כי עוברים את המידה ואת הגבול. כאשר הציבור כולו רואה הליך חקיקה מסוים שבו עושים איזו ועדה לחוכא ואיטלולא, כאשר חבר כנסת אחד מרים יד ולא נוכחים אחרים, והופכים את זה לקנה המידה לחקיקה בכנסת, וסביב זה אחר כך יש גם כמה ביטויים מעליבים, זה משפיל אותנו.

אני לא רוצה, או אנחנו לא רוצים להיות המבקרים, שיאמרו אילו תוכניות ייתנו או אילו תוכניות לא ייתנו; איננו רוצים ליצור פוליטיזציה בשידורים. אבל באיזה מקום, המחוקקים יכולים לומר וצריכים לומר את דעתם, ודעתם גם צריכה להישמע, וצריכים אלה שקובעים את התוכניות לדעת, שיש גבול להשפלתם של חברי הכנסת. חברי הכנסת, בסך הכול, ואני לא בא להגן עליהם, עושים עבודה רבה גם כשהמליאה ריקה, ועושים אותה במקומות אחרים וממלאים את תפקידיהם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):

אבל עם ישראל רואה את זה, וזה כואב, כי זו הכנסת שבה הדמוקרטיה צריכה לפעול ולעשות, והיא עושה רבות, והתחושות שמעבירים לציבור הן לא תחושות אלו.

אדוני היושב-ראש, מערוץ לערוץ אני כאן בהצעת חוק תיקון, שהיא הצעת חוק שלי, של חבר הכנסת אברהם בורג, שלא נמצא אתנו ברגע זה, ושל חברי הכנסת אברהם פורז ועמנואל זיסמן. זה תיקון להצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, תיקון שקרוי: 'ירושלים רבתי', התשנ"ד-1993. אני רוצה להסביר זאת.

בעת החקיקה שהיתה לנו בוועדה הזו, שדיברנו עליה קודם, בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רון נחמן – בוועדה המיוחדת לערוץ השני בראשותו של חבר הכנסת אברהם פורז, הבאתי לידי חקיקה מצב שבו משרדי הרשות וחברת החדשות יפעלו מתוך העיר ירושלים, בירת ישראל. זאת על מנת לחזק את העיר ירושלים, לחזק את בירת ישראל, לתת לה גם מעמד כלכלי קצת יותר חזק מנושא לנושא, ממפעל למפעל, בפרט במה שקשור לערוצים ולשידורים. ואכן, הסעיף הזה של ירושלים עבר באותם ימים. נשאלתי למה הכוונה, כי יושב-ראש ערוץ-2 והמנכ"ל שהיו באותה ישיבה ובישיבה נוספת רצו לדעת ושאלו, האם הכוונה לירושלים רבתי, כלומר, שהמשרדים יוכלו להיות גם בירושלים רבתי.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה רבתי?

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא אריאל. אבל מקובל להגדיר כך את היישובים סביב ירושלים. יש מפה לא של תחום מוניציפלי, שמגדירה זאת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מבית-שמש ועד יריחו.

יהושע מצא (הליכוד):

לא, זה לא כולל את בית-שמש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

עד יריחו.

יהושע מצא (הליכוד):

לבדיחה זה טוב, וזה מספק את דעתו של חבר הכנסת רון נחמן, אבל בדרך כלל ירושלים רבתי זה הרי-יהודה, היישובים מסביב, הקרובים ביותר. רצינו לאפשר מצב, שאם חברת החדשות תרצה להתמקם באחד המתקנים, אם יש כאלה, בירושלים או בירושלים רבתי, היא תוכל לעשות זאת בלי להתערב היכן, בצורה פתוחה, מכובדת, בצורה שיחליטו איפה טוב יותר, איפה זול יותר, איפה אחראי יותר ואיפה כדאי יותר. זה לא שיקול שלנו.

אבל כיוון שנתפסו למלה ירושלים ואמרו, מאחר שכתוב ירושלים, התחום המוניציפלי קובע, מצאתי לנכון להיוועץ בחברי, שהיו שותפים להחלטה המקורית, להיוועץ ביושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת פורז, וביקשתי גם מחבר הכנסת עמנואל זיסמן, שהוא יושב-ראש הפורום הפרלמנטרי למען ירושלים ופועל יחד אתי בנושא הזה, ומחבר הכנסת בורג, ששותף לנושא מבחינת ועדת החינוך, ויחד הסכמנו שאנחנו נגיש את הצעת התיקון הזאת שלפנינו, שבאה לומר במפורש – מקום מושבם של הרשות וחברת החדשות יהיה בירושלים רבתי.

על כן, רבותי, אני מציע להכניס את התיקון הזה של המלה "רבתי" לאחר המלה "ירושלים". נשמע בוודאי את התייחסות השר לנושא. לפי ההרכב של חברי הכנסת המציעים את ההצעה, אנחנו רואים שזה מקיף את הבית מבחינת מפלגות וסיעות, ואני מציע לקבל את הצעת החוק שלפנינו ולאשר אותה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמין את שר הכלכלה והתכנון שישב על הצעת החוק. בבקשה, אדוני.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן הנוסח הקיים של הגדרת ירושלים בחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו גרם לקשיים בפרשנות, והתעוררה השאלה, האם מערכת שידור ומתקנים שנמצאים במרחק קטן מאוד מירושלים, מספר קילומטרים קטן, נכנסים לגדר ההגדרה של ירושלים בנוסח החוק. נטענו טענות לכאן ולכאן, ורוב הפרשנים, כשנדונה השאלה הזאת, אמרו, שלפי לשון החוק למעשה ההגדרה המוניציפלית היא הקובעת, על אף העובדה שההיסטוריה הפרלמנטרית החקיקתית, כפי שאמר חבר הכנסת מצא, מלמדת שכוונת המחוקק היתה אחרת.

אבל כיוון שלא היתה כוונה לומר, שאם זה נמצא 5 ק"מ מירושלים זה לא ירושלים, אני הסכמתי, כאשר הדבר עלה על-ידי חברי הכנסת מצא, בורג, פורז וזיסמן, שהדבר יבוא על תיקונו בתיקון מבהיר. אני רק אמרתי באותה הזדמנות, שבדיונים בוועדה עדיף בכל אופן להגדיר. כי אחרת אותה אי-בהירות שהיתה קודם לגבי ירושלים, שזה מוניציפלי, תחזור עכשיו בהגדרת ירושלים רבתי. נדמה לי שיש מערכות שמגדירות את ירושלים רבתי, וניתן להסכים על הגדרה גיאוגרפית שתהיה מקובלת, ואני מציע שהיא תיעשה בלי השלכות מדיניות, אף שיש לנו כאן כל מיני אסוציאציות לגבי הרעיון של ירושלים רבתי, וכבר שמענו כאן חילופי הצעות לגבי המתחם הגיאוגרפי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

זה יחזק אותך בממשלה בוויכוח שלך על ירושלים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אין לי ויכוח על ירושלים ואין בממשלה ויכוח על ירושלים. יש הסכמה מלאה ותמימות דעים חד-משמעית, שירושלים המאוחדת בירת ישראל תישאר בריבונות ישראל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בשלב זה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא אמרנו שום דבר. אמרתי את מה שאמרתי, התוספת היא שלך. היא לא של המחבר ולא של הנואם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תוספת מפד"לית מסוכנת ביותר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

זו היתה התרסה, זו היתה תוספת שהיא בגדר התרסה. הוא לא התכוון לה, ואנחנו פשוט מוחקים אותה לצורך הדיון הזה.

אני רוצה להוסיף עוד נקודה אחת ולומר כך: הפירוש שאני נותן לסעיף הזה "מקום מושבה של הרשות ושל חברת הרשות הוא", שגם מרכזם של השידורים יהיה בירושלים. כי אחרת, אם נשים בירושלים רק את המשרדים ואת השלט, וכל המערכת תהיה מחוץ – אני רוצה לקוות ולהדגיש, שלא לזה התכוונו המחוקקים. אלא הכוונה היא לכך שבירושלים יהיה מרכז הכובד של הפעילות של חברת החדשות ושל הרשות השנייה, ולא יהיו שום טריקים ושום תחבולות ושום עורמות, כגון שהכותרת תהיה כאן והפעילות הממשית תהיה מחוץ לירושלים. זאת המדיניות שלפיה הרשות פועלת, לפי הנחיותינו, והיא תמשיך כך גם בעתיד, וזה המובן.

אני אומר את הדברים האלה לא בעלמא, כי במהלך הדיונים בוועדת השרים לענייני חקיקה נטענה טענה, שאני דוחה אותה, שמקום השידורים יכול להיות שונה. נכון שיש צוותים שצריכים לעבוד בשטח. אין ספק. אבל לא סביר שיהיו פה רק המשרדים ומרכז הכובד של הפעילות יהיה מחוץ לירושלים. לפי ההגדרה היום, כאשר תשלימו את העבודה בוועדה לענייני הרשות השנייה בראשות חבר הכנסת פורז, לא יהיה הגיוני שיוציאו את מרכז הכובד של הפעילות או חלק משמעותי ממנו, מעבר לדרוש לפעילות חוץ, מחוץ למקום מושבה של הרשות ומקום מושבה של חברת החדשות.

לכן, אני מסכים להעברה של הצעת החוק לוועדה, ואני ממליץ ומציע – אנחנו נלווה את החקיקה – שבמהלך הדיונים תהיה הגדרה גיאוגרפית כדי שהחקיקה תהיה מתוקנת, ראויה ובהירה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר הכלכלה והתכנון.

יש לנו הצעה אחרת של חבר הכנסת מיכאל איתן, המבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת מצא. בבקשה, אדוני, חבר הכנסת איתן. חמש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על הצעות חוק מסוג זה, כל מה שאני יכול לומר: רבותי המחוקקים, היזהרו בחקיקתכם. לא ייתכן שאנחנו כמחוקקים לא נבין שיש ריסונים שאנחנו צריכים לשים על עצמנו, שיש תחומים שבהם אסור לנו להתערב, שאנחנו לא יודעים טוב יותר ממה שיודעים אנשים שנמצאים מחוץ לבניין הזה מה צריך לעשות, איפה צריך לנהל את ענייניהם, ואנחנו בכל דבר ועניין נתערב. תעזבו את האזרח הזה, תעזבו את המשק הפרטי, תעזבו את החברות, תנו קצת רצון חופשי, שאנשים יחליטו מה שהם רוצים. אדם רוצה לנהל את ענייניו במקום א' או במקום ב' או במקום ג', למה אתם מתערבים? למה אנחנו מתערבים?

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה נוגד את מצע הליכוד. הליכוד מדבר על העברת מוסדות.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, עם כל הכבוד – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זיסמן, קריאת ביניים אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

בעת האחרונה יש לי הרושם, שלחבר הכנסת זיסמן יש איזה רפלקס מותנה – בכל פעם שאני מעלה עמדה, עוד בטרם אני מבהיר ומסביר אותה, הוא קופץ. אני לא רוצה להזכיר לחבר הכנסת זיסמן, מפאת כבודו, היכן בפעם הראשונה התגלה אותו רפלקס מותנה ואותו. אני מבקש מחבר הכנסת זיסמן, תקשיב בנחת. אני אסביר את דברי. אני אשמח לשמוע את הערותיך.

אני הצבעתי עבור הצעת החוק המקורית שהעלה חבר הכנסת יהושע מצא, כי אין ערכים מוחלטים. גם חופש הפרט וגם הרצון שלנו לא להתערב מוגבלים מול דברים אחרים. החיים הם מורכבים, אבל צריך לדעת מידה. בהצעת החוק המקורית עמדו לפני כמה ערכים, שהבולטים שבהם – מצד אחד הרצון לתת מעמד לירושלים, ערך לאומי, שבגיניו אנחנו אכן מוכנים לשלם מחיר, לשלם בחופש הפרט, ואנחנו מחפשים איזונים; אבל כשעמד הערך שהוא עיר הבירה ירושלים, הייתי מוכן לעשות למענו ולהצטרף להצעת החוק של חבר הכנסת יהושע מצא.

היום כבר לא מדובר בערך שהוא עיר הבירה ירושלים, כי מטר מאותה עיר בירה, או קילומטר, או בקצווי ארץ, מבחינה נורמטיבית זה אותו מקום, זו אותה ארץ-ישראל, אותה מדינה. לכן אני אומר שחל פחות בעניין הזה. כבר לא מדובר בעיר הבירה שלנו. אני רוצה לומר לכם, לחסידי עיר הבירה, אתם מפחיתים את ערכה של עיר הבירה, כי היום קבעתם תקדים, שעל-יד עיר הבירה זה כמו עיר הבירה, זאת אומרת שאין עוד ייחוד לירושלים. אתם, שהעליתם את ירושלים כערך שלמענו צריך לוותר על ערכים אחרים, אומרים היום: לא רק בירושלים, יש שווה ערך.

משני הטעמים האלה – ראשית משום שאני לא חושב שיש שווה ערך; אני חושב שירושלים כעיר בירה היא ירושלים גופא וצריך לשמור על מעמדה ולא לפחת אותו על-ידי השוואת שטחים אחרים, שאומרים שהם כמו ירושלים. היום אתם אומרים בעניין הזה, מחר יבואו עניינים אחרים. היום אתם מתרחקים 10 קילומטר, מחר יתרחקו 20. לכן אני נגד הדבר הזה.

ואני מתנגד גם מטעם נוסף. בואו לא נתערב, אנחנו לא רשאים להכתיב לארגונים כל מיני דברים. חדשות לבקרים אנחנו קמים עם כל מיני רעיונות נהדרים, אבל הם הולכים בכיוון אחד ולא מביאים בחשבון שבסוף מישור צריך לנהוג על-פי עקרונות אלה ולשלם מחיר. אולי זה יקר יותר, אולי אנחנו מענישים את הציבור בכך שאנחנו מחייבים אותו.

משני הטעמים האלה הייתי מציע, שחבר הכנסת יהושע מצא ישקול פעם נוספת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

ישקול פעם נוספת ויחזור לכוונתו המקורית – לתחומי ירושלים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת מיכאל איתן.

חבר הכנסת מצא, אתה רוצה להשיב? בבקשה, אדוני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה לא רוצה שירושלים תהיה מטרופולין, שתכלול עוד מקומות?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת מצא לא הפריע לאיש, אני מבקש לנהוג גם בו כך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מאוד מכבד את הנאום החוצב להבות של ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן, שמדבר כאילו אנחנו כבר פוגעים בירושלים. חבר הכנסת איתן, אתה בא מן השפלה, מתל-אביב.

מיכאל איתן (הליכוד):

כוכב-יאיר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מברך אותך על היותך שם. יש מושג בירושלים – תחום מטרופוליטני של העיר הזאת. כולנו עושים ופועלים יום יום – ואני לא רוצה לגלוש לתחום פוליטי ולא אגלוש, אומר רק משפט אחד, יום כולנו חרדים לתחום המטרופוליטני של ירושלים, והחרדה נובעת מכך שאנחנו פוחדים, שאם יהיה כרסום בתחום המטרופוליטני, תיפגע גם בירת ישראל. אני לא רוצה לגלוש מעבר לזה. כשאני מדבר על חיזוק התחום המטרופוליטני, אני מדבר על חיזוקה של בירת ישראל.

מה שאתה היית צריך לעשות זה לעלות לכאן, לקחת את חוק-היסוד ולהתחיל למחוק. במקום שכתוב שהממשלה מקום מושבה ירושלים, לבטל; הכנסת מקום מושבה ירושלים, לבטל.

כשבאים לדבר בנושאים כלכליים, אנחנו מדברים לא על תחום מוניציפלי אלא על תחום מטרופוליטני. כוונתי המקורית בהצעת החוק שהבאתי, שמקום המושב והמשרדים ומקום החדשות יהיה בירושלים. במפורש דיברנו, זה כתוב בפרוטוקולים, על תחום ירושלים רבתי, ובתרגום לועזי – מטרופוליטני.

אני מציע לך, ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן, דווקא משום הרצון לחזק את ירושלים, שגית במה שאמרת כאן, ואני מציע לך לחזור בכך מההצעה לבטל את זה, ולהיפך – תמוך בנו לחיזוק ירושלים, דרך החיזוק של התחום המטרופוליטני שלה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יהושע מצא.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדה ומי נגד? ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון ירושלים רבתי), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדה לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה

ורדיו נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – עשרה, נגד – אחד, נמנע – אחד. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ירושלים רבתי), התשנ"ד–1993, עוברת לוועדה.

הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הכנסת הזאת, הכנסת השלוש-עשרה, נדרשה לרעיון ביטול אגרת הרדיו והטלוויזיה פעמיים. בתחילת כהונתה של הכנסת השלוש-עשרה הצעתי, במסגרת דיון בהצעת חוק בקריאה מוקדמת, יחד עם עמיתי, חבר הכנסת רענן כהן, לבטל כליל את אגרת הרדיו והטלוויזיה. הכנסת סירבה לקבל את ההצעה, והצעת החוק, למעשה, ירדה מסדר-היום.

אבל, אני חייב להודות, כי תוך כדי בדיקת הנתונים למדתי, שלפחות לגבי אגרת הרדיו ברכב יש לנו, כבית-המחוקקים, בעיה חמורה. קיים חוק, וכל הדרכים לאכיפת החוק, שנבדקו בשנים הרבות שהחוק הזה קיים, כל הדרכים נכשלו.

כאשר הנחתי על שולחן הכנסת לפני כשנה, ב-1 במרס 1993, את הצעת החוק, כתבתי בדברי ההסבר, כי מתוך מיליון ו-175,000 כלי רכב מנועיים, אשר לפי הערכות שונות, בלמעלה מ-90% מהם מותקן מקלט רדיו, מצליחה רשות השידור, באמצעות מחלקת הגבייה, לגבות אגרה למקלט הרדיו ברכב רק מ-400,000 בעלי רכב. שיעור הגבייה מגיע, אם כן, לכ-35%. הרוב המכריע אינו משלם אגרת רדיו ברכב ורשות השידור אינה יכולה לגבות אגרה זו בכוחות עצמה.

נוכח אותו מצב, וגם לאור העובדה שההכנסה של רשות השידור מהאגרה הזאת היא שולית, הצעתי להיענות לקריאתם של רבים החושבים כי יש לבטל את האגרה על החזקת רדיו ברכב.

אני שמח, שכאשר הכנסת נדרשה לעניין בדיון המוקדם, היא קיבלה את הרעיון, אבל מאז, במסגרת שלושה דיונים רשמיים בוועדת הכספים של הכנסת, ועוד שלושה דיונים לא רשמיים עם יושב-ראש ועדת הכספים, עם נציגי רשות השידור, נציגי משרד התחבורה ונציגי האוצר, למדנו, אני למדתי, כי בפני הכנסת יש אחת משתי האפשרויות: או להשלים עם המצב הקיים, שבו הציבור, ברובו, ציבור בעלי המכוניות שבהן מותקן מקלט רדיו רומס את החוק ברגל גסה, אפשר להשלים עם המצב, לומר: יש חוק, יש הפרה בוטה, חמורה, וצריך להשלים עם המצב; מי שמצליח להתחכם – שימשיך להתחכם, ומי שהוא אזרח תמים, צדיק וישר ורוצה להמשיך לשלם את האגרה – ימשיך לשלם אותה, ולא נבצע שום שינוי; או שאני אסכים עם הצעת רשות השידור, אשר מטבע הדברים אינה רוצה להיפגע תקציבית, אבל מוכנה לקבל את הרעיון של ביטול אגרת הרדיו ברכב, בתנאי שההצעה לא תהיה גורפת.

כך ניהלנו משא-ומתן, במסגרת הדיונים בוועדת הכספים, וכדי לתמצת את עמדת הוועדה ואת עמדתי, אני מרשה לעצמי, אדוני היושב-ראש, ברשותך, לקרוא בפני הכנסת מכתב תשובה שכתבתי ב-17 בינואר לאזרח חיים רוזנברג מחיפה, ששאל אותי כמה שאילתות וקושיות בעניין הזה.

כתבתי לו כך: "עמדתי המקורית היתה לבטל כליל את אגרת הרדיו לרכב, משלושה טעמים: א. אין לרשויות סמכות מוסרית לגבות אגרה עבור קליטת שידורי רדיו, במיוחד לאחר שאין אגרה על שימוש ברדיו שאינו ברכב", ואני מתכוון, כתבתי בסוגריים – "(רדיו ביתי, טרנזיסטור נייד וכיוצא באלה)". ב. הרדיו ברכב הוא מכשיר התורם לבטיחות (הכוונת תנועה, אזהרות מקטעים מסוכנים, תוכניות חינוכיות וכיוצא בזה). ג. הרשויות לא מצליחות לאכוף את החוק הקיים, וכשני-שלישים מבעלי הרדיו ברכב מצליחים, בדרכים שונות ופסולות, לחמוק מהתשלום הנ"ל". אדוני היושב-ראש, בפסקה הזאת אני מדגיש: "בדרכים שונות ופסולות", שלנו, ככנסת, אסור להשלים עמן.

אני ממשיך ועונה לו: "לאחר שהסתבר לי, לצערי, כי רוב חברי הכנסת מתנגדים לביטול האגרה הנ"ל, הסכמתי למתן את הדרישה כך שהאגרה תוזל ב-33% עד 50%, והיא תהיה חלק מאגרת רישוי הרכב.

"המגרעת בהצעה הזאת היא החלה דה-פקטו של האגרה גם על כ-3% מבין בעלי הרכב שאינם מחזיקים מקלט רדיו ברכבם, אולם משקבענו כי מכשיר הרדיו הוא אבזר בטיחותי נמחקה, לדעתי, המגרעת הנ"ל.

"המהלך שנקטנו מוזיל, אם כן, את האגרה בצורה משמעותית (כזכור, בין חצי לשליש) ומונע אפשרות להתחמק מהתשלום. אני מודע לכך שאלו שמילאו אחר הוראות החוק הקיים יצאו נשכרים, ואלו שהפרו את החוק יצאו מתרעמים", משום שההצעה המונחת היום על שולחן הכנסת היא בחזקת הצעה שתשנה את הסטטוס הקיים עד היום, שבו צדיק ורע לו, רשע וטוב לו.

ההצעה יש בה "מגרעת" בראייה הפופוליסטית, משום שרשות השידור זו, שנוח לכולנו לזרוק בה בליסטראות, הפלא ופלא, מסכימה להתפשר, מסכימה להיכנס למשא-ומתן, ומסכימה גם להגיע לסיכום. מסכימה לבטל את אגרת הרדיו ברכב. יש החושבים, הסוברים, שאם רשות השידור מסכימה, משמע שההצעה לא טובה.

ובכן, ההצעה היא בבחינת זה נהנה וזה לא חסר. הציבור לא ישלם יותר אגרת רדיו ברכב. האגרה הזאת תיגבה כחלק אינטגרלי של אגרת רישוי הרכב בהנחה של לפחות שליש. אם עד היום אנחנו משלמים 114 שקלים, עם קבלתו של החוק לא נשלם יותר מאשר 76 שקלים. הציבור יוצא נהנה ונשכר מהעניין. זה עוזר לרשות השידור לאזן את תקציבה, משום שבעיית הגבייה הבלתי אפשרית, כפי שהוכח עד היום שהיא בלתי אפשרית, נפתרה.

אנחנו, ככנסת, מסייעים לרשות השידור לפתור בעיה, שהיא לא הצליחה לפתור לא בכוחות עצמה, לא בכוחות משרד התחבורה, לא בכוחות הביקורות של משטרת ישראל ולא בכוחות משותפים של שום גורם אחר. אנחנו, ככנסת, צריכים לוודא שהחוק יהיה מעשי, ושאפשר יהיה לאכוף אותו. אסור לנו להירתע או לחשוב שהרעיון איננו טוב, משום שרשות השידור לא יוצאת מפסידה, משום שהיא לא חסרה. היא לא חסרה, ואני מדגיש שוב כי גם הציבור נהנה והוא זוכה להנחה משמעותית של לפחות 33%.

אדוני היושב-ראש, לאחר שאשמע את המתדיינים, כמובן אתייחס לדבריהם. אני רק רוצה לענות על שתי שאלות שאני בטוח שתעלינה, משום שראיתי פרסום באחד המדורים הכלכליים של אחד מעיתוני הבוקר, ששמט את העיקר. הוא לא כתב את ההנחה העיקרית, שהאגרה יורדת מ-114 שקלים ל-76 שקלים, ונוצר הרושם כאילו אנחנו הולכים להטיל מס חדש על הציבור, ולא היא. בדיוק ההיפך. אנחנו הולכים להקל על הציבור. אבל יש שתי בעיות ויש שתי שאלות.

האחת – אני מודע לכך ומודה, שעניין ההנחה של 33% הוא פרי הסכמה בין שר האוצר לביני, ואני לא בטוח שבועדת הכספים, אם יעלו רעיון להגדיל את ההנחה הזאת – שהרעיון הזה לא יישמע לפחות על-ידי יושב-ראש ועדת הכספים.

העניין השני: יהיו כאלה שיטענו, מה אשם אותו קומץ, מה אשמים אותם בודדים שאין להם רדיו ברכב? שתי תשובות: א. אנחנו צריכים לעודד התקנת רדיו ברכב. כאשר אנחנו קובעים שאין אגרה על הרדיו ברכב, יש בכך משום עידוד ויש תרומה לעניין הבטיחות. ב. אם תעלה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אם שומעים רדיו, זה לא בטוח. אתה אמרת קודם – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא, אני מציע לך לשמוע מה אמרו מומחי משרד התחבורה – שהוא, בהחלט, נחשב לאבזר בטיחותי.

אבל אם יהיה אדם שיוכיח בעליל, גם לאחר שהוא שילם את אגרת הרישוי לרכב, שאין לו רדיו ברכב, אני בטוח שבמהלך הדיונים בוועדת הכספים נמצא פתרון, אפילו עד כדי ההחזר הכספי, לגבי אותו קומץ אנשים שיוכיחו בעליל שאין להם רדיו ברכב לאחר תשלום אגרת הרישוי.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת באה להקל על הציבור. היא לא פוגעת ברשות השידור, ואין שום סיבה שחברי הכנסת והכנסת כולה לא יתלכדו ולא יקבלו אותה, ואני מקווה שיקבלו אותה פה-אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו ניגשים לדיון. הדיון הוא במסגרת של שלוש דקות. השעה מאוחרת, יש עוד שאליות ורבים החברים שנרשמו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. הרשימה סגורה. מי שאיננו – מפסיד את רשות הדיבור. חבר הכנסת אפרים גור – איננו, וכן חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת שאול יהלום. חבר הכנסת יוסף בא-גד נמצא, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן.

חיים אורון (מרצ):

אני נמצא.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני נמצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים אורון, לפי בית שמאי אני מאפשר לך. אבל קראתי את שמו של מיכאל איתן. לכן תדבר אחרי מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גם אני נמצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקבל. אם נהגתי כך כלפי אחד – אנהג כך גם כלפיך. אבל להבא, אם מישוהו יגיע, הוא לא יקבל את רשות הדיבור.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שואל אתכם פעם נוספת: תגידו לי, מה קורה? אתם דואגים לאזרחים? אתם יודעים אילו הצעות חוק אתם מעלים כאן? יושבים אזרחי ישראל ושואלים את עצמם: מי דואג להם? אתה, חבר הכנסת דוד מגן, לא מספר פה את האמת על כל האגרה המוזרה הזאת. יש אגרת רדיו ואגרה לרשות השידור. מי שיש לו רדיו, או טרנזיסטור, בכל מקום במדינת ישראל, בבית, בעבודה, בדרך, הוא פטור, אין אגרה על רדיו. אבל מה? – מי שיש לו רכב ויש בו רדיו, תופסים אותו ואומרים לו: אתה תשלם את האגרה. הוא אומר: למה אני? יש לי רק רדיו בבית. יש אנשים שיש להם רדיו בבית, ומהם לא גובים. אבל אותך קל לתפוס. לכן תפסנו אותך.

טוב, עם ישראל הוא עם חכם. האזרחים הם לא אידיוטים. הם רואים אגרה בלתי מוצדקת לחלוטין, שמקורה בהסדר פוליטי בין החרדים – ואני לא רוצה להיכנס לשאלה למה הוא קיים – שלא רצו לשלם עבור הטלוויזיה, והביאו אותם להסדר שהם יקבלו פטור על הרדיו. תפסו את בעלי הרכב ואמרו: בסדר. עם ישראל היה פיקח והחליט שהוא ימצא דרכים. הוא אמר: מה אני צריך את הרדיו קבוע בתוך האוטו? אם מותר לי להחזיק רדיו בבית, או טרנזיסטור, אם מותר לי ללכת ברחוב עם רדיו – ועל כל אלה אני לא חייב לשלם אגרה – אני מוציא את הרדיו מהאוטו ואין חוק שאוסר עלי להביא רדיו ולשמוע לי רדיו כשאני נוסע. אני לא צריך שהוא יהיה מותקן בפנים.

כך ירד שיעור המשלמים, ובצדק. זו אגרה לא מוצדקת. אגרת הרדיו לא מוצדקת. המלה אגרה צריכה להיות צודקת כאשר היא מממנת רק את הרדיו, והיא מתחלקת בין כל המשתמשים, ולא שפוטרים חלק גדול מסיבות פוליטיות.

חבר הכנסת דוד מגן בא הנה עכשיו, מתנדב ורוצה שאנחנו, הכנסת, נהיה סניף של מחלקת הגבייה של רשות השידור. הוא אומר: אהה, עם ישראל הוציא את הרדיו מהמכוניות, אנחנו נדפוק אותו, אנחנו ניתן לו מנה אחת אפיים, עכשיו הוא ישלם אגרת רדיו על האוטו. אין לי רדיו, אומר האזרח. הוא אומר לו: זה לא חשוב, אתה תשלם את האגרה על האוטו. מה הקשר בין האוטו לבין הרדיו? תשים רדיו אם אתה רוצה. עכשיו הגענו לאבסורד הזה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

אדם שיש לו רדיו בבית והוא שומע – הוא פטור. אבל אדם שיש לו רכב ואין לו רדיו – הוא ישלם. מנחם אותנו חבר הכנסת דוד מגן ואומר: רגע אחד, קודם כול הוא ישלם את האגרה. אם אחר כך הוא יבוא ויוכיח שאין לו רדיו – אז אנחנו נחזיר לו את הכסף. אתה יודע מה? זה מזכיר לי את הבדיחה, שלא נעים לי לספר אותה פה, על השיטה של מה קורה בברית-המועצות. הסוף של הבדיחה הוא כזה: כשהוא מתלונן שם, הוא אומר, קודם הם חותכים ואחר כך סופרים. אותו דבר אתה מציע: קודם ניקח את הכסף מהאזרח ונשים אותו בכיס שלנו. אחר כך הוא יצטרך לבוא ולשכנע אותנו שהכסף

מגיע לו בחזרה, כי הוא לא רוצה רדיו באוטו. זה צדק? זו חקיקה של כנסת? זה עומד בראש שלנו? בשביל זה אנחנו יושבים פה? בשביל זה שלחו אותנו הנה?

דוד מגן (הליכוד):

האם אתה מרוצה מהחוק כפי שהוא קיים היום?

מיכאל איתן (הליכוד):

אומר לך: אני לא מרוצה מהחוק כפי שהוא קיים היום. הצדקתי אותך במהלך הראשון שלך, כשאמרת: אנחנו נפסול את הקשר בין הרדיו לבין הרכב. קודם כול, תטילו אגרה על אלה שיש להם רדיו בבית. אחר כך נבדוק מה עם מכשירי הרדיו האחרים, ולא נפטור את אלה.

אני גם לא מקבל את דבריך, שאתה בא ונותן הנחה. איזו הנחה אתה נותן? על-פי כל הנתונים כרגע, הציבור כולו ישלם עוד 30 מיליון שקל, שהיום אינם משולמים.

דוד מגן (הליכוד):

לא, זה מפירי החוק. הפרט משלם 114 שקלים, והיום הוא לא ישלם יותר מאשר 76 שקלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, חבר הכנסת דוד מגן, אנשים ששילמו, כמוני וכמוך, בגלל מגבלות, שכן אנחנו כאנשי חוק, כאנשים שנמצאים כאן, לא יכולים אפילו כמחאה – ואולי פעם כן נוכל – לא לשלם. אבל האגרה הזאת אינה מוצדקת. אתה אומר: האזרח לא בסדר שהוא לא שילם. הממשלה לא בסדר שהיא גובה את המס הזה. הממשלה ורשות השידור לא בסדר שהן תופסות את בעלי הרכב כקורבנות. מי שהתחמק מהתשלום – ואני אומר לך במלוא האחריות – נהג בסדר, כי אלה שבאו לקחת ממנו ללא אמות מידה, ללא צדק, הם נהגו לא בסדר.

דוד מגן (הליכוד):

לגבי המשפט האחרון – אני מרשה לך לחזור בך מדבריך. לפי דעתי, אסור לך כמחוקק לומר את מה שאמרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דוד מגן, אם מותר לי, בשל נושאים עקרוניים, לרדת למדרכה ולהפגין, אם מותר לי לעשות מעשים שיש בהם הפרה סבירה של החוק על מנת להעביר מסרים פוליטיים ועקרוניים בנושא המדיני, אני אומר לך שהנושא הזה אינו פחות חשוב. אזרחות טובה מתבטאת גם בשביתות צרכנים. אזרחות טובה של אזרחי ישראל תהיה שהם יודיעו, שהם לא ישלמו את האגרה המעוותת הזאת. אדם שיש לו רכב משלם פתאום לרשות השידור, בלי קשר בין הדברים. ואם עם ישראל והאזרחים לא יעשו את זה, זה יחנך את כולנו לדעת, שיש גבול לחקיקה. אנחנו לא סניף של מחלקת הגבייה. זה לא מתפקידנו. ויש לקחת את הצעת החוק הזאת חזרה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להבין סוף סוף מה הקשר בין קופסת פלסטיק מרצדת ובין 340 שקל בשנה? אני יש לי טלוויזיה, לא ראיתי פעם אחת את הערוץ הראשון, אני רואה רק כבלים ושידורים בגרמנית, ברוסית ובספרדית, אומר יהודי במדינת ישראל. ואתה בא אלי הביתה – אם אני לא משלם 340 שקל, אתה לוקח לי את קופסת הפלסטיק. מה פתאום קופסת פלסטיק, שקוראים לה טלוויזיה, עולה 340 שקל בשנה? ואתה, כמחוקק, תומך בזה. מה פתאום? אני משלם עבור צפייה בערוץ הראשון? אני משלם עבור הזכות להחזיק קופסת פלסטיק. זאת אגרת הטלוויזיה, ואתה תמכת בה. למה תמכת בה?

מיכאל איתן (הליכוד):

מדברים עכשיו על אגרת רכב.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע. על אחת וכמה. אם 340 שקל תמורת קופסת פלסטיק, 70 שקל תמורת אוטו. זה בדיוק הקשר. חבר הכנסת איתן, זה בדיוק הקשר. מאותו רגע שאנחנו אמרנו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם מסוגלים להטיל מס גם על האוויר שאנחנו נושמים. תטילו מס על האוויר.

שר הבריאות ח' רמון:

אל תגיד את זה בקול רם – – –

חיים אורון (מרצ):

בדיוק ככה. שר האוצר אומנם יצא עכשיו, אבל הוא עלול לקבל את הרעיון.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר הבריאות הציע, שלא תעלה את ההצעה, כי עוד אפשר לקבל אותה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אגרת הטלוויזיה ואגרת הרדיו אומרת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה בעלי רדיו לא משלמים אגרת רדיו? תסביר לעם ישראל למה אתם לא מחייבים אדם שיש לו רדיו לשלם עבור הרדיו. אבל אדם שיש לו רכב, הוא ישלם עבור הרדיו? תסביר לי, איך זה יכול להיות.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אנחנו מכירים כבר הרבה זמן, ואני יודע שאתה, בלי מיקרופון, יש לך קול יותר חזק מאשר לי עם המיקרופון. אני לא אתחרה אתך, אבל תן לי לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לך תשובה.

חיים אורון (מרצ):

יש לי תשובה טובה. התשובה שלי אומרת: חוץ מאשר בשיטה אחת, שאתה בוודאי לא תקבל אותה, להגיד אין אגרת רדיו ואין אגרת טלוויזיה; יש בתקציב המדינה 480 מיליון שקל, אם אני לא טועה, מה שעולה רשות השידור; מעבירים מחלקה מהאוצר לרשות השידור. אני מתנגד לזה מסיבות אחרות, שגם אתה מתנגד להן. ואז הדרך, שלא אנחנו המצאנו אותה, היא לגבות את האגרה לקיומה של רשות שידור ממלכתית. בעולם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מבעלי הרדיו תגבה, לא מבעלי רכב.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אי-אפשר כך לנהל דיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אדם שיש לו רדיו פטור, למה? תסביר את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בוא נסכם עכשיו.

אברהם פורז (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורז. חבר הכנסת פורז וחבר הכנסת מיכאל איתן. בוא נעשה הסדר, חבר הכנסת מיכאל איתן. בוא נסכם, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאתה את קריאות הביניים שלך בנושא זה מיצית עד תום, והוספת שתי דקות לחבר הכנסת אורון. תנו לו לסיים את דבריו בשתי הדקות בניחותא. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיענה על השאלה שלי, מדוע בעל רדיו לא משלם אגרת רדיו?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, את השאלה הוא שמע.

חיים אורון (מרצ):

זה ויכוח שכבר ניהלנו הרבה מאוד פעמים, ואני מכיר את הרפליקה שלך ואתה מכיר את הרפליקה שלי, אבל תן לי לסיים אותה לפחות. בשביל זה לא צריך אגרה, בשביל זה צריך רשות דיבור מהיושב-ראש. תן לי לסיים את דברי.

מאותה סיבה שאתה לא גובה ממי שיש לו ארבעה מכשירי טלוויזיה ארבע אגרות, ומאותה סיבה שאתה לא גובה ממי שיש לו 14 מכשירי רדיו 14 אגרות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אחת אתה לא גובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אי-אפשר ככה לקיים דיון. אתה לא נותן לו לגמור משפט אחד בלי קריאת ביניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפילו אחת אתה לא גובה.

חיים אורון (מרצ):

מהטעם הפשוט, שכאשר ישבנו ביחד ושקלנו איך ניתן לגבות באופן יותר צודק 480 מיליון שקלים אמרנו: נגבה מבעלי הטלוויזיות ונגבה מבעלי המקלטים. מצדי, אפשר להכריז בשנה הבאה, שגובים את כל הסכום מבעלי הטלוויזיה, או שגובים את כל הסכום ממי שיש לו שלוש טלוויזיות ומעלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

על רדיו אני שואל אותך. מבעלי רדיו לא גובים אגרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, אי-אפשר ככה, אחרי כל משפט אתה קורא קריאת ביניים. אני מוכרח שוב להתחיל מהתחלה את מירוך הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אנחנו לא נגמור את הישיבה ככה.

חיים אורון (מרצ):

מה אתה בא ואומר? לא אתה, מישהו אחר אומר: 100%. גבו את האגרה הזו רק מ-40% במחיר גבוה יותר, עכשו יגבו אותה מכולם במחיר נמוך יותר. ניתן פרס ל"פראירים", או עונש ל"פראירים".

מיכאל איתן (הליכוד):

בעלי הרדיו לא משלמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן. אם אתה לא יכול להתגבר, תשב בצד. אבל אי-אפשר ככה. אתה לא נותן לו לגמור.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אני מדבר אתו. יש פה חופש דיבור.

הרי הוויכוח איננו על האגרה של הרדיו – ועכשיו יצא חבר הכנסת מיכאל איתן מהאולם – הוויכוח הרציני המתנהל בבית הזה, וצריך להגיד זאת בגלוי, ובזה אני רוצה לסיים, הוא בין מי שאומר: חברים יקרים, לא צריך אגרה, בואו ניתן לרשות השידור להתמודד בשוק על הפרסומת ועל הדברים האחרים, ולא תהיה אגרה – ואני אומר, שבשירותי התקשורת המציפים היום את המדינה, מכל הסוגים, יש עניין ציבורי, ולכן יש זכות לגבות אגרה. והחלוקה הקיימת בין אגרת טלוויזיה ובין אגרת רדיו היא חלוקה הגיונית. האם אני מקדש אותה בכל מקרה? לא. כרגע היא נראית סבירה. יכול להיות שבעוד שנה-שנתיים נבוא ונגיד: לא, מעמיסים את הכול רק על אגרת הטלוויזיה.

לכן, המאבק הנורא נגד 70 שקלים אגרת רדיו נראה לי פשוט מתאים ליעדים אחרים ולא ליעד הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דוד מנע, האחרון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאחר שאני מתווכח עם חבר הכנסת מיכאל איתן, שאיננו, לא נותר לי אלא להשיג על האידיאולוגיה שהוא הציג כאן בנאום חוצב להבות. קודם כול, אני חושב שיש ברכה מסוימת – ומייד אנתח את החסרונות – בהצעה של חבר הכנסת דוד מגן. יש התמרמרות גדולה בציבור, ועל כך עונה הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן. אנשים אומרים, והם 40% מהאוכלוסייה: אם אני ישר, ואני "פראייר", ואני משלם כיוון שיש חוק שמחייב אותי לשלם – אז גובים ממני, ואולי גם לא מפחיתים את גובה האגרה, כי אם כולם היו משלמים, היו לוקחים ממני פחות. ו-60% מהאוכלוסייה, שמצפצפים על החוק ושמים פס על מה שמצווה מהם, לא משלמים, ורק אני אחד כזה שמשלם. לכן, עצם העובדה שבאים ומשפרים גבייה על-ידי הטלת שוויין בין המשלמים, זוהי כלשעצמה מגמה נכונה, ועל זה יש לברך. זו נקודה ראשונה.

נקודה שנייה – באמת יש כאן חוסר צדק, חוסר צדק שנובע משתי בחינות: בחינה ראשונה – באמת, למה על רדיו במכונית כן צריך לשלם ועל רדיו בבית לא צריך לשלם? וזה לא משנה אם יש ארבעה מכשירים או חמישה. אם יש אגרת רדיו, אז כשם שיש אגרת טלוויזיה, אדם היה צריך לשלם גם על רדיו בבית. באמת, זה גם הרבה יותר הגיוני, כי אין היום אדם במדינת ישראל שאין לו בביתו רדיו.

לעומת זאת, חבר הכנסת דוד מגן עצמו, שמנמק את הצעת החוק, אומר שרק ל-90% מהאנשים יש רדיו ברכב. זאת אומרת, אותם 10%, שהם ציבור של 100,000 בעלי רכב, איזו הצדקה יש לנו לבוא ולגבות מהם וליצור איזה דרכי עקלתון, דרכים מאוד משונות, כדי להחזיר להם את הכסף, כאשר רק

הפסד הזמן שייגרם להם עד לקבלת הכסף בחזרה יהיה שווה יותר מאשר הכסף שהם יקבלו בחזרה? לכן, יש כאן שלושה מישורים של הנושא, שחייבים לגשר עליהם.

אני אתמוך בכל הצעה שתאחד את אגרת הטלוויזיה והרדיו ללא קשר לרכב. טלוויזיה ורדיו ביחד. לכל אדם יש גם טלוויזיה וגם רדיו, וזה מה שהוא צריך לשלם, ולא צריך לגבות אגרה מיוחדת לרכב.

אני מאוד מתלבט האם לתמוך בהצעתך, חבר הכנסת מגן, אם אתה לא נותן אפשרות, לא בדיעבד, שאותם שאין להם מכשיר רדיו במכונית, אלה אותם 10% – 100,000 איש, לא יצטרכו מלכתחילה לשלם. זו בעיה, כי זה בדיוק אותו דבר, במידה מסוימת כמו עכשיו, אז במה אתה משפר את הגבייה?

אבל, מצד שני, איך אתה יכול להגיד: אני מטיל על אותם 10% – אותם 100,000 איש שישלמו? ייתכן מאוד שאלה במידה מסוימת אנשים שהרכב משמש להם לצורכי עבודה, ולא דווקא לצורכי מותרות, ואלה בדיוק אנשים עם רכב מסחרי או משאיות, שייתכן מאוד שאינם שייכים לעשירון העליון. ואז נוצר מצב, שלפעמים דווקא אותם אנשים שמשמשים ברכב למטרת העסק העצמאי הקטן שלהם, או לאיזה עניין מקצועי, הם בדרך כלל אנשים עניים יותר, והם יצטרכו לשלם עבור רדיו שאין להם.

לכן, אם יעלה כאן חבר הכנסת מגן ויציע שיטה, שבה אותו אדם מלכתחילה יביא את ההצהרה, מייד בעת התשלום, ואז יפחיתו לו את האגרה בדואר או בבנק כאשר הוא משלם – אני אתמוך בחוק. ולא, אני חושב שיש כאן אי-צדק כלפי אותם 10% מהאנשים, ואתנגד לחוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. אחרון אחרון חביב – חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שואל שאלה אחת: מדוע אנחנו צריכים לטרטר את האנשים? מדוע אנחנו צריכים בכל דבר ובכל נושא לגבות עוד אגרות, להטיל עוד מסים? מה הם אותם 340 שקל עבור אגרת טלוויזיה, או 114 שקל עבור אגרת רדיו ברכב? לדעתי, האזרחים לא צריכים לשלם אגרת טלוויזיה ואגרת רדיו. אנחנו צריכים למצוא את המקור הכספי לרשות השידור, על מנת שתפעיל את הרשות באופן שוטף כל השנה, בכל מיני דרכים.

הכנסת והממשלה אישרו בזמן לרשות השידור, לטלוויזיה, להתחיל בתשדירי שירות, לדוגמה. זה היה מקור רציני מאוד להכנסות רשות השידור. לרשות השידור הרי לא אכפת מהיכן יבוא תקציבה. רשות השידור צריכה תקציב שנתי. אנחנו חוסכים טרטור של האזרחים, בריחה מתשלום, כי בסופו של דבר אצלנו במדינה הרי זה ספורט לאומי לא לשלם, כל מקום שאפשר להתחמק ממנו – בורחים, לא משלמים. הראיה, רבים שיש להם מקלטי טלוויזיה לא משלמים. רבים שיש להם מקלטי רדיו ברכב לא משלמים.

אני חוזר על השאלה ששאל חבר הכנסת מיכאל איתן, ולצערי לא קיבל תשובה: מה ההבדל בין טלוויזיה לבין רדיו? אם אתם מטילים אגרה על הטלוויזיה, למה לא על הרדיו? ואם רדיו, למה רדיו ברכב ולא רדיו בבית? הרי לדברים הללו אין שום גבול.

לכן, לדעתי לא צריך לשלם שום אגרה – לא לטלוויזיה ולא לרדיו. יש להפסיק לטרטר את האזרחים. מאידך גיסא, אנחנו חייבים למצוא – אם אנחנו מבטלים לחלוטין את אגרת הרדיו והטלוויזיה – את המקור הכספי לרשות השידור.

אני מציע לבטל לחלוטין את האגרה. חבר הכנסת דוד מגן, אני מברך על ההצעה. אם היתה בעבר הצעה לבטל את אגרת הרדיו – נבטל. אבל למה לבטל מצד אחד ומצד אחר להחזיר, דרך הדלת האחורית, ולהפלות בין מכשירים אלקטרוניים, בין שזה ברכב ובין שזה בבית?

אני חושב שההצעה הזאת לא פותרת את הבעיה המרכזית שדיברתי עליה, כי אם אני רוצה לבטל ואני חושב שזה טרטר, שזה ביורוקרטי, שזה נטל – בואו נבטל לחלוטין את אגרת הטלוויזיה ואגרת הרדיו לרכב. מדוע סתם לטרטר את האזרחים בנושא הזה?

לכן, אני בעד ביטול האגרה לחלוטין ובעד מציאת המקור הכספי לנושא מטעם הממשלה והכנסת. בהזדמנות זו אני רוצה לומר: תנו לרשות השידור להיות אוטונומית מבחינת גיוס כספים. תאפשרו לה לגייס יותר כספים. יש לפתוח אותה יותר לתחרות, לתת לה לרוץ בשוק התקשורת לבדה. מההכנסות שלה היא תתפרנס. להפסיק לטרטר את האזרחים מבחינת תשלום האגרות לרשות. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בקיצור נמרץ. חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת מנע, אני בעד ביטול אגרת הרדיו והטלוויזיה. הגשתי הצעת חוק בעניין הזה. הכנסת לא קיבלה את הרעיון. יגיש חבר הכנסת מנע, יגיש חבר הכנסת איתן או חבר הכנסת אחר, אני מבטיח לכם לתמוך ברעיון.

דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, באומרו כי צריך לאפשר לעבריינים להמשיך לעבור על החוק, הם דברים חמורים. אני בטוח שבהמשך הוא יחזור בו מדבריו. כוונת הצעת החוק הזאת היא למנוע אפשרות לעקוף את החוק או לרמוס אותו.

חבר הכנסת יהלום, ציינתי את העניין העקרוני הפרובלמטי של אותו קומץ שאין לו רדיו ברכב. בין מרס לבין היום, אני מתקן את ההערכה שלי, ואני חושב שלא מדובר ביותר מאשר 3%. אני מציע לך

לתמוך בהצעה, ונמצא דרך בוועדת הכספים לפתור את בעיית ההחזרים בצורה פשוטה יותר מכפי שאתה ניסית לתאר, ואני בטוח שיחד עם המומחים ואנשי רשות השידור נצליח למצוא את הדרך הזאת.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, כמובן, מהכנסת לאשר את ההצעה ולהעבירה לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 15

בעד הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994,
לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, ארבעה נגד, אחד נמנע. רבותי, אני קובע שהצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 10),
התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת דוד מגן, עוברת לוועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא צריך להיות הגובה של הממשלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות. אני מזמין את שר הבריאות. אדוני השר, חברי הכנסת שאינם – אינני קורא בשמם.

מענקים למוסדות דת ברחובות

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

בתאריך 28 באוקטובר 1992 התפרסם במקומון הרחובות "רחובות שלנו" פרוטוקול משיבה מס' 7 של ועדת מענקים בעיריית רחובות. על-פי הפרוטוקול חולקו 1,103,000 שקל למוסדות דת ברחובות, ומצוין גובה המענקים למוסדות השונים. הידיעה לוטה בזאת.

ראש עיריית רחובות, בתשובה על פנייה של תושבת העיר, ציין ש"מענקים למוסדות הדת נמסרים בדרך כלל לאחר הזרמה ממשרד הפנים למטרה זו בלבד".

ברצוני לשאול:

1. האם הוזרמו כספים ממשרדך לעיריית רחובות לצורך הענקתם למוסדות דת, כמפורט בידיעה?
2. אם כן – מתוך איזה סעיף תקציבי נעשתה הזרמה זו, ולפי אילו קריטריונים מחולקים הכספים למוסדות השונים?
3. אם לא הוזרמו כספים, על סמך מה נאמר "מענקים למוסדות דת נמסרים בדרך כלל לאחר הזרמה ממשרד הפנים למטרה זו בלבד"?
4. אם הידיעות נכונות, האם הן עולות בקנה אחד עם התקנות שגובשו במשרד הפנים בהמלצת היועץ המשפטי לממשלה, בעקבות דוח מבקר המדינה מספר 42 לשנת 1992?

שר הבריאות ח' רמון:

אני משיב בשם שר הפנים. עכשיו אני שר הפנים.

הפרוטוקול שעליו מדובר הינו פרוטוקול מיום 10 במאי 1992, שבו אישרה ועדת התמיכות והמענקים את החלוקה של תקציב המענקים למוסדות דת לשנת 1992. הפרוטוקול אושר במועצת העיר, בישיבה מס' 44, ביום 17 ביוני 1992.

לעיריית רחובות נקבע בעבר מפתח, שבו תקציב המענקים מתחלק – 40% למוסדות דת, 40% למוסדות ספורט ו-20% למוסדות כלליים.

הסכום שבו מדובר הינו 40% למוסדות דת, כפי שמופיע בתקציב הרגיל של העירייה לשנת 1992, והינו תקציב שממומן מהכנסותיה של העירייה.

החלוקה הפנימית של המענקים למוסדות הדת נעשית על-פי קריטריונים שנקבעו על-ידי הוועדה ועל-פי אמות מידה של גודל המוסד, מספר תלמידיו וכו'.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

המקומון של רחובות מגיע לקיבוץ להב בדואר. אבל השאלה של המקומון אינה כל כך חשובה; מישהו הכין לשר תשובה על 40%, 20%, 30%, לפי קריטריונים. אדוני השר, ממלא-מקום שר הפנים, אתה יודע בדיוק במה מדובר. מדובר במכבסות ענקיות שממשיכות לפעול, ובאמצעותן מזרימים כסף מפה, שיוצא משם, על-פי קריטריונים שאינם קריטריונים. ספרי מבקרת המדינה מלאים אותם, בית-המשפט עוסק בהם, ואני חושב שזאת הזדמנות, שכאשר יש ממלא-מקום שר פנים, תהיה תשובה יותר עניינית על השאלות הללו. כי מי כמוך יודע, שמדובר באחד הנושאים שהם פחות כשורה בתחום המוניציפלי. בשעה הזאת אינני רוצה להשתמש בניסוחים של חבר הכנסת איתן, כי היו לי כמה מלים יותר גדולות לומר. מדובר באחד הנושאים שהם פחות כשורה בתחום המוניציפלי, שהיה צריך להגיד באופן חד-משמעי שהם נפסקים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת אורון, שאני אינני ממלא-מקום שר הפנים. ממלא-מקום שר הפנים הוא ראש הממשלה. אני כאן פשוט מעביר את התשובות – – –

דוד מגן (הליכוד):

ראש הממשלה איננו ממלא-מקום שר הפנים. הוא שר הפנים.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, הוא שר הפנים. אני פשוט מעביר את התשובות כפי שנכתבו על-ידי הדרג המקצועי. וכל עוד אין לי הוכחה אחרת, אין לי אלא התשובה של הדרג המקצועי, שאני מקבל אותה. אני מקווה ומייחל שיהיה שר פנים במשרה מלאה בעתיד הקרוב, ואז, מעבר לתשובות שהדרג המקצועי מכין, ניתן יהיה גם לבדוק את הצדדים הפוליטיים שאתה העלית.

חיים אורון (מרצ):

לא הפוליטיים, הצדדים הניהוליים.

שר הבריאות ח' רמון:

את הצדדים הניהוליים שאתה העלית, ולי אין סיבה לפקפק במה שאתה אומר, וגם אין לי סיבה לפקפק במה שהדרג המקצועי אומר. אבל הדברים האלה סותרים זה את זה, ומישהו צריך לעשות בדיקה עמוקה יותר.

חיים אורון (מרצ):

אתה?

שר הבריאות ח' רמון:

לא אני. אני לא שר הפנים.

בטיחות מבני בתי-ספר בתל-אביב

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הפנים ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

העיתון "תל-אביב" מיום י"ב באדר התשנ"ג מביא נתונים על בתי-ספר בתל-אביב שהם ברמת סיכון חמורה.

מנתונים אלה עולה, כי ב-54 מבתי-הספר בתל-אביב לומדים תלמידים במבנים דליקים. בבדיקה שעשה קצין כיבוי אש של תל-אביב נמצאו 60 מבני פח שהשכבה המבודדת שלהם דליקה, 47 מבני פיברגלס, 22 מבני אסבסט, 40 כיתות מעץ ו-6 כיתות העשויות פלטות בטון.

ברצוני לשאול:

1. הנכונים הממצאים הנ"ל כפי שהובאו בכתבה?

2. אם כן – מה הן המלצות הצוות שבדק את בתי-הספר בתל-אביב?

3. האם מילאה עיריית תל-אביב אחר ההמלצות, ומה נעשה לחיסול המפגע הזה?

שר הבריאות ח' רמון:

1. הפרטים שהביא חבר הכנסת יהלום מקורם בסקר שנערך על-ידי נציבות כבאות. ממצאי הסקר העלו, כי 45 מבנים נמצאים ברמת סיכון נמוכה, 40 מבנים נמצאים ברמת סיכון בינונית, ו-54 מבנים נמצאים ברמת סיכון גבוהה, עם המלצה לפסילת המבנים.

לאור ממצאי הסקר, דרשו שירותי הכבאות לנקוט שורה של צעדים להגברת הבטיחות מפני אש, וזאת עד למציאת פתרון הולם וקבוע לכלל המבנים הנ"ל:

א. לכל מבנה של כיתה (50 מ"ר) נדרשו להתקין: 1. דלת מילוט נוספת עם מנעול בהלה; 2. להסיר רצפות פ.י.ו.ס. ולהניח במקומן ריצוף רגיל; 3. לבדוק את מתקן החשמל על-ידי בודק מוסמך ולתקנו במידת הצורך.

ב. לגבי מבנים מפברגלס (קיר חיצוני ותקרה): 1. יש לכסות את המישור הפנימי של הקיר החיצוני והתקרה בפלטות גבס (כיסוי מוחלט); 2. להתקין מערכת ספרינקלרים (4 יחידות בכל כיתה).

ג. במבנים שבהם קירות ו'0' תקרות מעץ תקין, יש לצבוע בצבע מעכב אש "אושן" של "טמבור" או שווה ערך.

ד. כמו-כן העירו שירותי הכבאות, כי מבנים מעץ הנמצאים במצב לא תקין, הכרחי לפנותם ולהורסם לחלוטין.

סקר הבטיחות, בצירוף המלצות שירותי הכבאות, הועברו למנהל מינהל החינוך בעיריית תל-אביב דאז, ד"ר שושני, ביום 8 ביולי 1992.

כמו-כן הועברו דרישות שירותי הכבאות לאחראי למבני ציבור בעיריית תל-אביב ביום 30 בנובמבר 1992.

2. נוסף על האמור לעיל נערכה פגישה בין נציב כבאות והצלה לבין סגן שרת החינוך דאז, חבר הכנסת מיכה גולדמן, ביום 14 בספטמבר 1992, ובה סוכם כי סגן שרת החינוך יוודא ביצוע התיקונים ויישום ההמלצות, בטרם יתרחש אסון.

3. הסמכות היא בידי שירותי הכבאות, ועיריית תל-אביב ממלאת את ההמלצות.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עם כל הכבוד, אני חושב שכנסת ישראל מעריכה את שריה ואת ממשלתה, גם מכיוון האופוזיציה, יותר מאשר כקריינים של הדרג המקצועי. וחובה על ממשלת ישראל לנהל את המשרדים שאינם מאוישים, ולהיות אחראית לא רק לדרג המקצועי, אלא לדרג הפוליטי. לכן אינני מקבל את הרמז שרמז השר לחבר הכנסת אורון, כאילו הוא רק קורא את התשובות.

לפי התשובות אני מבין, שאף אחת מההמלצות לא בוצעה עד היום, אף שאנחנו מדברים על תקופה של שנה וחצי, מיולי 1992. ילדים לומדים ב-54 מבנים שיש סכנה גדולה מאוד של הידלקותם. התקיימו ישיבות והדרישות לא מולאו. אחרת בוודאי הדרג המקצועי היה אומר ש-90% או 80% בוצעו.

אני חושב שזה מחדל, ואני שואל: מה יעשה השר, כמשיב בשם ראש הממשלה, כדי שכל ההמלצות האלה יבוצעו מייד לטובת ילדי תל-אביב?

שר הבריאות ח' רמון:

כפי שאמרתי בתשובתי, ביצוע ההמלצות אינו בידי משרד הפנים, אלא בידי הרשויות, במקרה זה עיריית תל-אביב ומשרד החינוך. מה שאני מבטיח לעשות הוא, שמשרד הפנים יפנה את תשומת לבן של הרשויות שצריכות לטפל בעניין בצורה רצינית, כדי שיישמו את ההמלצות. משרד הפנים עשה את הסקר, הפנה את תשומת הלב, אמר מה צריך לעשות. בכך למעשה הוא מיצה את סמכותו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

משרד הפנים אחראי גם לרשויות המקומיות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר מי צריך לבצע. הרשויות ומשרד החינוך לא ביצעו, ואלה שני הגורמים שצריכים לבצע. משרד הפנים יעמוד על כך שהם יבצעו, אבל אלה הרשויות, ולשם צריך להפנות את השאלה למה ההמלצות אינן מתבצעות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

השאלות שלנו הן תמיד כלפי משרד הפנים, כאשר מדובר ברשויות המקומיות. אנחנו לא שואלים את ראש עיריית תל-אביב. משרד הפנים אחראי כלפי הכנסת.

שר הבריאות ח' רמון:

בעניין הזה אחראים משרד החינוך יחד עם עיריית תל-אביב, כי זה קשור למינהל החינוך.

דוח כספי של עיריית קריית-ביאליק

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הפנים ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

נודע לי כי ראש עיריית קריית-ביאליק, מר דני ז"ק, אינו מעמיד לרשות חברי המועצה כל מידע לעיון, וזאת כנראה עקב הבחירות המוניציפליות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה היה ביצוע התקציב הרגיל של עיריית קריית-ביאליק לשנת 1992, ומה הוא סכום הגירעון באחוזים מסכום ההוצאות ומהתקציב המאושר?

3. מה הוא סך הגירעון המצטבר נכון ל-31 בדצמבר 1992, ומה הוא האחוז שלו מהתקציב המאושר?

4. מה הוא סכום פירעון המלוות שנזקק לתקציב הרגיל, ואיזה אחוז הוא מהוה מהתקציב המאושר?

5. מה הוא מצב חשבון המלוות לפירעון לסוף שנת 1992, ומה הוא סכום המלוות שהתקבלו במשך השנה?

שר הבריאות ח' רמון:

2. ביצוע התקציב הרגיל של עיריית קריית-ביאליק לשנת 1992 עמד על סך של 55,268,335 שקלים, כאשר התקציב המאושר הינו 44,676,730 שקלים.

הגירעון בתקציב השוטף הוא 3,080,131 שקלים, שהם 5.6% מסך כל ההוצאות, העומדות על סך של 55,268,335 שקלים, ו-6.9% מן התקציב המאושר, העומד על סך של 44,676,730 שקלים.

3. סך הגירעון המצטבר, נכון ל-31 בדצמבר 1992, הוא 9,632,142 שקלים. מתוך התקציב המאושר, העומד על סך של 44,676,730 שקלים, מהוה הנ"ל 21.6%.

4. סכום פירעון המלוות שנזקק לתקציב הרגיל הוא 3,346,969 שקלים, שהם 7.5% מן התקציב המאושר, העומד על סך של 44,676,730 שקלים.

5. מצב חשבון המלוות לפירעון לסוף שנת 1992 – 19,726,000 שקלים. סכום המלוות שהתקבלו במשך השנה – 5,205,000 שקלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשעת לילה מאוחרת זו אני רוצה להסב את תשומת לבך לכך שהשאלתא נוגעת לאופוזיציה בקריית-ביאליק, שראש העיר לא העמיד לרשותה ולידיעתה מסמכים תקציביים, שחובה על כל חבר מועצה לקבלם.

השאלתא הזאת הוגשה בחודש יולי 1993, כארבעה חודשים לפני הבחירות לרשויות המקומיות, ורק עכשיו קיבלתי תשובה די מפתיעה מבחינת משרד הפנים. אילו האנשים שהגישו את השאלתא היו יודעים אז חלק מהתשובות שניתנו עכשיו, זה בוודאי היה משנה את תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות. משום כך אני סבור, שהגיע הזמן שנקפיד לענות על שאלתות על-פי המתחייב בתקנון הכנסת, קרי כעבור שלושה שבועות, לא לאחר מכן. כי ברגע שניתנת תשובה על שאלתא אחרי חצי שנה, אין שום טעם לשאלתא, ואין שום טעם לתשובה. כאן עשו מעשה שלא ייעשה מבחינת אי-גילוי מסמכים לחברי האופוזיציה בקריית-ביאליק. ובהזדמנות זו אני מוחה על כך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מנע, תרשה לי לפקפק בכך שתוצאות הבחירות בקריית-ביאליק היו משתנות באופן דרמטי כתוצאה מהגילויים המרעישים שגיליתי כרגע. תרשה לי לפקפק בכך, יכול להיות שאתה סבור אחרת.

דבר שני: הרי אתם יודעים שלצערנו קבע בית-המשפט העליון, ששר הפנים לשעבר אריה דרעי איננו יכול לכהן כשר הפנים, ולכן היה פיגור בהשבת התשובות מטעם משרד הפנים. אני מקווה שהתקלה הזאת לא תחזור עוד. שוב אני מביע תקווה שיהיה שר פנים במשרה מלאה במשרד הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אני רוצה להעיר שתי הערות בשלב זה. הערה אחת: אני מבקש ממזכיר הכנסת להפנות את תשומת לב יושב-ראש הכנסת למשאלה שהובעה פה, שתהיה הקפדה על כך שהתשובות ייענו בהתאם לתקנון. עד כמה שאני זוכר, התקנון קובע, שאחרי שבועיים או שלושה שבועות יש להפנות תשומת לב, או להגיד, בלשון עממית – נו, נו, נו, לשרים שלא ענו. היושב-ראש עושה את זה, ולמרות זאת השרים לא עונים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שרוב השרים עומדים בזמנים. התקלות נמצאות באותם משרדים שאינם מאוישים.

היו"ר ד' שילנסקי:

דבר שני, אדוני שר הבריאות: מי כמוני יודע כמה אתה עסוק, הן כשר הבריאות והן בתפקידים נוספים. בנשיאות הכנסת אני רואה מה מוטל עליך. עם זאת, הכנסת זכאית לקבל תשובה. תצטרך לעבוד לילות נוספים, אבל התשובות צריכות להיות מושלמות.

שר הבריאות ח' רמון:

התשובה לחבר הכנסת מנע היתה תשובה שלמה. גם הוא לא התלונן על כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכוון להערה שהשמיע חבר הכנסת יהלום. אני, כמי שמנהל את הישיבה ברגע זה וממלא את התפקיד האחראי של סגן היושב-ראש על כס היושב-ראש, מוצא לנכון להפנות את תשומת הלב, שהתשובות חייבות להיות – מחוץ לדרג המקצועי, גם הדרג הפוליטי.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אם הערת: המקום היחיד שבו לא הייתי שלם עם התשובה ולא יכולתי לחקור היה בתשובה לחבר הכנסת אורון, אבל לא לחבר הכנסת שאול יהלום. לחבר הכנסת שאול יהלום היתה תשובה מאוד מפורטת, אפילו באיזה צבע צריך לצבוע. יש בעיה של ביצוע, והביצוע לא מוטל על משרד הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב שהערת את ההערה.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני יודע את זה מהמשרד אצלי: רשות הכבאות ממליצה למשרד הבריאות לעשות כך וכך, ומשרד הבריאות אומר: אין לי תקציב, והוא לא עושה. כך קורה גם במקומות אחרים. רשות הכבאות ממלאת את תפקידה, אני אומר את זה מתפקידי המלא במשרד הבריאות, ואותו דבר בעריות וברשויות. השאלה שלך בהחלט נענתה באופן הכי מלא שאפשר. זה לא מתבצע לא בגלל משרד הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

אם מותר עצה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך השאילתא עוד מעט.

דוד מגן (הליכוד):

עצה פרקטית בענייני פנים. אדוני השר, בכל פעם שתראה את עניין קריית-ביאליק, תזכור שיש שם חבר מועצה מאוד פעיל, אלי דוקורסקי. הוא יושב-ראש האופוזיציה, והוא מצפה שתהיה התייחסות קונקרטי, עניינית – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני יכול לומר לך, שהוא קיבל פה פירוט עד הגרוש האחרון בכל העניינים התקציביים של קריית-ביאליק. אומר חבר הכנסת דוד מנע, שהגילויים המרעישים האלה יכלו להביא אותו לראשות הרשות. אני מכיר קצת את קריית-ביאליק, ואני לא משוכנע בכך.

דוד מנע (הליכוד):

אני אענה לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אם כבר נכנסו ככה למשהו חופשי, מותר גם לי להתפאר. אני מצטרף לדברים של חבר הכנסת מגן, אבל רוצה להוסיף, שאת אלי דוקורסקי אני גידלתי עוד כשהיה נער, לפני הצבא. יש לי נחת לשמוע שמשבחים אותו.

מתן רשיונות נשק לתושבי פתח-תקווה וסביבתה

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר הפנים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

עד לא מזמן, אוכלוסייה המונה 450,000 איש מערים, מכפרים, מקיבוצים וממושבים בסביבת העיר פתח-תקווה קיבלה את שירות מתן רשיונות הנשק במשרד הפנים בפתח-תקווה.

ברצוני לשאול:

1. מה היו השיקולים להעברת השירות מפתח-תקווה?
2. האם אין בכך פגיעה וגרימת אי-נוחות לאוכלוסייה הרבה?
3. האם יחודש מתן השירות גם במשרד הפנים בפתח-תקווה?
4. אם לא – מדוע?

שר הבריאות ח' רמון:

עוד בשנת 1985 קבע משרד הפנים מדיניות, שלפיה יטופלו בקשות לכלי ירייה במחוזות בלבד. עם זאת, לא בוטל הטיפול בכלי ירייה בנפת פתח-תקווה. עם שיפוץ הלשכה למינהל אוכלוסין בפתח-תקווה ופתיחת לשכה חדשה בכפר-סבא מצא המשרד לנכון להעביר את הטיפול מפתח-תקווה לכפר-סבא, וזאת לנוחות הקהל והמשרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נושא רישוי הנשק חשוב ביותר. בתשובתך, אדוני, אין מענה לבעיה. עד כמה שידוע לי, יש בעיה של מקום בפתח-תקווה וניתן לפתור בקלי קלות את הנושא. אני מבקש מכבוד השר לשקול שנית ולבדוק אם בכל זאת ניתן להשאיר את הנושא בפתח-תקווה, ששם מרוכזים רוב האנשים הזקוקים לשירות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני בהחלט אבדוק את זה עם האנשים במשרד הפנים, ונראה אם ניתן ללכת לקראת תושבי פתח-תקווה בנושא הזה.

מספרי זהות זהים לתינוקות

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הפנים ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

ברצוני לשאול:

כיצד נקבעו מספרי זהות זהים לילדים שנולדו באוגוסט 1993 בבית-החולים "הקריה" בתל-אביב ובבית-החולים "לניאדו" בנתניה? מתי יושלם התיקון של התקלה הנ"ל ומה הם הלקחים שהפקתם מהאירוע הנ"ל?

שר הבריאות ח' רמון:

הקצאת מספרי הזהות הזרים בטופסי הודעות הלידה נגרמה עקב טעות בבית-דפוס. מדובר בעשרות טפסים בודדים בלבד. העניין טופל עם בית-הדפוס, והותקנה תוכנה למניעת הישנות הטעות. נעשתה פעולה להחלפת מספרי הזיהוי של התינוקות, כך שלכל תינוק הוקצה מספר זהות בלבד.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, לא ידעתי, כאשר הפניתי את השאלתא לשר הפנים, ששר הבריאות יענה, משום שמדובר כאן על יתר תיאום בין משרד הפנים למשרד הבריאות, למניעת תופעה של הענקת מספרי זהות זהים לתינוקות בבתי-חולים שונים. האם לא חשבת לעבד לקחים לעבודה משותפת של צוות משרד הפנים ומשרד הבריאות כדי למנוע את התקלות הללו בעתיד?

שר הבריאות ח' רמון:

משרד הבריאות ומשרד הפנים עובדים בעניין הזה בצוות. פשוט, את הקצאת המספרים עושה משרד הפנים, לא עושה משרד הבריאות, ומה שמשרד הפנים קובע, זה מה שאנשי משרד הבריאות נותנים

ליולדת. היתה כאן טעות, היא קורית, ולכן אנחנו מצטערים על כך והעניין הזה תוקן, אבל יש תיאום בין משרד הפנים למשרד הבריאות בבתי-החולים.

הדלפות משיבות הממשלה

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את ראש הממשלה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בכתבה של "רשת חוקרת" נחשפה מציאות של הדלפות משיבות הממשלה. מן הכתבה מתברר, כי השרים מוכנים ומזומנים למסור כל מידע משיבות הממשלה לכל עיתונאי ושדר מזדמן, והכול תמורת דקה של הופעה בטלוויזיה או ברדיו, או אזכור בעיתונות הכתובה.

בכתבה צוין, כי ישיבות הממשלה הפכו מוסד של פגישה פומבית. סודות מדינה לא נמסרים בהן, משום שהנחת מוסרי הסודות ומוסרי הדיווחים היא, שכל מה שייאמר יימסר לעיתונאים.

ראש הממשלה חושש, לפי הכתבה, שדברים יודלפו לא רק ממליאת הממשלה, כי אם גם מפורומים מצומצמים יותר, ולכן הוא ממעט לדווח גם בפורומים כאלה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים כפי ששודרו נכונים הם?

2. אם כן – ראש הממשלה הבטיח לאחר הבחירות, שלא תהיינה הדלפות משיבות ממשלה וכל שר יתבטא רק בענייניו שלו. האם הבטחה זו מיושמת? אם לא – מדוע?

3. מדוע לא נשמרים כללי הדמוקרטיה, שלפיהם אין להסתיר במשטר כמו שלנו מידע מהממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

עכשיו אני משיב בשם ראש הממשלה, בתוקף תפקידו כראש הממשלה.

הדברים ששודרו אינם מדויקים, אף שיש הדלפות משיבות הממשלה, תופעה מצערת ששררה ושוררת לאורך כל השנים.

בישיבת הממשלה מובאים נושאים שיש בהם צורך פונקציונלי לעבודת הממשלה, לרבות דיווח נרחב על הפעילות המדינית ולרבות נושאים מסווגים. נושאים אחרים מובאים, למשל, בישיבת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי. עם זאת, ידוע היטב לחבר הכנסת השואל, כי יש נושאים מסווגים במיוחד, הטעונים מספר מצומצם של שותפים לסוד, וראש הממשלה נוהג לגביהם לפי הצורך.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, נדהמתי שעל שאלה שמעלה בעיה כל כך קשה בחיי הממשלה ובחיינו הציבוריים תשובת ראש הממשלה כל כך רדודה, בלתי מקיפה, ואינה מתקנת את הטעון תיקון. אני רק חוזר על סעיף בשאלתי כשאלה נוספת: ראש הממשלה הצהיר מייד לאחר כינון הממשלה, שכל שר יצהיר רק בענייני משרדו, ולא בעניינים שאינם קשורים למשרדו. והנה אנחנו עדים כל השבוע, ובפרט לאחר ישיבות ממשלה, לכך שכל שר מצהיר בענייני חוץ וביטחון ובכל עניין אחר, בדרך כלל כמעט שלא בענייני משרדו. האם ראש הממשלה – והאם השר רמון יודע לומר בשמו – חושב לתקן במשהו את העניין? וגם אם מה ששודר ב"רשת חוקרת" לא היה מדויק, ברור שהיו בתוכנית דברים ברורים ושרים הוקלטו באותה כתבה. שום תיקון? הכול בסדר?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת יהלום, אתה יודע ששרים הם אנשים פוליטיים, יש להם אחריות קולקטיבית והם מתבטאים בעניינים מדיניים. בדרך כלל רוב השרים אינם מתבטאים בנושאים מקצועיים, שקשורים לתחום הפעילות של משרד אחר. אבל הנושא המדיני, התהליך המדיני הוא נושא מרכזי, שכל שרי הממשלה נושאים לגביו באחריות קולקטיבית יומיומית. חשוב מאוד שהציבור ידע מה עמדתם בנושא המרכזי הזה. הציבור רוצה לדעת – שרי הממשלה מתבטאים.

רוב ההתבטאויות, אני לא רוצה להגיד שכולן, עולות בקנה אחד עם העקרונות של מדיניות הממשלה כפי שאושרו בישיבות הממשלה, ואני אינני רואה בכך שום פסול. לא מדובר על הדלפות באותם נושאים. מדובר על כך ששרים באים ואומרים מה הם רוצים לומר. אם יש שרים שמדליפים בעיקר דברי אחרים מהממשלה – אני רק יכול להצטער על כך, אבל זו תופעה שימיה כימי ממשלות בישראל. לדעתי, לא תקום ממשלה בישראל שלא יהיו בה הדלפות מהסוג הזה.

עם זאת, אני יכול לומר שנושאים מסווגים באמת, שנמסר עליהם בישיבות הממשלה, אפילו במליאה, אין לגביהם הדלפות.

שאול יהלום (מפד"ל):

וראש הממשלה מרוצה? הוא לא חושב לתקן דבר?

שר הבריאות ח' רמון:

אני עונה כאן בשם ראש הממשלה, על-פי התשובות שהוא מוסר. מה תחשבותי, האם הוא אוהב את זה או לא אוהב את זה – אני חושב שזה לא מן העניין. אם הוא מרוצה או לא מרוצה – אני מציע שתשאל עוד שאילתא, האם ראש הממשלה מרוצה.

שאל ילום (מפד"ל):

אני שאלתי את ראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא שאלת אותו אם הוא מרוצה. אילו שאלת אותו אם הוא מרוצה, הוא היה עונה לך.

שאל ילום (מפד"ל):

שאלתי מה הוא חושב.

היו"ר ד' שילנסקי:

פורמלית השר צודק. אתה יכול להגיש שאילתא נוספת.

השאילתא האחרונה במסגרת השאילתות שהוגשו לראש הממשלה היא שאילתא מס' 2391, של חבר הכנסת דוד מנע.

חברי הכנסת, בשלב זה אני רוצה להודיע, שכל השאילתות שהיו מיועדות להיענות על-ידי שר הבריאות בשם שר הפנים וכל השאילתות שהיו מיועדות להיענות על-ידו בשם ראש הממשלה, שלא קראתי אותן, אבל הן מופיעות ברשימה, הכול עובר לפרוטוקול.

תוארו של ערפאת במכתביו לראש הממשלה

חבר הכנסת ד' מנע שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

בעיתונות נמסר, שיאסר ערפאת חותם על מכתביו לראש הממשלה בתואר "נשיא מדינת פלשתיין".

ברצוני לשאול:

בהסכם העקרונות דובר על אוטונומיה ולא על מדינה, וערפאת חתום שם כיושב-ראש אש"ף. מדוע אין ראש הממשלה מביע התנגדות לתואר החדש שאימץ ערפאת במכתביו?

שר הבריאות ח' רמון:

ראש הממשלה אינו מקבל כל מכתב, איגרת או פקס שמגיע אליו תחת הכותרת "מדינת פלשתיין".

ראש הממשלה אף העיר על כך לערפאת, אישית, במהלך שיחתם ב-12 בדצמבר 1993.

קיימת הסכמה, כי בכל התכתבות בין ערפאת לבין ראש ממשלת ישראל, יושב-ראש אש"ף, ערפאת, יזכר אך ורק בתוארו כיושב-ראש אש"ף.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מכתב אחד, עד כמה שידוע לי, נחתם בתואר "נשיא מדינת פלשתיין". יאסר ערפאת חתם כנשיא מדינת פלשתיין. האם יש הסכם פורמלי, האם דובר על זה בין רבין לערפאת, שבמכתבים ביניהם לא יירשם "נשיא מדינת פלשתיין"? האם יש הסכם ביניהם? מה התייחסותך לגבי הטענה שלפחות מכתב אחד, שנשלח לפני כמה שבועות, נחתם במלים "נשיא מדינת פלשתיין"?

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שבתשובתי אמרתי שהגיע מכתב אחד כזה. הוא לא נענה. ראש הממשלה העיר ליושב-ראש אש"ף, ערפאת, על כך שהוא שלח לו מכתב תחת התואר הזה. זה לא מקובל עליו.

בכל ההסכמים שחתמנו עם ערפאת ועם אש"ף עמדנו על כך שערפאת לא יוגדר כנשיא מדינת פלשתינ. הוא חתום כיושב-ראש אש"ף. כך בכל ההתכתבויות שלנו ובכל המסמכים שנחתמו בינינו לבין אש"ף וייחתמו בינינו לבין אש"ף, אני מקווה שבעתיד הקרוב.

אדוני היושב-ראש, יש שאילתא נוספת שאני מבקש לקרוא את התשובה עליה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, צריך להודיע.

שר הבריאות ישיב על שאילתא שהוגשה לשר לענייני דתות, מס' 1763, של חבר הכנסת אריה גמליאל. אומנם הוא איננו כאן, אבל השר מבקש לענות וזו זכותו. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

בעקבות תשובתי על שאילתא מס' 1763, שנמסרה לפני שבוע-שבועיים בכנסת, התלוננו בפני אנשי רשות השידור, כי התשובה לא היתה נכונה. פניתי למשרד הדתות וביקשתי לברר את העניין. ואכן התברר שהתשובה שנמסרה על-ידי בשם משרד הדתות לא היתה נכונה. אני רוצה למסור את התשובה המדויקת והנכונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה היתה השאילתא?

שר הבריאות ח' רמון:

השאילתא התייחסה לצילום או לכתבה טלוויזיונית על מה שנעשה בבית-העלמין בראש-פינה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה היתה התשובה?

שר הבריאות ח' רמון:

התשובה היתה שרשות השידור ביימה שם הצגה והיא הביאה לשם חזיר. בקיצור, האשימו את רשות השידור באחריות לעניין. אני קורא את התשובה האמיתית.

בית-העלמין בראש-פינה

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את השר לענייני דתות ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

מפנייה שהגיעה אלי עולה, כי בכתבת טלוויזיה שבה נראה בית-העלמין בראש-פינה ניתן היה להבחין, לדעת הפונה, בבעל-חיים הנע בינות לקברים. לדבריה, מדובר בחזיר.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכן משרדך לבדוק מקרה זה?

2. מי אחראי לאחזקת בתי-העלמין בכל אתר?

3. מה הוא תקציב משרדך לשנה זו לשם שיפוץ בתי-העלמין, שימורם והגנתם, ברחבי הארץ?

שר הבריאות ח' רמון:

כותב לי ישראל ליפל, יועץ שר הדתות:

לאחר בירור נוסף שערכתי בקשר לתשובה זו, שנמסרה ללשכת שר הדתות על-ידי מנהל מחלקת הקבורה במשרדנו, ושהתבססה בעיקרה על שיחה שהוא קיים עם רבה של ראש-פינה, הגעתי למסקנה שיש, לצערי, מידה רבה של צדק בתלונת מר צבי לידר נגד תוכן תשובה זו.

לשכת השר מטפלת במשך תקופה ארוכה בקבלת חומר מהמחלקות הקשורות לשאלות ובהכנת תשובות השר, ולא קרתה לנו מעולם הכשלה מעין זו. זאת ועוד, בהכנת התשובה על השאלתא ציינו במפורש, שאנו מסתמכים על דברי רבה של ראש-פינה, שמסתבר שהסתמכו על דברי גברת גולן, וכך מתקבל גם הרושם מדברי הוטרניר שהניח הנחה קרובה לכך, שהחזיר לא נכנס "מיוזמתו" לבית-הקברות.

כך או כך, הטעות קשה ובוודאי נצטרך להקפיד להבא הקפדה נוספת על מסירת דברים מפי אומרים, גם אם הם חשובים כפי שהם חשובים.

קבל נא – הוא פונה אלי, שאני אקבל את ההתנצלות. הוא אומר: קבל נא את התנצלותנו הכנה על האי-נעימות הקשה שנגרמה לך.

אני מבקש מהכנסת לקבל את ההתנצלות של משרד הדתות, כמובן שלי, על האי-נעימות שנגרמה בכך שנמסרה תשובה לא מדויקת למליאת הכנסת, מה עוד שהיא גרמה אי-נעימות בולטת לרשות השידור.

בהזדמנות זו אני רוצה להתנצל בשם משרד הדתות בפני רשות השידור על התשובה הלא-נכונה שנמסרה, שהאשימה את רשות השידור במעשים שהם באמת מעשים חמורים.

היו"ר ד' שילנסקי:

על מנת שאנחנו נבין, כמי שלא בקיא בפרשה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אני לא מבין מה היה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא היה. הסתמכו פה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, תרשה לי. זאת אומרת היתה החיה הזאת, החזיר היה, אבל זה לא היה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

לא היה. רשות השידור לא ביימה ולא עשתה ולא הביאה ולא היה. אלא היה מצולם מה שצולם. זה הכול.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני הצהיר שהשר יענה ביוזמתו, אף שחבר הכנסת גמליאל איננו כאן, על שאילתא מס' 1763 של חבר הכנסת גמליאל. יש כאן שלוש שאלות והשר לא עונה ולא משיב על השאלות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני תיקנתי מה שענינו בעבר. אני לא חוזר על כל התשובה. התשובה אז היתה שהעניין הזה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

לא השאילתא הזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מדבר על השאילתא הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום צודק בשאלתו, שאין תשובה על שאלה 2 ועל שאלה 3. אבל מאחר שחבר הכנסת גמליאל איננו כאן, הוא לא יכול לשאול. הוא יצטרך להגיש שאילתא נוספת אם ירצה תשובה. אני חושב שתשובתי בהתאם לתקנון והיא נכונה.

ידיעה על העברת כספי עירייה למינהל הקהילתי רמות

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר הפנים ביום כ"ח בחשוון התשנ"ג (24 בנובמבר 1992):

בעיתון "על רמות" מיום ט"ז בחשוון התשנ"ג (12 בנובמבר 1992) פורסם, כי בישיבת ועדת ההקצבות של עיריית ירושלים מיום כ' באלול התשנ"ב (18 בספטמבר 1992) הקציבה העירייה סכום של 273,000 ש"ח למינהל קהילתי רמות.

זאת אף שבתשובה לבג"ץ 860/87 הצהירה עיריית ירושלים, כי המתנ"ס השכונתי אינו משמש מינהלת, אלא רק מתנ"ס לארגון חוגים, וכן הצהירה כי אינה מעבירה כל תקציב למתנ"ס, אלא למטרות תרבות וחוגים.

ברצוני לשאול:

1. מכיוון שהעירייה הודיעה שהמינהלת אינה קיימת, למי הועברה, או מיועדת לעבור, ההקצבה הנ"ל?

2. לכמה חודשים מיועדת הקצבה זו, ומה היקפה באופן יחסי לתקצוב דומה בשכונות אחרות?

3. על-פי אילו קריטריונים חולקו הקצבה זו ויתר ההקצבות למינהלות השכונתיות בירושלים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מינהל קהילתי רמות לא הוקם על-ידי האגודה לקידום מינהלות, ומעולם לא השתייך למסגרת המינהלות. כמרכז קהילתי המספק שירותים, עם הנהלה ציבורית, הוא מקבל הקצאה תקציבית המתבססת על תוכניות עבודה המעובדות עם אגפי העירייה השונים ועל בסיס מחויבותו לבצע שירותים מוסכמים אלה.

2. מדובר בתקציב שנתי, כפי שניתן לגופים אחרים, ובהקצאות רבעוניות או חודשיות, בהתאם לדיווח של רואה-חשבון מטעם חברת המתנ"סים העירונית ובאישור ועדת ההקצבות העירונית.

3. מדובר בהקצאות משאבים למינהלות, המיועדים להפעלת צוות מקצועי בסיסי של מנהל, מזכיר, יזם חברתי ומהנדס או אדריכל שכונתי, וכן תקציב פעולה מסוים לפעילות יזומה על-ידי השכונה. כן מועברים תקציבים על-ידי אגפים עירוניים על בסיס של ביצוע תוכניות משותפות ומוסכמות.

לדוגמה: מינהלת הר-נוף קיבלה בשנת 1992 הקצבה בסיסית של 234,000 ש"ח לצרכים שפורטו, וזאת נוסף על תקציבים המועברים אליה על-ידי אגפי העירייה לביצוע שירותים ופעולות משותפות ומוסכמות, שהסתכמו בכ-50,000 ש"ח.

יצוין כי בתוכנית העבודה לשנת 1993 הוכנה הצעה, לרבות תקציב, שתובא לאישור מוסדות העירייה, להקמת מינהל קהילתי נוסף ברמות, כפי שעיריית ירושלים התחייבה, באזורי המגורים החדריים, וזאת בהתאם להודעתה בבג"ץ.

ההצעה באה בעקבות סיום תהליך אישור המדיניות העירונית, והיא תהווה המשך לפעילות שהוחל בה בשנתיים האחרונות, שבמסגרתה הוחל במתן שירותים מתנ"סיים וקהילתיים. בתקציב של כ- 70,000 ש"ח לשנה ניתנים באזור רמות 04 וברמות-פולין שירותים המופעלים על-ידי חברת המתנ"סים העירונית, באמצעות מתנ"ס גרוס ברוממה, בשיתוף עם העירייה, כפי שמופעלת על-ידי מתנ"ס זה שלוחת נווה-חמד זה שנים רבות במגזר החרדי בצפון-העיר.

משרדי עומד בקשר עם העירייה בכל הקשור לשאילתא זו.

צר לי על משך הזמן שעבר עד מתן התשובה על שאילתא זו.

חיוב תושבי חורה ולגיה בתשלום ארנונה

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

היישובים חורה ולגיה מצויים בתחום שיפוטה של המועצה האזורית שוקת, שהיא מועצה ממונה, וממוקמת בבאר-שבע ולא בתחום שיפוט המועצה.

לאחרונה נדרשו התושבים לשלם דמי ארנונה באופן רטרואקטיבי, למרות העובדה שמרבית התושבים ממשיכים להתגורר במבנים זמניים, שנבנו ללא היתר, אינם מחוברים לרשתות החשמל, המים, הטלפון, הביוב, טרם נסללו אליהם כבישי גישה ואין הם ראויים למגורים.

ברצוני לשאול:

1. האם יועברו משרדי המועצה לתחום שיפוט המועצה, על מנת לאפשר גישה קלה לתושבים המעוניינים לקבל שירות מהמועצה, ומתי?

2. מדוע לא ממנים נציגים של שני השבטים אל-נבארי ואבו-סביית לחברים במועצה, כפי שהובטח להם?

3. האם ימונו נציגים של שני השבטים, ואם כן – מתי?

4. מדוע לא מבטלים ו\ie0 פוטרים את התושבים המתגוררים בפחונים ובמבנים זמניים שאינם ראויים למגורים מתשלומי הארנונה?

5. מדוע לא מעכבים את החיוב בתשלום ארנונה עד פיתוח כבישי גישה וחיבור הבתים לרשת החשמל?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המועצה האזורית שוקת מטפלת בתכנון משרדי המועצה האזורית בסמיכות ליישובים חורה ולגיה. השטח המוצע לתכנון הינו באזור גלילי, הדורש תוכנית בניין עיר מפורטת.

2. במועצה האזורית שוקת, המונה שני יישובים בלבד, מכהנים כיום 12 חברים. הרכב זה, גם כיום, הינו רחב ומקיף, ואין הצדקה כיום למינוי חברים נוספים.

3. בעתיד תישקל האפשרות למנות נציגי השבטים אל-נבארי ואבו-סביית, במקום חברים אחרים.

4-5. צו הארנונה במועצה האזורית שוקת נקבע על-פי החוק.

מועצה ממונה באבו-גוש

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

ב-1 בינואר 1993 הוכרזה מועצה ממונה בכפר אבו-גוש. בין הנציגים אין שום נציג מתושבי הכפר עצמו, כאשר יש בכפר ארבע חמולות גדולות.

ברצוני לשאול:

1. האם ייתוספו נציגים על אלה שמונו לוועדה הממונה?

2. האם יהיה ייצוג בוועדות השונות של המועצה?

3. האין בשיתוף תושבים מהכפר משום תרומה לנושא?

4. האם נשקל להוסיף נציג מכל חמולה למועצה הממונה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 2 ו-4. הרכב המועצה המקומית הממונה היה בתיאום מלא ובהסכמתם של נציגי היישוב במועצה האזורית, ולכן אין כל כוונה, בשלב זה, להוסיף חברים למועצה, הנמצאת בשלבי התארגנות ראשוניים. נציגי היישוב שולבו בתפקידים במרחב. מר יוסף איברהים מונה לחבר בוועדה המרחבית לתכנון ולבנייה – "הראל", ומר האני ג'אבר מועסק כעובד המועצה המקומית, ובכך אנו רואים שיתוף נאות של נציגי היישוב בגופים השונים.

3. מדיניות משרד הפנים היא לא למנות תושבים מקומיים כחברים במועצה המקומית שבהם מונתה מועצה מקומית ראשונה. הדבר אמור בכל המגזרים: הן במגזר היהודי, הן במגזר הערבי והן במגזר הדרוזי. שיתוף תושבים מקומיים במועצות ממונות מעין אלה יוצר חיכוכים רבים בין קבוצות המייצגות אנטרסים שונים ובין חמולות שונות ופוגע בתפקודה של המועצה ובהשגת המטרה, וזאת מעבר לאווירה העכורה במקום. מעבר לכך נטענת טענה צודקת, שלפיה שיתוף תושב המקום במועצה הממונה נותן לו עדיפות על מתחרים אחרים לקראת הבחירות למועצה הנבחרת בעתיד.

באבו-גוש הגענו למסקנה, שיש ליישם את המדיניות האמורה בהתייעצות עם נציגי היישוב שהיו חברים במועצה האזורית מטה-יהודה, כדי לא ליצור התנגדויות בין החמולות השונות בכפר, אשר עלולות להקשות מאוד על המועצה הממונה בתפקודה.

ארנונת עסקים לאולמות אירועים

חבר הכנסת ד' תיכון שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

ענף אולמות האירועים בארץ נדרש לשלם ארנונת עסקים בשיעורים גבוהים ביותר. ענף זה אף מופלה לרעה לעומת עסקים מקבילים. לדוגמה, בית-מלון בעל חמישה כוכבים נדרש לשלם עבור אולמות האירועים שלו כ-30% ממה שנדרש מאולמות אירועים בדרגה דומה.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה בנושא הארנונה המוטלת על אולמות אירועים על מנת שתהיה בשיעורים סבירים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל רשות מקומית רשאית לקבוע את שיעורי הארנונה שתטיל בתחומה, ובלבד שלא תחרוג מהכללים שקבעו שרי הפנים והאוצר.

שיעורי הארנונה יכולים להיות שונים לגבי סוגים שונים של נכסים או חלקים שונים של תחום העירייה, והם מדורגים על-פי שימושם.

לשנת הכספים קבעו שרי הפנים והאוצר בתקנות, שעדיין לא אושרו בוועדת הכספים, שיעורים מרביים ומזעריים לארבעה סוגי נכסים, כאשר העיקר הינו יצירת כללים אחידים לכלל הרשויות המקומיות לגבי כל המגזרים כבר בשנת 1994.

במקביל לפעולה רבת היקף זו של הממשלה, וכשהיעד של צמצום האבטלה ניצב לפניה, חייבת הממשלה לעודד את העצמיות והיציבות בכלכלת השלטון המקומי בישראל.

אשר להצעתו של חבר הכנסת בדבר השוואה בין סקטור המלונאות לאולמות השמחה – זו נבדקה ונמצאה לא-נכונה, בשל האופי השונה של הנכסים, גודלם ותקופת הפעילות – עונתיות – בהם.

הנחת קו מים בכפר אל-חוסיניה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

נציבות המים ו"מקורות" אישרו תוואי קו מים בכפר אל-חוסיניה. אולם לאחר תחילת העבודה אסר עליהם ראש המועצה האזורית משגב, מר אריק רז, להמשיך בעבודתם.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע מקרה זה למשרד הפנים?

2. נוכח הפגיעה במאות נפשות כתוצאה מהחלטה זו, האם תוסר ההתנגדות להנחת קו המים הנ"ל?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2. המועצה האזורית פועלת לאספקת מים בנקודות מרכזיות לפזורות הבלתי חוקיות של האוכלוסייה הבדואית במשגב.

הבעיה בחוסיניה היא, שהתגלע ריב חמור בין כמה משפחות, אשר אינו מאפשר כרגע להשלים את הפרויקט.

המועצה מקווה למצוא פתרון שיגשר בין הרצונות השונים של החמולות השונות.

בעיית היישובים הלא-מוכרים בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

עשרות אלפים של תושבים ערבים מתגוררים בעשרות יישובים וריכוזים מחוץ ליישובי הקבע.

ברצוני לשאול:

1. מדוע משרד הפנים איננו מכיר בחמישה יישובים נוספים על יישובי הקבע, ועל-ידי זה יפתור את הבעיה של בנייה ללא היתר בנייה?

2. מדוע כופים על אלפי תושבים לעבור ליישובי הקבע, המרוחקים ממקום ריכוזם עשרות קילומטרים?

3. מדוע לא מגבשים מדיניות בהתייעצות ותוך שיתוף פעולה עם נציגי התושבים?

4. מדוע לא מעכבים את ההליכים המשפטיים בגין בנייה ללא היתר, עד לגיבוש מדיניות כוללת ליישובים הלא-מוכרים בנגב?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. הממשלה החליטה, על-פי המלצות מוסדות התכנון, להקים שבעה יישובי קבע לבדואים בנגב.

לדעתנו, יש לשבעת היישובים היכולת לקלוט את הבדואים בנגב, ואין להתיר הקמת יישובים נוספים.

אין כופין על שום אזרח לעבור ליישוב שאינו רוצה בו. אכלוס הבדואים נעשה על-ידי המינהלת, בראשותו של מר אלי בבאי, ובכל המקרים בהסכמת הבדואים.

המדיניות הנקבעת במינהלת לאכלוס בדואים, גם היא נעשית בהתייעצות ובשיתוף נציגיהם.

הליכים משפטיים בגין בנייה ללא היתר נקבעים כיום רק לבנייה חדשה, וזאת על-פי המלצות ועדה בין-משרדית בראשותו של מר יעקב מרקוביץ.

המינהלת אינה כפופה למשרד הפנים.

מימון מגורים במלון לאזרח על-ידי עיריית תל-אביב

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

תושב תל-אביב, שהעירייה הרסה את ביתו לפני שבע שנים ללא אזהרה, מתגורר מאז בבית-מלון על חשבון העירייה.

כך התברר אתמול מפסק-דין שנתן השופט המחוזי בתל-אביב, ד"ר גבריאל קלינג, ובו ביקורת על בזבז כספי הציבור.

ברצוני לשאול:

1. מה הם פרטי המקרה שחייב את העירייה לממן מגורים במלון לאזרח במשך שבע שנים?

2. מה הן המסקנות שהסיק משרדך כתוצאה ממקרה זה ומפסק-הדין של השופט קלינג?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. להלן העובדות:

ביתו של מר שלמה גולדברג, שבו התגורר, ברחוב לצרוס 9, תל-אביב-יפו, נהרס על-ידי עיריית תל-אביב-יפו ביום 22 באוגוסט 1986, מחמת היותו מבנה מסוכן.

הנ"ל הגיש בשנת 1988 תביעת נזיקין נגד העירייה, ובה טען כי ההריסה בוצעה שלא כדין.

בפסק-הדין שניתן על-ידי בית-המשפט המחוזי נתקבלה תביעתו.

מר גולדברג פנה למלון "שלווה" כאשר נהרס הבית. באופן זמני, לאחר התייעצות עם יועץ הרווחה ולאחר שיקול דעת מעמיק, עקב מצבו הבריאותי – 100% נכות – והיותו מעורער בנפשו, הוחלט להשאירו במלון "שלווה".

עלות שיכנונו ב"שלווה", שהינו למעשה הוסטל, זהה בערך לעלות שכירת דירה. מאחר שהטיפול בשיכנונו של גולדברג יימשך זמן רב, הוחלט בכל זאת לשכור לו דירה. לצערנו, עקב מצבו הבריאותי והנפשי כאמור לעיל, לא הצליחה העירייה לשכור לו דירה.

בינתיים החלה תביעתו להתברר בבית-המשפט. המשפט נמשך חמש שנים תמימות.

עד גמר ההליכים המשפטיים שוכן הנ"ל במלון "שלווה", המשמש למעשה הוסטל למחוסרי דיור ולמקרים מיוחדים. לאחרונה הועבר למלון "מונופול", שגם הוא משמש הוסטל יותר מאשר מלון. עלות שיכנונו ב"מונופול" אינה גבוהה יותר מאשר שכירת דירה, שעולה לפחות 350-400 דולר, ולו לחדר אחד.

ברצוני להוסיף, שעם החלטת בית-המשפט לפצותו, הנ"ל ממשיך להתגורר במלון "מונופול", והתשלום עבור שהותו ינוכה מהפיצויים שיקבל הנ"ל.

2. פעולת העירייה בנושא השיקום מקובלת על משרד הפנים, מלבד ההריסה. פעולת ההריסה אינה מקובלת.

אגרת שירותי כבאות לתעשייה

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

מנכ"ל התאחדות התעשיינים טוען, כי אגרת שירותי הכבאות במפעלים גבוהה במאות אחוזים מהמקובל בשוק.

לדבריו, עבור ביקורת כבאות של שעה משלמים המפעלים 5,000 ש"ח, במקום 80 ש"ח כמקובל השוק.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים דלעיל?

2. אם כן – מה היא הסיבה לכך שאין מחיר שוק גם למפעלים גדולים?

3. מה יעשה בנדון?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הפרטים אינם מדויקים.

3. גובה אגרת שירותי הכבאות נקבע בתקנות שירותי הכבאות (תשלומים בעד שירותים), התשל"ה-1975.

התקנות מפרטות מכלול של שירותים הניתנים על-ידי שירותי כבאות אשר עבורם יש לשלם.

גובה האגרה בגין ביקורת ציוד במקרקעין נקבע בתקנה 2 ובסעיף 3 לתוספת.

בתקנות הנ"ל נקבע, כי גובה האגרה ואופן החישוב עבור הביקורת כאמור לעיל ייקבעו על-פי שטחם של המקרקעין שבהם בוצעה ביקורת, ללא כל התייחסות לסוג המקרקעין או לשעות העבודה של מבצע הביקורת.

על אף האמור לעיל, לאור הפניות הרבות של מפעלים שונים לשירותי כבאות לבחון מחדש את אופן החישוב, מונתה ועדה אשר בחנה מחדש את גובה האגרות לגבי מכלול השירותים הניתנים על-ידי שירותי כבאות, המפורטים בתוספת.

הוועדה גיבשה הצעה לשינוי התעריפים, אשר הוגשה לאישור לוועדת האגרות במינהל הכנסות המדינה.

ביום 14 באפריל 1993 התקבל אישור ועדת האגרות לשינוי המוצע, ואנו פועלים היום לשינוי התקנות בהתאם. נראה לנו, כי במסגרת שינוי התקנות נמצא פתרון הולם גם לגובה התשלום הנגבה היום ממפעלים אשר שטחם גדול.

המועצה האזורית שוקת

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

המועצה האזורית שוקת הינה מועצה ממונה, הכוללת את שני היישובים הערביים בנגב חורה ולגיה. המועצה הוקמה לפני כשנה. קיימות תלונות רבות נגד ראש המועצה ונגד תפקוד המועצה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא ניסיונו האדמיניסטרטיבי של ראש המועצה הממונה, מר יעקב כץ?
2. מדוע מונה ראש המועצה הנ"ל ללא התייעצות עם כלל התושבים?
3. מדוע לא מונה ראש מועצה ערבי, ומדוע לא משנים את שם המועצה לשם ערבי?
4. מדוע כל התפקידים במועצה, לרבות מנהלי מחלקות הנדסה, חינוך, תברואה והיועץ המשפטי, מאוישים על-ידי פקידי יהודים, שאינם תושבי היישובים?
5. מדוע המועצה משותקת ותושבים רבים בכפר לגיה, אשר בנו את בתיהם, נותרו ללא כבישים וללא חיבור לרשת החשמל?
6. מדוע לא מצרפים להרכב המועצה נציגים צעירים ומשכילים מקרב התושבים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לראש המועצה, שהתמנה על-ידי שר הפנים, מר יעקב כץ, יש ניסיון אדמיניסטרטיבי מוכח בשירות צבאי ובפעילות אזרחית.
2. ראש המועצה נבחר פה-אחד על-ידי כל חברי המועצה.

3. שם המועצה נקבע על-ידי ועדת השמות הממשלתית, ולכל הדעות השם ראוי למועצה והמועצה ראוייה לו.

4. התפקידים במועצה מאוישים בדרך כלל על-פי מכרז, שמתפרסם באישור משרד הפנים בעיתונות המקומית והארצית, בערבית ובעברית.

העובדה שלא עומד בראש מחלקה תושב מקומי נובעת מכך שהמועמדים המקומיים אינם עומדים בקריטריונים של דרישות התפקיד. בראש מחלקת התברואה עמד עד כה בדואי מקומי תושב חורה, עד שיצא מסיבות משפחתיות לחופשה ללא תשלום, לשנה אחת. בקרוב יאויש התפקיד בתושב מקומי, שיעבור את ההשתלמויות הדרושות. כך גם לגבי מחלקת הרווחה – בראשה עומד תושב המקום, גם הוא מחורה, ואשתו של חבר הכנסת אלסאנע משמשת במחלקה זו עובדת סוציאלית.

5. משרד השיכון הוא האחראי לביצוע תשתיות ביישובים. במסגרת תקציב 1993 יושקעו בלגיה סכומים מכובדים בתחומי התשתיות, וזאת בהתאם לפרוגרמה שהוכנה על-ידי המועצה. נוסף על כך, יש לדחות מכול וכול את הטענה שהמועצה משותקת. ההיפך הוא הנכון, המועצה בראשותו של מר יעקב כץ פעילה ומתפקדת כהלכה, לשביעות רצון רוב תושביה.

6. מינוי חברי המועצה על-ידי שר הפנים נותן ייצוג מהימן לכל שכבות האוכלוסייה – המסורתית, הצעירים והמשכילים.

הפעלת דיסקוטק בשכונות מגורים בחיפה

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

פנו אלי נציגי השכונות א-סלט וח'ורי ונזירות בחיפה, והתלוננו על כך שעיריית חיפה מתכוונת לאפשר הפעלת דיסקוטק בשכונותיהם. בתוך השכונות הנ"ל גרות יותר מ-256 משפחות, אשר רובן המכריע הן משפחות פועלים, שמטבע הדברים הולכים לישון מוקדם, בעוד הדיסקוטק פותח את שעריו מחצות ועד השעה 04:00.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא נענתה עיריית חיפה לבקשת התושבים למנוע את פתיחת הדיסקוטק הנ"ל?

2. נוכח הרעש הנגרם על-ידי הדיסקוטק והחשש שמא ייפך מוקד לעבריינות, האם יורה משרד הפנים לעיריית חיפה שלא להרשות עוד פתיחת הדיסקוטק בלב שכונות המגורים הנ"ל?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מערייית חיפה נמסר לנו, שהיא עשתה ועושה כל אשר ביכולתה על מנת לסגור את הדיסקוטק שנפתח ללא רשיון ברחוב א-סלט בחיפה.

נגד בעלי ומנהלי הדיסקוטק הוגשו כתבי אישום לבית-המשפט לעניינים מקומיים בחיפה בגין ביצוע עבודות בנייה ללא היתר ובגין ניהול עסק ללא רשיון.

הדיסקוטק, אשר נפתח ביום 28 בינואר 1993 בשעות הערב המאוחרות, נסגר סמוך לפתיחתו מכוח צו סגירה מינהלי, שהוצא על-ידי כבוד ראש העיר, מר אריה גוראל. העסק היה סגור מכוח צו זה בתקופה שבין 2 בפברואר 1993 ל-15 במרס 1993 ועד בכלל, אך פתיחתו הותרה לאחר מכן בפקודת בית-המשפט.

נוסף על ההליכים המשפטיים המנויים לעיל, ואשר טרם נסתיימו, הוגשה לבית-המשפט המקומי בקשה לסגירת העסק לאלתר, מכוח סעיף 17 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968.

הדיונים המשפטיים מתנהלים, כאמור, בבית-המשפט לעניינים מקומיים בחיפה, וטרם ניתנו פסקי-דין.

2. עלי לציין, כי אין בכוחה של עירייה כלשהי, ובכלל זה עיריית חיפה, למנוע מראש פתיחת עסק ללא רשיון. העירייה יכולה וחייבת לפעול בכל האמצעים החוקיים העומדים לרשותה כדי למנוע עבירות על החוק, להעניש את העבריינים ולפעול לסגירת העסק שנפתח ללא רשיון.

הגדלת מספר מקבלי הרשיונות לנשיאת נשק

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בעקבות ריבוי המקרים שבהם נפגעים אזרחי ישראל על-ידי גורמים חבלניים, ברצוני לשאול:

1. האם נשקלת האפשרות להגדיל את מספר מקבלי הרשיונות לשאת נשק, כגון קצינים במילואים?

2. האם בעקבות החשש כי הגדלת מספר מקבלי הרשיונות תביא לגידול במכירת נשק לגורמים עוינים ולאנשי העולם התחתון, יש לשקול את האפשרות כי בעל רשיון יביא את הנשק לזיהוי ולבדיקת מספר רישוי, פעמיים בשנה, לביקורת?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה מיניתי ועדה בין-משרדית, שמתפקידה לבדוק את מכלול הנושאים הנוגעים לרישוי כלי ירייה, ובראש ובראשונה את נושא הקריטריונים למתן רישיונות לנשאי כלי ירייה להגנה עצמית. הוועדה הגישה את המלצותיה.

לאחר עיון בהמלצות אחליט.

מועצה ממונה בכפר סג'ור

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הפנים ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

בעקבות תלונה שהגיעה אלי בדבר ליקויים בתפקוד המועצה הממונה בכפר סג'ור, פניתי למנהל מחוז הצפון בתחילת חודש מרס בבקשה לקבל את התייחסותו. ראש המועצה הממונה עצמו השיב, שהוא דוחה את ההאשמות הנ"ל.

לפני ימים מספר הגיעה לידי תלונה נוספת, מאדם אחר, על תפקודו של ראש המועצה הנ"ל, הדנה באותם נושאים שעלו בתלונה הראשונה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון כי כל עובדי המועצה, מהגזבר והיועץ המשפטי ועד הפקידות, הם אנשי מגדל-העמק, מקום מגוריו של ראש המועצה הממונה?

2. אם כן – האין כאן סתירה בין מטרותיה של המועצה הממונה, להכין תשתית כוח אדם מבני המקום, לבין מעשיה בפועל?

3. האם גביית חשבונות ומסים שונים נעשית על-ידי חברת גבייה פרטית?

4. אם כן – האם כך נהוג במועצות מקומיות אחרות?

5. האם אין טעם לפגם בכך שעל פנייתי למנהל מחוז הצפון ענה ראש המועצה עצמו, כאשר מרבית התלונות מופנות נגדו?

6. האם יקוימו בחירות למועצה המקומית סג'ור במקום המועצה הממונה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא כל עובדי המועצה הם אנשי מגדל-העמק.

2. אין סתירה למטרותיה של המועצה הממונה להכין תשתית כוח אדם מבני המקום, היות ש-24 עובדים הם מסג'ור.

3. הגבייה מבוצעת על-ידי חברה פרטית. לפי דיווח ראש הרשות, הגבייה מתבצעת בצורה יעילה וחוסכת למועצה הוצאות רבות.

4. יש רשויות רבות שמבצעות את הגבייה דרך חברה חיצונית.

5. אין שום טעם לפגם בכך שהתשובות על הפניות הוכנו על-ידי ראש המועצה, היות שהוא האחראי לניהול תקין, והוא גם חייב לתת את התשובות על השאלות.

6. היות שהרשות הוקמה רק לפני 17 במרס 1992 והיא מתפקדת, אין כוונה לקיים בחירות.

איחוד הערים רמלה ולוד

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הפנים ביום כ"ו בסיוון התשנ"ג (15 ביוני 1993):

בתקופה האחרונה הגיעו לאוזני ידיעות שונות בדבר מגמה לאחד את הערים רמלה ולוד לעיר אחת, מתוך רצון לכאורה לעמוד מול העיר העתידיה מודיעין ולמנוע הגירת תושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. מה היא התוכנית המקיפה שמתכנן משרד הפנים בנוגע לאיחוד ערים אלו?

3. מה הוא לוח הזמנים המשוער לתוכנית זו?

4. האם יש תועלת במיזוג הערים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. הוגש לי דוח של ועדת חקירה, שמונתה לעניין זה על-פי חוק. הוועדה קבעה כי יש באיחוד כדי להביא לתועלת לשתי הערים. החלטתי לגבי העניין תינתן לאחר הבחירות לרשויות המקומיות.

בית-הקברות המוסלמי בבאר-שבע

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

נודע לי, כי ביום 25 במאי 1993, בשעה 10:00, ניסו עובדי עיריית באר-שבע להרוס את בית-הקברות המוסלמי בעיר, בטענה שהאדמה שעליה קיים בית-הקברות שייכת לעירייה, ולפי האסלאם מותר להרוס בית-קברות אחרי 40 שנה.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. האם אין במעשה זה משום פגיעה ברגשותיהם של בני העדה המוסלמית בכלל ובבאר-שבע בפרט?

3. כדי לתת כבוד למקומות קדושים, האם יורה משרדך לעיריית באר-שבע להימנע מכל צעד נוסף, שיפגע עוד יותר בבית-הקברות הנ"ל?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בדקנו את הנושא עם מהנדס העיר.

מתברר שעובדי העירייה נכנסו לבית-הקברות המוסלמי על מנת לתקן קו מים 14 צול העובר בשטח בית-הקברות.

ביצוע העבודה היה מחויב המציאות, ואלמלא בוצעה – היה חשש לסחיפת קברים ולגרימת נזקים גדולים לבית-העלמין.

הרשות המקומית מכינה תוכנית להעתקת קו המים באופן שיעקוף את בית-הקברות. על הרשות להגיש תקציב בלתי רגיל לשם ביצוע התוכניות לכשיוגשו. מכל מקום, ודאי שלא היתה כל כוונה מצד העירייה להרוס את בית-הקברות או לפגוע ברגשות העדה המוסלמית.

עידוד אזרחים להקמת מרחב מוגן דירתי

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

לאחר מלחמת המפרץ הוקמה ועדת מנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד הפנים דאז, דב קהת, לבחינת דרכים לעידוד ולתמרוץ אזרחים להקמת מרחב מוגן דירתי – ממ"ד – בדירות קיימות. המלצות הוועדה אושרו על-ידי שר הביטחון, חבר הכנסת משה ארנס. כחלק מהמלצות הוועדה הוחלט על הוצאת תקנות על-ידי משרד הפנים, בהתייעצות עם משרד השיכון, שמטרתן מתן תמריצים לאזרחים להקמת ממ"ד בדירותיהם.

בהסתמך על המלצות הוועדה, החלו כמה מפעלים בארץ בתהליכי פיתוח ותכנון של ממ"דים, על מנת לספק את הדרישה העתידית. בינתיים פותחו המוצרים, והם כבר מוכנים לייצור. המוצרים הללו כבר הוצגו בתערוכה של מרכז הבנייה הישראלי, ומפקדת העורף פרסמה את המוצרים. אולם ייצור הממ"דים מתעכב משום שעד היום לא הוציא משרדך את התקנות האמורות.

ברצוני לשאול:

1. האם הנושא של הקמת ממ"דים בדירות והתקנות הדרושות מוכרים למשרדך?

2. מדוע מתעכב פרסום התקנות על-ידי משרדך? האם העיכוב נגרם בשל התנגדות או דיונים עקרוניים בנושא?

3. מה הוא לוח הזמנים המשוער להוצאת התקנות הללו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה: כן.

2. מדובר הן בתקנות לפי חוק ההתגוננות האזרחית, שמשדר הביטחון מופקד על ביצועו, הן בתקנות בנושאי הארנונה, והן בנושא היטל השבחה, שתיקונו מחייב תיקון בחוק התכנון והבנייה (המהווה חקיקה ראשית).

הנושאים הללו נמצאים בדיונים עקרוניים בין משרד הפנים למשרד הביטחון.

3. יש להניח שבתוך חודשים ספורים יימצא פתרון מוסכם, וניתן יהיה לפרסם את התקנות ולהגיש הצעת חוק לאישור הכנסת.

מעמד מוניציפלי לקיסריה

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

הגיעה אלי פנייתם של תושבי קיסריה, שממנה עולה כי ליישוב קיסריה אין כל מעמד מוניציפלי. לא זו בלבד: לטענתם קיים הסכם חשאי בין ממשלת ישראל לבין הברון דה-רוטשילד, שלפיו לא יינתן גם בעתיד מעמד מוניציפלי לקיסריה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הפניות הנ"ל?

2. האם ייתכן שיש במדינת ישראל יישוב שאין ולא יהיה לו כל מעמד מבחינת משרד הפנים?

3. מדוע לא יוצג ההסכם שעליו חתמה, לטענת תושבי קיסריה, מדינת ישראל בפני התושבים, על מנת שיוכלו לכלכל את צעדיהם בהתאם?

4. האם ומתי יינתן מעמד מוניציפלי לקיסריה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כל שכונות המגורים הקיימות בקיסריה כלולות בתחום השיפוט של המועצה האזורית חוף-הכרמל, "מתחת לקו".

2. משרד הפנים עושה מאמצים לתת מעמד מוניציפלי לכל יישוב, כמו צירוף עארה לערערה, הקמת המועצה הכפרית נחל עירון וכו'. יש להניח שבעתיד יהיה מעמד כזה לכל יישוב.

3. משרד הפנים אינו צד בהסכם. ההסכמים השונים נחתמו על-ידי שרי האוצר.

4. כאמור לעיל, כל שכונות המגורים הקיימות בקיסריה כלולות בתחום השיפוט של המועצה האזורית חוף-הכרמל ("מתחת לקו").

אשר לעתיד – קיימות כמה אפשרויות: א. מעמד של יישוב בתחום המועצה האזורית; ב. מעמד של מועצה מקומית נפרדת; ג. איחוד עם אור-עקיבא.

העברת כספים למועצת בית-ג'ן

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

כ-200 עובדי המועצה המקומית בית-ג'ן פתחו בעיצומים, בתאריך 27 ביוני 1993, עקב אי-תשלום משכורתם בחודש מאי 1993, וכן אי-תשלום ההפרשים עבור העיכוב שהיה בחודשים מרס ואפריל 1993 ואי-העברת הכספים לקרן ההשתלמות מדצמבר 1992.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין מקיימים את ההבטחות למגזר הדרוזי, ואין מעבירים למועצה את הכספים המגיעים לה?

2. מדוע אין מעבירים לעובדים את כספי קרן ההשתלמות?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים מקיים את ההבטחה לתקצוב המגזר הדרוזי לפי החלטת הממשלה. עד סוף חודש יולי קיבלה הרשות 62.7% של המענק. שאר הכספים הועברו לרשות המקומית עד סוף שנת הכספים. בשלב זה עדיין אין דוחות ביצוע, ומתבצע מעקב באמצעות מחשב לוודא שכל הכספים הועברו.

2. המחוז לא יכול להתערב בעניין העברת כספים לקרן השתלמות, היות שאין בידיו הידע בנושא זה.

התקצוב המיוחד למגזר הדרוזי, הן בתקציב רגיל והן בתקציב פיתוח, מאפשר למגזר זה לעמוד בהתחייבויותיו אם אין הוא חורג מתקציב מאושר.

בעיית היישובים הלא-מוכרים בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

בנגב מתגוררים היום יותר מ-45,000 תושבים ביישובים שאינם מוכרים, המצויים מחוץ ליישובי הקבע.

ברצוני לשאול:

1. האם תזמן את ועדת השרים לענייני פנים להכרה ביישובים נוספים, נוסף על שבעת יישובי הקבע המוכרים? אם לא – מדוע?

2. מדוע משרדכם איננו פועל לגיבוש תוכנית מקיפה לפתרון בעיית היישובים הלא-מוכרים בנגב?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ממשלת ישראל החליטה על הקמת שבעה יישובי קבע לבדואים בנגב. כיום יישובים אלה עומדים בגמר בנייה, ואלפי מגרשים בהם עדיין מחכים לאוכלוסייה המיועדת להם.

2. מוסדות התכנון במשרדנו סבורים, כי תוכנית שבעת היישובים תפתור את בעיית היישובים הלא-מתוכננים בנגב, ועל כן לא יהיה צורך ביישובים נוספים.

בחירות בכפר עארה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

ברשימת היישובים שבהם יתקיימו בחירות לרשויות המקומיות לא מופיע הכפר עארה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יתקיימו בחירות בכפר הנ"ל?

2. האם יבדוק משרד הפנים וישקול אפשרות קיום בחירות בכפר הנ"ל?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טועה השואל בהנחתו הבסיסית. יהיו בחירות בעארה.

2. עארה צורפה זה כבר לערערה, וביום 2 בנובמבר 1993 התקיימו בחירות למועצה ולראש המועצה.

לשכת מרשם האוכלוסין בחיפה

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הפנים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

אזרח המחדש דרכו או מאריך את תוקפו בלשכת מרשם האוכלוסין בחיפה נאלץ לחכות למעלה משלושה שבועות עד שיקבל את מבוקשו.

ברצוני לשאול:

1. האם יש הצדקה לכך שפעולה זו תימשך זמן רב כל כך?

2. מה הן הסיבות למשך הזמן הארוך הדרוש לחידוש דרכון או להארכת תוקפו בלשכת מרשם האוכלוסין בחיפה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תיאור המצב בנדון בלשכת מנ"א – מינהל האוכלוסין – בחיפה אינו נכון עובדתית. בפועל, במצב רגיל, הוצאת דרכון חדש או מחודש נעשית על-ידי הלשכה בתוך חמישה-שבעה ימים, ובהארכת תוקף הדרכון – הדרכון נשלח למבקש למחרת.

אשר על כן, להלן תשובתי:

1. בפועל, במאמץ מתמיד המושקע על-ידי עובדי הלשכה בחיפה, דרכון חדש או מחודש נשלח למבקש בתוך שמונה-עשרה ימים (הלשכה מנפיקה בממוצע כ-300 דרכונים חדשים ליום), ואילו בקשות להארכת תוקף הדרכונים מטופלות בו ביום או למחרת ונשלחות בדואר בתוך יום-יומיים (בממוצע מטפלים ב-200 בקשות כיום).

מקרים דחופים מטופלים בזמן קצר ביותר, בהתאם לנסיבות המקרה.

2. לאור האמור, הרי שעובדי הלשכה בחיפה, כמו ביתר הלשכות, עושים כל אשר לאל ידם כדי לתת שירות נאות לציבור, לפי כל קנה מידה של שירות טוב לציבור.

הנהלת משרד הפנים פועלת לאתר דיור חדש להרחבת הלשכה ולהגדלת עמדות מקבלי הקהל, ואזי נוכל לקצר עוד יותר את זמני הטיפול וירוח לציבור עוד ועוד.

מתן רשיונות נשק לתושבי פתח-תקווה וסביבתה

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר הפנים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

מדובר באוכלוסייה של 450,000 אזרחים, תושבי פתח-תקווה והסביבה, אשר השירות למתן הרשיונות לנשק ניתן להם תמיד דרך משרד הפנים בפתח-תקווה.

לאחרונה בוטל שירות זה והועבר לערים אחרות – רמלה וכפר-סבא.

ברצוני לשאול:

1. האין בכך משום חוסר התחשבות באוכלוסייה כה גדולה הזקוקה לשירות זה?

2. מה היא הסיבה לכך שהנושא הועבר למחוז אחר?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עוד בשנת 1985 קבע משרד הפנים מדיניות, שלפיה יטופלו בקשות לכלי ירייה במחוזות בלבד.

עם זאת, לא בוטל הטיפול בכלי ירייה בנפת פתח-תקווה. עם שיפוץ הלשכה למינהל אוכלוסין בפתח-תקווה ופתיחת לשכה חדשה בכפר-סבא מצא המשרד לנכון להעביר את הטיפול מפתח-תקווה לכפר-סבא, וזאת לנוחות הקהל והמשרד.

בחירות למועצה המקומית בכפר סג'ור

חבר הכנסת ד' לוי שאל את שר הפנים ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

במשך כ-20 שנה השתייך הכפר סג'ור למועצה האזורית מרום-הגליל, ובכפר היה ועד מקומי נטול כל סמכות.

כיום יש בכפר סג'ור מועצה מקומית ממונה, כאשר הן החברים והן העובדים בה אינם תושבי הכפר.

שאיפת תושבי סג'ור, כפי שבאה לידי ביטוי בפנייתם אל השר, היא כי ניהול ענייני כפרם יהיה בידי תושבים נבחרים.

ברצוני לשאול:

האם יורה כבודו על קיום בחירות למועצה המקומית בכפר סג'ור, במועד שבו מתקיימות הבחירות לרשויות המקומיות בארץ? אם לא – מדוע?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בסג'ור מכהנת מועצה מקומית ראשונה ממונה.

ב. במועצה ראשונה אין מועד קבוע שבו ייערכו הבחירות. הבחירות הראשונות במועצה ייערכו במועד שיקבע השר. משנערכו בחירות ראשונות – קמה החובה לעורכן להבא כל חמש שנים.

ג. המועד לבחירות ראשונות במועצה כלשהי נקבע כאשר המנגנון הוא תקין וכאשר הוחדרו היטב נוהלי עבודה תקינים וכיוצא באלה.

ד. המועצה הראשונה בסג'ור מכהנת זמן קצר ביותר, לאמור – שנה וחצי בדיוק.

טרם הגיע המועד לערוך בחירות ראשונות בסג'ור.

הריסת בתים בנגב

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר הפנים ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

ביום שלישי, 27 ביולי 1993, הרסו אנשי "הסיירת הירוקה", שהיו מלווים בשוטרי מג"ב, שבעה בתים השייכים לבני שבט אל-עזאזמה, השוכנים בקרבת קיבוץ רביבים בנגב. האנשים פונו בכוח על-ידי כוחות אלה. יש לציין ששבוע לפני כן, ביום רביעי, 21 ביולי 1993, בוצעה פעולה דומה ובאותו מקום.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?

2. מה היא מטרת פינוי התושבים הנ"ל?

3. האם תיבדק אפשרות שיכונם של תושבי שבט אל-עזאזמה באותו מקום? אם לא – מדוע, ומה הם הפתרונות המוצעים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין מדובר בטיפול וההריסה של היחידה הארצית לפיקוח על הבנייה במשרד הפנים – על-פי חוק תכנון ובנייה.

2. הפינוי שבוצע היה על-פי חוק המקרקעין, בטיפול מינהל מקרקעי ישראל, באחריות משרד הבינוי והשיכון ובאמצעות היחידה לפיקוח בשטחים פתוחים – "הסיירת הירוקה".

מעבר לפרטים הללו יש לפנות למשרד השיכון; "הסיירת הירוקה" שייכת למשרד השיכון.

הוועדה למינוי קאדים

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את ראש הממשלה ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

לפי חוק הקאדים, התשכ"א–1961, תהיה הוועדה למינוי קאדים בת תשעה חברים.

בוועדה שני שרים, אחד מהם שר הדתות, שימלא תפקיד יושב-ראש הוועדה.

הממשלה טרם בחרה בנציג השני מטעמה לוועדה. הדבר מונע כינוס הוועדה ותפקודה כראוי, לרבות בחירת קאדים נוספים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מתעכב מינויו של נציג מטעם הממשלה לוועדה?

2. האם מוכן כבוד ראש הממשלה למנות נציג מטעם הממשלה, על מנת שוועדת המינויים תוכל לתפקד?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. סעיף 5 לחוק הקאדים, התשכ"א-1961, קובע כי השר לענייני דתות יודיע ברשומות על הצורך למנות קאדי ויכנס את ועדת המינויים.

ב. לאחרונה כונסה ועדת המינויים לקאדים בשנת 1990, על-ידי השר לענייני דתות דאז, פרופסור אבנר חי שאקי (הודעה פורסמה ב"פ 3805, מיום 18 אוקטובר 1990), והרכבה שונה ביום 26 בנובמבר 1990 (י"פ 3820, מיום 26 בנובמבר 1990).

ג. מאז כינוסה של הכנסת השלוש-עשרה לא הודיע השר לענייני דתות על הצורך למנות קאדים ולא כונסה ועדת המינויים.

אשר לשאילתא שהעלית:

1. טרם נבחר נציג כלשהו לוועדת המינויים (ולא רק שר נוסף).

2. בתוך החודש הקרוב בדעתי לפרסם ברשומות את הצורך במינוי קאדים נוספים, וכן הרכב הוועדה במלואה.

הקמת ארגון שימש עירייה ערבית במזרח-ירושלים

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את ראש הממשלה ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

פורסם בעיתון "המודיע" מתאריך י' בכסליו התשנ"ד, 24 בנובמבר 1993, כי פייצל חוסייני יוזם הקמת ארגון ערבי מרכזי, עם מחלקות מקבילות למחלקות העירייה, שימש כעירייה ערבית עצמאית במזרח-ירושלים וייצג את התושבים בפני ישראל ובפני אש"ף.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם הדבר נעשה באישור ממשלת ישראל, ומה היא עמדתה בנושא?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ממשלת ישראל לא אישרה ולא תאשר עירייה ערבית עצמאית במזרח-ירושלים.

מעמד ירושלים בהסדר הקבע

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את ראש הממשלה ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

פורסם בעיתון "המודיע" מתאריך י"ז בכסליו התשנ"ד, 1 בדצמבר 1993, שמלך מרוקו קיבל התחייבות אמריקנית ברורה, שלפיה ירושלים הערבית תהיה בירת המדינה הפלשתינית, עם תום תקופת הממשל העצמי, לאחר חמש שנים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לישראל על הבטחה כזו, והאם ניתנה בהסכמתה?

2. מה היא עמדת ממשלת ישראל לגבי ירושלים, לאחר תקופת הממשל העצמי?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לישראל לא ידוע על הבטחות מסוג זה למלך מרוקו או לגורם אחר.

2. בהצהרת העקרונות נקבע, כי בנושא ירושלים ניתן לדון במשא-ומתן על סדר הקבע, אך אין כל התחייבויות מצד ישראל באשר לתוכן המשא-ומתן, ועמדת ישראל היא כשהיתה – כי ירושלים תישאר בירתה השלמה, המאוחדת והריבונית של מדינת ישראל.

פגישת יועץ ראש הממשלה עם ערפאת בשבת

חבר הכנסת א' רביץ שאל את ראש הממשלה ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

פורסם כי היועץ המדיני של ראש הממשלה, ד"ר ז'אק נריה, נפגש בשבת עם ערפאת ו"אחר כך נתן ערפאת טרמפ במטוסו לנריה".

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיים היועץ את הפגישה והטיסה בשבת?

2. האם מתיישב הדבר עם ההוראות לגבי שמירת השבת במסגרת התפקיד הרשמי של עובדי הממשלה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השיחה עם ערפאת ב-11 בדצמבר התנהלה בשעות 19:00-21:30.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לשר הבריאות על שענה בשם שר הפנים ובשם ראש הממשלה ובשם שר הדתות.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, מחר, יום ג', י"ג בשבט התשנ"ד, 25 בינואר 1994, בשעה 16:00. ישיבה זו הסתיימה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:29.